

aile

DIYANET AYLIK DERGİ'SİNİN ÜCRETSİZ EKİDİR EYLÜL 2017

GÜNCELLENMİŞ YALNIZLIK

aSOSYAL AĞLAR

Rabbimiz! Şüphesiz sen, gizlediğimizi de, açığa
vurduğumuzu da bilirsin. Yerde ve gökte hiçbir
şey Allah'a gizli kalmaz.

İbrahim 14/38.

Güncellenmiş Yalnızlık: **aSosyal Ağlar**

Her şeyden hakkıyla haberdar olan, her şeyi hakkıyla bilen Rab-bimiz; ilahî buyruğunda bizleri birbirimizi tanımak için boylara ve kabilelere ayırdığını buyurmaktadır. (Hucurât, 49/13.) İnsanların birbirini tanınması, birbirleriyle iletişime geçmesi, bir diğer ifadeyle sosyalleşmesi, insanın en temel fitrî özelliklerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde gelişen teknoloji ile değişen dünyamızda sosyalleşmenin mahiyeti ve şekilleri de hayli farklılaştı. Öyle ki dünya, cebimizdeki cam ekrana sığacak kadar küçüldü; uzaklar yakın oldu. Ancak bu gelişme ve “güncellemeler” insanları beklenenin aksine yalnızlığa itti. Aynı evi paylaşan bireylerin dahi birbirleriyle iletişime geç(e)mediği, dostların birbirinin gözlerinin içine bakıp hâlini-hatırını sormadığı ‘soğuk yakınlıklar’ yaşanmaya başladı.

İnsanlığı birbirine yakınlaştırmak gayesi ile kurulan sosyal ağların bizi asosyal bireylere dönüştürdüğü bu tehlikeli durumu ve bu asosyal hâlden kendimizi nasıl koruyacağımızı konu edindik bu ayki dergimizde. Penceremiz “Güncellenmiş Yalnızlık: A-Sosyal Ağlar” yazısı ile açılıyor. Ayşe Bayraktar Barış; kaleme aldığı yazısında bu tehlikenin boyutlarına işaret ediyor farkındalığımızı da artırarak.

Uzunca bir tatilin ardından başlayacak yeni eğitim-öğretim yılının başındayız. Bu sebeple Aile-Ce bölümümüzde Psikolog Gülşah Akçay Civriz’in “Akran Zorbalığı” başlıklı yazısına yer verdik. Yazısında çocuklarımızın incinmesine yahut incitmesine fırsat vermemek için yaşlılar arasında gerçekleşen bu zorba davranışları nasıl fark edeceğimizi ve ebeveyn olarak bunlara nasıl engel olacağımızı anlatıyor. İrem Kurtuluş ise “İyi Bir Veli miyim?” sorusunu yöneltiyor tüm anne babalara, okullar başlarken velileri de okula hazırlayan yazısında.

Biz-Bize bölümümüzde günlük hayatımızda artık her alanda karşımıza çıkan ve itina gerektiren ‘Helal Ürün’ konusunu Salih Şengezer ele alıyor. İnsanların hızla unuttuğu, öneminin günden güne azaldığı ‘Vefa’ kavramına ise Sabri Akpolat yer veriyor yazısında.

Bu ayki söyleşimizi Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa Sinan Kaçalin ile gerçekleştirdik. Dilimize yabancılaşmamız gerektiğinin vurgulandığı söyleşide Kaçalin, bizlere dikkat etmemiz gereken hususlara dair faydalı bilgiler sundu.

Dergimiz her ay olduğu gibi bu ay da çeşitli yazılar ve farklı içeriklerle dopdolu. “Kalbe Dokunan Hikâyeler”, “Yuvarlak Köşe”, “Hayatın İçinden” ve pek çok bölümümüzle bu ay da karşınızdayız.

Geride bıraktığımız Kurban Bayramınızı bir kez daha tebrik ediyor, yeni eğitim-öğretim yılının tüm yavrularımıza hayırlı olmasını Cenab-ı Allah’tan niyaz ediyorum.

Dr. Faruk Görgülü

İÇİNDEKİLER

34 TÜRK DİL KURUMU BAŞKANI PROF. DR. MUSTAFA SİNAN KAÇALIN İLE DİL ÜZERİNE

Muhammed Kâmil Yaykan

Düşünemeyen, yabancı bir dille idare eden bir entelektüel düşünce yapısı var. Eski yazı bilmeyen biri entelektüel olamaz. İngilizce kaynaklarla kendi tarihimize ait bir çalışma hazırlanmaya çalışılırsa böyle bir çalışma başarıya ulaşamaz.

10 KISA KISA
Sümeyye Akyüz

58 SERBEST KÜRSÜ
Merve Ünalli

60 KIRKAMBAR
Murat Öztürk

61 SİZDEN GELENLER

62 BULMACA
M. Kâmil Yaykan

64 FOTOĞRAFIN
ANLATTIKLARI

04

PENCERE Ayşe Bayraktar Barış

GÜNCELLENMİŞ YALNIZLIK: A-SOSYAL AĞLAR

Kendini toplum içinde değerli ve fark edilir kılmak isteyen insan, bunu yapay ve yüzeysel bir zeminde tutmaya çalıştıkça yalnızlığı ve mutsuzluğu derinleşir. Oysa samimi bir yakınlığın parçası olmak hayata anlam katar ve onu güzelleştirir.

12 AKRAN ZORBALIĞI
Gülşah Akçay Civriz

16 İYİ BİR VELİ MİYİM?
İrem Kurtuluş

26 BEN "DÜNYADA AHDE VEFA
KALMADI." DEDİRTMEM!
Sabri Akpolat

22 NEDİR HELAL ÜRÜN?
Salih Şengezer

18 HASTA KALBİ HEP MAHZUN
Betül Şatır

28 KUR'AN'LA İLK TANIŞMA
Ülkü Gündüz

- 30 ÖMRÜ OKUMAK
ÖMÜR OKUMAK**
Muhammed Kâmil Yaykan

- 32 DÜNYA MALINA ESARET**
Mahir Kılınç

- 38 HER ODA AYRI BİR DÜNYA**
İbrahim Ethem Özer

- 40 YEL DEĞİRMENLERİ İLE
ÜNLÜ ZAAÑSE SCHANS**
Seher Meriç

- 46 EN'LERİN ÜLKESİ:
ENDONEZYA**
Saliha Dilmaç

- 52 İŞARET DİLİNİN GEREKLİLİĞİ**
G. Dilşat Genç

- 56 AHMET HAMDİ TANPINAR:
ŞİRAZESİZ KALKMAK**

- 50 KUŞ DİLİ**
Hasan Karaca
Birileri duruşumdan anlam çıkartıyor. Birileri anlamlar değişsin diye duruşumu değiş-tirmeye çalışıyor. Gerçekten garip bir dünyada yaşıyorum. Çok sinir bozucu. Zaten şu güvercin de deminden beri tuhaf tuhaf bakıyor.

- 44 CENGÂVER BİR HANIM
SAHÂBÎ: NESİBE BİNT KA'B**
Doç. Dr. Ayşe Esra Şahyar

- 54 FÂRÂBÎ**
Bekir Erdem
İslam'ın bir anlamda altın çağında yaşamış olan Fârâbî'nin felsefesinin temelini onun Tanrı hakkındaki görüşleri oluşturur. Buna göre, gerçeğin zirvesinde "zorunlu varlık" (vâcibü'l-vücûd) olan Tanrı bulunur.

- 57 ÖLMEK**
M. Emin Gürdamur

aile

Diyanet İşleri Başkanı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
DR. YÜKSEL SALMAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
DR. FARUK GÖRGÜLÜ

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
MUSTAFA BAYRAKTAR

Yayın Koordinatörleri
**DR. FATMA BAYRAKTAR KARAHAN
MUHAMMED KÂMİL YAYKAN**

Tashih
MUHAMMED KÂMİL YAYKAN

Arşiv
ALİ DURAN DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
EVEN Medya
www.evenmedya.com
iletisim@evenmedya.com

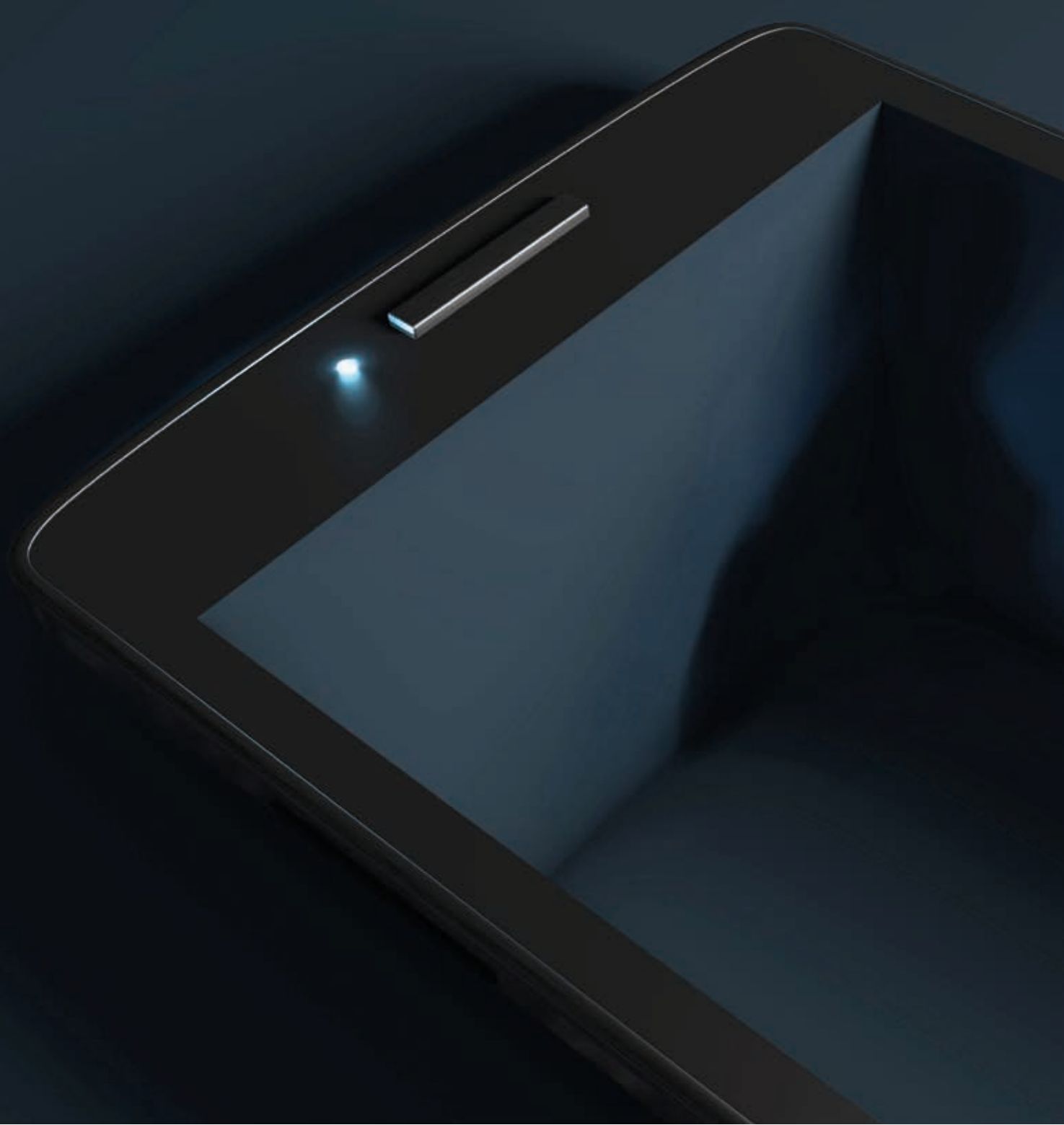
Baskı
İleri Haber Ajansı Tanıtım İletişim
Matbaacılık Yayıncılık ve Teknik
Hizmetleri A.Ş.
Tel: 0212 454 32 90

Abone İşleri
Tel : 0312 295 71 96-97
Faks: 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü Üni-
versiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800, Çankaya/Ankara

Tel: 0.312 295 8661- 62
Faks: 0.312 295 61 92
ailedergisi@diyanet.gov.tr

Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

「PENCERE」
GÜNCELLENMİŞ YALNIZLIK
aSOSYAL AĞLAR
AYŞE BAYRAKTAR BARIŞ

Özellikle Batı'da birincil ilişkilerin bile yok edildiği; aile, akraba ve yakın arkadaş çemberinin bozulup insanların hissettikleri yalnızlık duygusuyla alkol ve uyuşturucu ile baş etmeye çalıştığı bir dönemde, sosyal ağlar çoğu kimse için denize düştüğünde sarıldığı yılan oldu belki de.

Yirmibirinci yüzyıl insanı her bakımdan farklılaşan, değişen ve dönüşen bir dünyanın içinde yaşıyor. Genel yaşam alışkanlıklarımızdan başlayarak her şey "modern" dediğimiz bir içerikle değişiyor. Yediklerimiz, içtiklerimiz, uyku saatlerimiz, yaşam alanlarımız, maişet teminimiz, giyimimiz, davranış şekillerimiz, ilişki biçimlerimiz gibi her alanda farklı bir insanı konuşuyor ve bu insanın yaşadığı muhtemel sorunlara çare bulmaya çalışıyoruz.

Hayatının genel temposu içinde yemek yapmaya ve yemeye fırsat bulamayan insan, bu ihtiyacını en hızlı şekilde gidermek için "fast food" denilen süratle hazırlanıp, aynı süratle tüketilen besinlere yöneliyor. Çoğu zaman bu yiyeceklerin sağlıksız oluşu sebebiyle fast food'u yaşamının parçası haline getirmiş kimseler obezite, kalp hastalıkları gibi birçok sağlık sorunuyla baş etmeye çalışıyor. Birçok ülkede bu sorun, mücadele edilecekler kapsamında ele alınıyor. Ve gün geçtikçe problemin boyutu büyüyor. Beslenme alışkanlıkları her yaştan insanı, sağlığını kaybetme tehdidiyle karşı karşıya getiriyor.

Değişim, hız ve sonuç odaklı anlayış; kendini sadece beslenmede değil hayatın her alanında gösteriyor. Yeni dünyanın insanı, birbiriyle iletişim kurarken de artık başka bir dil ve yöntem kullanıyor. Ses ve söz bütünlüğü ile kullanılan dil; yerini klavye ve yazı ile hayat bulan, duygudan ve samimiyetten

Kendini toplum içinde değerli ve fark edilir kılmak isteyen **insan, bunu yapay ve yüzeysel bir zeminde tutmaya çalıştıkça** yalnızlığı ve mutsuzluğu derinleşir. Oysa samimi bir yakınlığın **parçası olmak hayata anlam katar ve onu güzelleştirir.**

Geçmişte “panoptik kâbus” olarak adlandırılan yani “Hiçbir zaman yalnız değilim, sürekli takip ediliyor ve gözetleniyorum!” endişesi, şimdilerde gönüllü bir ifşaya dönüşmüş hâlde.

uzak yeni bir metoda bırakıyor. Sözün yerini klavyede kısaltılmış kelimeler, mimiklerin boşluğunu “emoji”ler dolduruyor. Arada mesafe olsun ya da olmasın iki insan, iletişim kurmak için yeni dünyanın ona sunduğu bu imkânı her şekilde değerlendiriyor. Geçmişte birbiriyle tanışma, konuşma, iletişime geçmenin sosyalleşme olduğu bir dönemden “sosyal medya” dediğimiz mecrada sosyalleşmeye, aslında asosyalleşmeye başlıyoruz.

SOSYAL MEDYA, SANAL BAHÇEMİZ...

Twitter, Facebook, Foursquare, Instagram, Whatsapp, Snapchat vs. gibi onlarca

uygulama, akıllı telefonlara sahip hemen hemen her kişinin cebinde. 140 karakterle meramımızı anlattığımız; yer bildirimiyle konum attığımız; yediğimiz, gezdiğimizle paylaşım yaptığımız; “Bugün ne düşünüyorsun?” sorusuna yanıt aradığımız; aynadaki hâlimizi eğlenceli bulmayıp iki kulak, takma dişlerle sevimli bir tavşana dönüştüğümüz sanal bir dünyada yaşıyoruz artık. Ve bu sanal dünyada hiç de yalnız değiliz. Ne yaptığımızı, nereye gittiğimizi, ne düşündüğümüzü, ne giyip, öğle yemeğinde ne yiyeceğimizi takip eden, merak eden zaman zaman onlarca hatta daha fazla göz tarafından

Bu sanal dünyada hiç de yalnız değiliz. Ne yaptığımızı, nereye gittiğimizi, ne düşündüğümüzü, ne giyip, öğle yemeğinde ne yiyeceğimizi takip eden, merak eden zaman zaman onlarca hatta daha fazla göz tarafından izleniyoruz.

Genç bir kadın elinde telefonuyla koşmakta, karşılaştığı kişinin profiline 5 üzerinden puan vermektedir. Yeni bir dünya vardır ve bu dünyada bazı haklara sahip olabilmenin şartı, profil puanınızın belli bir seviyenin üstünde olmasıdır. Her tür ilişkinin bu ön şart üzerinden kurulduğu, dürüst ve gerçek ilişkilerin kaybolup, her şeyin sahte ve karşı taraftan beğeni almak üzerine sürdürüldüğü bir dünyadır. Günümüz toplumlarının pek de uzak olmadığı bu kurmaca dünya; Black Mirror isimli dizinin, sosyal medya eleştirisi yapıldığı çarpıcı bölümlerinden biridir.

izleniyoruz. Kendimize kurduğumuz sanal bir bahçede her adımımızı paylaşıyor ve her paylaşımın tanındık, tanımadık herkesin ilgisini çekecek beğeni sayısının artırması için çaba harcıyoruz.

Sosyal medya hesaplarının banka hesapları kadar önemli görüldüğü, bir grup insan için ciddi ekonomik faydaların elde edildiği bu sanal ortam; birçok farklı amaca da hizmet ediyor. Bunların her biri elbette kötü niyetler taşıyor. Farklı amaçlar ve niyetler, sosyal medya konusunda farklı düşünce ve problemleri de beraberinde getiriyor.

SOSYAL AĞLARA NEDEN İHTİYAÇ DUYUYORUZ?

İnsan, gerek fiziksel gerek zihinsel özellikleri ile birçok bilimin ortaya çıkışına ve araştırma alanı olmasına sebep olmuş karmaşık bir varlık. Allah, insanı "en şerefli varlık" ve "aşağılıkların da aşağısı" olabilme kapasitesi ile yarattı. Yani insan; seçimleri, gidişat ve yönü ile kendine bu dünyada ve ahirette bir yer hazırlamakta. Dünyevileşmenin yani hayatı bu dünya hayatından ibaret görmenin, ahireti yok sayarak veya unutarak yaşamanın ortaya çıkardığı problemlerden bazıları da kendine yabancılaşan insanın alabildiğine yalnızlaşması. Doğası gereği yalnız olmayı beceremeyen, başka-

sına muhtaç olan insan; değişen dünya ve şartlar içinde kendine bir çıkış yolu aramakta. Özellikle Batı'da birincil ilişkilerin bile yok edildiği; aile, akraba ve yakın arkadaş çemberinin bozulup insanların hissettikleri yalnızlık duygusuyla alkol ve uyuşturucu ile baş etmeye çalıştığı bir dönemde, sosyal ağlar çoğu kimse için denize düştüğünde sarıldığı yılan oldu belki de. Toplum içinde var olmanın, fark edilmenin, sevilip beğenilmenin, "Ben buradayım, beni görün!" demenin yolu, sosyal ağlara sıkı sıkıya tutunmakla mümkün hale gelmekte. Yolda, otobüste, metroda, lokantada fark edil-

Geçmişte birbirleriyle tanışma, konuşma, iletişime geçmenin sosyalleşme olduğu bir dönemden "sosyal medya" dediğimiz mecra da sosyalleşmeye, aslında asosyalleşmeye başlıyoruz.

meyen hayatlar; renkli cam ekranın ardında yüzlerce, binlerce kişinin ilgisiyle karşılaşıyor. Yüz yüze olduğumuzda göstermek zorunda olduğumuz asgari nezaket, özen ve dikkat; sanal âlemde önemini yitiriyor. Çünkü orada yüzümüzü, davranışlarımızı ve sözlerimizi düzenleyecek ve bizi en güzel, en şirin, en havalı halimizle sergileyecek olan filtreler var. Filtreleri kullanmak ise hiç de zor ve zahmetli değil. İş yerinde ne yaparsak yapalım yakalayamadığımız popülariteyi, kolaylıkla attığımız "tweet"-lerle, sosyal ağlarda artan takipçi sayımızla yakalayabiliriz. Çocuğumuzun söylediği ilk sözleri, attığı ilk adımları gözler önüne rahatlıkla sergileyebilir, harika ebeveynliğimizle örnek olabilir ve takdir görebiliriz. Mutfaktaki becerimizi kısıtlı sayıda insanın değil milyonların takdiriyle kanıtlayabiliriz. Bunu sağlayabilmek için kendimize bir "profil" oluşturmak yani önce sosyal medyada var olmak zorundayız. İlgi, yetenek veya becerilerimizle zenginleşen profilimizi, en sevimli veya havalı fotoğraflarımızla renderlememiz gerekir -ki bazen profildeki kişinin "biz" olmasına bile gerek yoktur!-. Yeter ki profil; alıcısına ulaşacak etki ve cazibeyi uyandırsın; her yeni paylaşımda, beğeni ve takipçi sayısı artsın.

DİKKAT! KAMUYA AÇILIYORUZ!

Bazen uzakları yakınlaştırabil-mek ve yalnızlığımızdan kur-tulabilmek bazen çok çaba göstermeden sevilip, beğenilmek için açtığımız sosyal hesaplar ile kendimizi aslında "kamuya açıyoruz." Geçmişte "panoptik kâbus" olarak adlandırılan yani "Hiçbir zaman yalnız değilim, sürekli takip ediliyor ve gözetleniyorum!" endişesi, şimdilerde gönüllü bir ifşaya dönüşmüş hâlde. George Orwell'in 1984 adlı eserinde çarpıcı bir şekilde kaleme aldığı bu panoptik kâbus; kişinin mahremiyeti-ni elinden alan, her an izlendiği duygusu ile kişisel sınırların tamamen aşıldığı bir durumu izah eder. Hâlbuki günümüzdeki insanın beklentisi ve isteği bunun tam aksi şeklinde. Asla yalnız kalmama, görmezden gelinmeme, ihmal edilmeme ve dışlanmama kaygısı ile mahremiyet sınırları; insanın kendi eliyle ortadan kaldırılır. Mahrem olan her şey, özel kalması gereken her detay kamuya açık hale gelip kamu-sal alanın tartışma zeminine yerleşir. Beğenilme kaygısı ile ortaya dökülen hayatlar, kimi zaman en ağır eleştirilerin de konusu olur.

Hiç kimse evinin camından gözetlenmeyi istemez, ancak yaşamının bazen yüz binlerce insan tarafından izlenmesini problem etmez. Sosyal bilimcilerin ifadesi ile "İnsan, sosyal ağlarda oluşturduğu profil ve sergiledikleri ile kendini bir sosyal meta haline getirir. Bunun sonucunda mahrem olan her şeyi kamunun

tüketimine açılır. İnsanın asla unutturamayacağı ve hiçbir zaman silinemeyecek olan bir anonimlikte kalır." (Bau-man, Akışkan Gözetim, İstanbul, 2012.) Bugün paylaşmakta sakinca görmediğimiz özeller, gelecekte kimsenin görmesini engelleyemeyeceğimiz bir şekilde önümüzde olacaklar. Yazdıklarımız bu güne ait olsa da, her zaman hatırlanacak ve istemesek de kimliğimizin bir parçası haline gelecek. Mahremiyet, kendi ellerimizle tahrip ettiğimiz bir perde olarak tarihe karışacak.

AĞ'LARLA ÖRÜLMEDEN...

Oxford Üniversitesi bilim adamlarından Prof. Robin Dunbar, bir araştırmasında "zihinlerimizin sosyal dünya-

mızda belirli bir sayıdan fazla insan olmasına olanak sağlayacak şekilde tasarlanmamış" olduğundan söz ediyor. Yani sosyal ağlar üzerindeki arkadaş ve takipçi sayısı ne olursa olsun, kayda değer bir ilişki içinde olabileceğimiz insan sayısı çok daha azdır. "Dunbar Sayısı" olarak ifade edilen bu sayı sadece 150 civarındadır. Bunun dışında kalanların, hayatımızı gözetleyen röntgenciler olduğu gerçeği açıktır.

Bir selamlaşma ve göz göze bakılarak yapılan sohbetin; "poke" (dürtme) ve emojilerle ifade edilen duygulardan çok daha gerçek, samimi ve derinlikli olduğuna şüphe yoktur. Ancak bu ilişki daha çok zaman ve emek ister. Hissettirdiği güven ve sıcaklık, başka hiçbir şekilde dolduramaz ve satın alınamaz.

Kendini toplum içinde değerli ve fark edilir kılmak isteyen insan, bunu yapay ve yüzeysel bir zeminde tutmaya çalıştıkça yalnızlığı ve mutsuzluğu derinleşir. Oysaki samimi bir yakınlığın parçası olmak hayata anlam katar ve onu güzelleştirir.

Sosyal ağların içinde örülmüş kişi yapay bir arkadaşlığın ve kalabalığın hissettirdikleriyle yetinmeye çalışır. Beğeni ve ilginin azalması, gerçek bir yakınlığın yoksunluğunda oluşturduğundan daha büyük bir çöküntü yaşatır. Çünkü popüler kültür her an yeni bir şeyler üretip, eskileri atmaya ve tüketmeye hızla devam eder. Bu ağlara tutunmaya çalışanların tüketmemesi mümkün değildir.

Kendini toplum içinde değerli ve fark edilir kılmak isteyen insan, bunu yapay ve yüzeysel bir zeminde tutmaya çalıştıkça yalnızlığı ve mutsuzluğu derinleşir. Oysaki samimi bir yakınlığın parçası olmak hayata anlam katar ve onu güzelleştirir.

SOSYAL MEDYA SÖZLÜĞÜ

Twitter: Bir sosyal ağ ve mikroblog sitesidir. Kullanıcılarına tweet (civılda-ma) adı verilen en fazla 140 karakterlik metinler yazma imkânı verir.

TT (Trending Topic): En çok hangi konuların konuşulduğunu gösteren, popüler konu başlıkları listesidir. Atılan tweet sayısına göre sıralama anlık olarak değişkenlik gösterir.

Direkt Mesajlar (DM): Sizi takip eden kişilerle doğrudan iletişime geçmeyi ifade eder. Bu mesajları üçüncü bir kişi göremez.

Retweet (RT): Bir başkasının tweetini tekrar paylaşmaktır. Ne kadar çok retweet, o kadar yüksek skor anlamına gelir.

Cevap (Replies): Size verilen cevaplar, sunduğunuz içeriğin değerini gösterir ve skora olumlu katkıda bulunur.

#ff (FollowFriday): Türkçe karşılığı cuma günleri takipleşme anlamına gelir.

Blok (Engelleme): Birinin profilini görmesini, sizi arkadaş olarak eklemesini ve size mesaj göndermesini engelleme.

Like (Beğenme): Beğen'e tıklamak, olumlu görüş bildirmenin veya ilginizi çeken konularla ilişki kurmanın bir yoludur.

Zaman Tüneli: Sizin hikâyenizi anlatan; fotoğraflarınızın, haberlerinizin ve deneyimlerinizin derlemesidir.

Feed: Ana sayfanızda gördüğünüz tweet akışı.

Handle: Kullanıcı adınız.

Bahsedilme (Mentions): İnsanların dikkatinizi çekmek için kullandıkları bir yöntemdir ve sizin etkinliğinizin bir ifadesidir.

Yerler: Yer bildiriminde bulunarak nerede olduğunuzu arkadaşlarınızla paylaşabilirsiniz. Yakınlardaki arkadaşlarınızı da bulabilirsiniz.

Hashtag: "#" işareti kullanılarak yapılır. Bir kelimenin başına "#" eklemek, bu bahsettiğiniz konunun konuşulmaya değer olduğunu ifade etmektir.

Takipçi Sayısı (Followers):

Takipçi sayısı, skor hesabında bir faktör de olsa, esasen bu grubun size olan katılımı dikkate alınır.

Etiketleme:

Durum güncellemeleri veya fotoğraflar gibi paylaşımlarınızda bir kişiye, sayfaya veya yere bağlantı vermektir. Bir fotoğrafta kimlerin olduğunu belirtmek, fotoğrafı veya bir şeyi kiminle yaptığınızı söylemek için paylaşımlarınızı etiketleyebilirsiniz.

Tweet: 140 yazı karakterli mesaj demektir.

Favorilere Ekleme (fav): Twitter'da takip ettiğiniz kişilerin paylaştıkları arasından beğendiğiniz tweetleri "RT etmek" yerine favorilerinize ekleyebilirsiniz ve takipçilerinizle paylaşabilirsiniz.

Poke (Dürtme): Birisinin ilgisini çekmek veya merhaba demek için onu dürtebilirsiniz.

Sohbet: Çevrimiçi olan arkadaşlarınıza anlık mesajlar göndermenize olanak veren bir özelliktir.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİ AÇILDI

Başkanlık yerleşkesinde yer alan ve 100 bini aşkın eserin bulunduğu kütüphanenin açılışı gerçekleştirildi. Kütüphanede, özel çalışma ve sunum odaları, Peygamber Efendimize ait eserlerin yer aldığı özel bölüm, konferans salonu, çalışma ve okuma salonlarının yanı sıra engelli okuyucular için materyaller ve özel çalışma odaları da bulunmaktadır.

Kütüphanenin koleksiyonunda Sebilü'r-Reşad, Sırat-ı Müstakim gibi tarihimize damga vurmuş dergilerin yanı sıra din, kültür, sanat ve tarih içerikli güncel dergilerden oluşan 5 bin kadar süreli yayın; Diyanet İşleri Eski Başkanlarından merhum Ahmet Hamdi Akseki'nin, içerisinde taş baskı ve el yazma eserlerinin de bulunduğu özel kitaplığı ve son dönem hadis âlimlerinden merhum Şuayb bin Muharrem el-Arnaut'un 5 bin eserden oluşan şahsi kütüphanesi de okuyucuların istifadesine sunulmaktadır. İçerisinde matbu, el yazma, taş baskı ve Osmanlıca eserlerin yer aldığı kütüphanede; başta Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere farklı dillerden eserler bulunmaktadır. Kütüphanenin kapısı tüm kitapseverlere açık...

Ankara'da Musiki Muallim Mektebi kuruldu.
(1 Eylül 1924)

Osmanlı Hükümeti ilk kez Fransa'ya savaş ilan etti.
(2 Eylül 1798)

Yunan Orduları Başkomutanı General Trikopis, Kurtuluş Savaşı'nda esir alındı.
(2 Eylül 1922)

Sivas Kongresi toplandı.
(4 Eylül 1919)

Kuzey Kore bağımsızlığını ilan etti.
(9 Eylül 1948)

İstanbul'da "Küçük Kıymet" olarak nitelendirilen büyük bir deprem meydana geldi.
(10 Eylül 1509)

Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a saldırı düzenlendi.
(11 Eylül 2001)

TBMM tarafından Mustafa Kemal Paşa'ya "Mareşal" rütbesiyle "Gazi" ünvanı verildi.
(19 Eylül 1921)

İran-Irak Savaşı başladı.
(24 Eylül 1980)

Mevlana Celaleddin-i Rumî doğdu.
(30 Eylül 1207)

OKU-OKUT

"Yaratan Rabbinin adıyla oku!" (Alak, 96/1.) buyuruyor Rabbimiz. İnsanoğlu üzerine düşen bu ilk ve önemli vazifeyi hakkıyla yerine getirerek yeni şeyler öğrenebilir, öğrendiklerini anlamlandırarak hayatında tatbik etmesiyle Rabbinin rızasına ulaşabilir. Bireylerin hayatlarını dönüştürebilmesi, bilgisini artırabilmesi, bilgi ve birikim sahibi olarak sosyalleşmiş, ufkü geniş nesiller yetiştirmek, gelecekte söz sahibi olabilmek ve yaşam kalitesini yükseltmek için okuma yazma bilmesi şarttır. İnsan kendini geliştirince içinde yaşadığı toplumla birlikte dünya da gelişir. Bilginin hızla dolaşması ve diğer insanlarla paylaşımı ancak okuryazarlıkla mümkündür. TÜİK'in son verilerine göre 2015 yılında ülkemizde yaşayan 14 yaş üstü kişilerin %4,36'sı henüz okuma yazma bilmemektedir. Erkeklerde bu oran %1,41 iken kadınlarda %7,29 olarak belirlenmiştir. Okumanın yaşı yoktur. Sizler de gönüllü olarak okuma yazması olmayan birine destek olarak ona okuma ve yazma öğretebilirsiniz.

DEREOTU DEYİP GEÇMEYİN...

Kokusu ve aroması ile sofralarımızın gözdesi, narin yapılı, hafif ve küçük bir bitki olan dereotu; fosfor, bakır, magnezyum, A ve C vitaminleri ile potasyum, kalsiyum, demir ve çinko yönünden oldukça zengindir. Dereotunun sapları ve yaprakları da zengin E vitamini deposudur. Uzmanlara göre dereotu tiroidin hem hızlı hem de yavaş çalışması durumları için etkili bir besindir. Taze olarak tüketilebileceği gibi kurutularak da tüketilebilen dereotu; hazmı kolaylaştırarak kabızlığı engeller, sindirim sistemini destekler, kemik sağlığını korur, bağışıklık sisteminin mikrop ve enfeksiyon sorunlarıyla mücadelesine yardımcı olur. İçerdiği besin ve mineraller yardımıyla bünyeyi güçlendirir, nefesi açar, ağzı kokusunu önlemeye yardımcı olur, sinirleri yatıştırarak bedeni rahatlatır. Doğru ve aşırı tüketilmediği sürece sağlık açısından birçok faydası olan dereotu hassas bir yapıya sahip olan kişilerde aşırı tüketime bağlı olarak bazı yan etkilere sebep olabilir, besin alerjileri olanların tüketmeden önce bir doktora danışmasında fayda vardır.

YANGIN ÇIKMADAN...!

Ufacık bir kıvılcımla başlayıp canlı hayatını, yerleşim yerlerini ve ormanları tehdit eden yangın, maddenin ısı ve oksijenle birleşmesi sonucu oluşan kimyasal bir olaydır. Dikkatli ve tedbirli olmakla yangından korunmak, büyük ölçüde insanların elindedir. Bunun için:

- Yangın ve yangın söndürme konusunda eğitimler verilmelidir.
- Özellikle çocukların kibrit, çakmak gibi tutuşturucu maddelerle oynamasına müsaade edilmeyerek çocuklar evde yalnız bırakılmamalıdır.
- Elektrik tesisatları belirli aralıklarla kontrol ettirilmeli ve elektrikli aletlerin fişleri prizde takılı kalmamalıdır.
- Ormanlık yerlerde kontrolsüz ateş yakılmamalı ve piknik yerlerinde mangal ateşi mutlaka söndürülmelidir.
- Ormanlara cam, şişe, sönmemiş sigara ve kibrit gibi maddeler atılmamalıdır.

KALBİNİZİ DİKKATLİCE KORUYUN!

Kalbimiz, ömrümüz boyunca hiç ara vermeden çalışan en hayati organımızdır. Vücudun hayati fonksiyonlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için, hücrelere besin ve oksijen taşıyan kalp ve damar sisteminin sağlıklı bir şekilde çalışması önemlidir. Kalp sağlığını korumak için:

- Sağlıklı yaşam tarzı değişiklikleri yapın.
- Düzenli fiziksel aktiviteler yaparak zinde kalın.
- Fazla kilolarınızı vererek sağlıklı vücut ağırlığınızı koruyun.
- Zararlı alışkanlıklarınızdan kurtulun.
- Hayata karşı iyimser olun.

Zorbalığı

AKRAN

GÜLŞAH AKÇAY CİVRİZ

Psikolog

Belki de birçoğumuzun hiç unutamadığı çocukluk anıları arasında akranlarımızdan birinin ya da birkaçının bizi bedensel ya da duygusal olarak örselemesi yer alır. Bazılarımız da, diğerlerinin canını nasıl acıttığına dair muhtemelen daha sönük bazı kareler hatırlıyor olabilir. Ebeveyn olduğumuzda ise

aynı hikâyelere çocuklarımızın ilişkilerinde şahit oluruz. Sanki kişilerin değiştiği ama sonuçların değişmediği bir kâbus gibidir, akranlarımızla zorbalık içeren yaşantılara maruz kalmak. Yani “akran zorbalığı”. Bu yazı ile akran zorbalığının ne olduğunu anlamaya ve bu sağlıklı ilişkilerin dinamiklerini değerlendirerek nesiller arasında bir döngü

şeklinde devam eden zinciri, farkındalıkla kırmak adına küçük de olsa bir adım atmaya gayret edeceğiz.

Akran zorbalığı; bir ya da birkaç çocuğun zayıf olarak algıladıkları akranlarından birine, zarar vermek amacı ile sistematik olarak uyguladıkları sözel, fiziksel veya sosyal saldırıdır. Akran zorbalığında;

Zorbalık davranışları gösteren çocuklarda başta empati ve iletişim becerileri eksikliği olmak üzere, başkalarının başarılarını kıskanma, dürtüsellik, antisosyal özellikler, yenilgiyi kabul edememe ve özgüven-özsaygı düşüklüğüne rastlanmaktadır.

çöpçü çocuğu olması vb.) nedeniyle isim takmak, aşağılayıcı, hakaret içerikli ifadelerle kurbanı etiketlemek şeklinde gerçekleşmektedir. Yaş ilerledikçe fiziksel şiddetin yerini sözel şiddetin aldığı görülmektedir. Sözel şiddet, kız öğrenciler arasında daha yaygın olarak gerçekleşmektedir. Fiziksel saldırganlıkta ise zorba tarafından beden sınırlarının ihlal edilmesine yönelik olarak vurma, itme, çimdikleme ve tükürme gibi davranış bozuklukları daha çok erkek çocuklar tarafından uygulanmaktadır. Fiziksel ve sözel zorbalık direkt saldırganlık olarak değerlendirilirken sosyal zorbalık (gruptan dışlamak, diğer akranlarla ilişkisini kurmasını engellemek vb.) dolaylı saldırganlık kategorisinde ele alınmaktadır. Tüm bunlara ek olarak bilinçsiz teknoloji kullanımına bağlı olarak siber zorbalık da artık akran zorbalığı içerisinde adından çokça söz ettirmektedir. Özellikler ergenlerde ortaya çıkan siber zorbalıkta sosyal medya ortamlarını kullanarak iftira, tehdit veya mahrem kişisel bilgilerin paylaşımı ile intihara sebebiyet verecek oranda psikolojik öğrenme meydana gelebilmektedir.

Akran zorbalığı, kısa vadede her iki taraf için de oldukça yıkıcı etkiler oluşturan ancak uzun vadede bazı çocukların hayatında ve kişilik düzeyinde kalıcı tahribata neden olabilecek travmatik bir durumdur. Araştırmalara göre zorbalığa maruz kalan öğrencilerde, strese bağlı olarak ortaya çıkan bedensel

rahatsızlıklardan başlıcaları baş ağrısı, mide ağrısı, konsantrasyon güçlükleri, uyku ve yeme ile ilgili problemlerdir. Psikolojik düzeyde ise depresyon, sosyal kaygı, saldırganlık davranışlarında artış, öz saygı düşüklüğü, intihar riskinde artış, travma sonrası stres bozukluğu gibi bozukluklar yaşanmaktadır. Aynı zamanda, hem kurban hem de zorba durumunda-ki öğrencilerin akademik başarısının daha düşük olduğu, okula daha az bağlandıkları gibi sonuçlara da rastlanmaktadır.

Akran zorbalığının ortaya çıkış dinamiklerini bireysel ve çevresel faktörler açısından iki ana grupta değerlendirebiliriz. Bireysel faktörlere baktığımızda zorbalığa maruz kalan çocukların fiziksel olarak daha zayıf, acı çekmekten korkan, ürkek, özgüveni düşük, kaygılı ve sosyalleşme becerilerinde sınırlı olduğu görülmektedir. Zorbalık davranışları gösteren çocuklarda ise başta empati ve iletişim becerileri eksikliği olmak üzere, başkalarının başarılarını kıskanma, dürtüsellik, antisosyal özellikler, yenilgiyi kabul edememe ve özgüven-özsaygı düşüklüğüne rastlanmaktadır. Dikkat edilirse özgüven yetersizliği hem kurban hem de zorba profillerinin kesişim noktasıdır. Oysa birçok zorbanın aşırı özgüven nedeniyle diğerlerini ezdiğine inanılır. Bu çelişkili gibi görünen durumun altında yatan neden temelde güçsüzlük ve çaresizlik duygularıyla zayıflamış kişisel sınırlara sahip 'zorba'

Akran zorbalığı; bir ya da birkaç çocuğun zayıf olarak algıladıkları akranlarından birine, zarar vermek amacı ile sistematik olarak uyguladıkları saldırganlıktır.

şiddeti uygulayan çocuk 'zorba', şiddetin mağduru olan ise 'kurban' rolünü üstlenmektedir. Akran zorbalığı; en genel anlamda sözel, fiziksel ve sosyal içerikteki saldırganlık şeklinde sınıflandırılmaktadır. Sözel şiddet; çocuğa sahip olduğu fiziksel özellikler (saç rengi, kaş şekli, boyu, kilosunu vb.) ve sosyoekonomik veya kültürel koşullar (köylü,

Saldırganlığa maruz kalan çocuk evde kurbanlaşır ve ev dışı çevrelerde de bu rolü sürdürebilir. Kimi durumlarda ise evde kurban olan çocuk, okulda zorbalara karşı kendi travmalarıyla sağlıksız bir mekanizma yardımı ile başa çıkmaya çalışır.

bireylerin; kendisini, başkalarının sınırlarını ihlal ederek korumaya çalışmasıdır. Dolayısıyla zorbalık aslında güçsüzlüğün maskelenmiş hâlidir ve zorbalık yapan bir çocuk, kurban durumundaki bir çocuktan bazen daha fazla desteğe ve güvende hissetmeye ihtiyaç duyar.

Akran zorbalığını tetikleyen çevresel faktörlere baktığımızda makro düzeyde 'insan insanın kurdudur' anlayışından doğan ve güçlünün daha güçlü, zayıfın daha zayıf olması üzerine kurulu bir varoluşsal zihniyetten bahsetmek gereklidir. Darwinist ve materyalist yaklaşımları

içeren ve hayatımızın neredeyse her alanına sızan bu anlayış, çoğu zaman subliminal mesajlarla zihnimizi fitrata aykırı bir içerikle formatlamaktadır. Çocukların dünyasına masum gibi görünen çizgi filmlerle ve dijital ekranlarla kolayca girebilen, oyunlarda güçlü olmak için her yolu mubah saydıran, çocuğu bir insanın ancak güce sahip olursa mutlu olabileceğine inandıran görsel-işitsel uyarılar; akran zorbalığını ciddi oranda beslemekte, bir anlamda zorbalığı meşrulaştırmaktadır. Amerika'da kendi akranlarını topluca öldüren ergenlerin gerçekleş-

Sözel şiddet, kız öğrenciler arasında daha yaygın olarak gerçekleşmektedir. Fiziksel saldırganlıkta ise zorba tarafından beden sınırlarının ihlal edilmesine yönelik olarak vurma, itme, çimdikleme ve tükürme gibi davranış bozuklukları daha çok erkek çocukları tarafından uygulanmaktadır.

diği okul katliamları, güç kazanma üzerine dayalı oyunların şiddet ve zorbalığı hangi oranda beslediğinin en vahim örneklerindendir. Hissizleşen, merhamet fakirliği çeken bu çocukların hepsi katliam gerçekleştirmeye yönelmeseler de onlara dayatılan güç mesajları; zorba kimliğiyle özdeşleşerek yetişkinlik yaşlarında karısını döven koca, doktoruna bıçak çeken hasta veya sahaya inip ortalığı karıştıran bir holigan olarak karşımıza çıkmaktadır. Saldırganlık, nüvesi şiddet olan bir salgın gibidir. Bir kimliğimizden diğerine bulaşarak kişiliğimizi işgal eder ve bu kişiliklerin toplumda yaygınlaşması o toplumu insaniyetinden tamamen mahrum olacak kadar zehirleyebilir.

Akran zorbalığının oluşumuna etki eden ailesel faktörlere baktığımızda ebeveynlerin sağlıklı kişisel sınırlara sahip olmamasının en temel etkenlerden olduğunu söyleyebiliriz. Sağlıklı birey/ yetişkin olma ve kendi kök ailesinden sağlıklı bir ayrışma ile yetişkin rollerini üstlenemeyen ebeveynler, bu süreci kendi çekirdek aile yapısında yineler. Kendisi birey olamadığı için birey olmaya yönelen davranışları engeller ve çocuğunun düşünce, duygusu ve davranışları açısından kendisini aynen kopyalamasını ve ondan beklentilerini birebir karşılamaını bekler. Çocukları bu yönde davranışlar sergilemediğinde onları sözel, fiziksel veya sosyal olarak saldırganlıkla kontrol etmeye yönelirler. Problemleri iletişim ve sağlıklı rol mo-

deli olma yerine güç kullanımı ile çözmeye programlı bu aile yapısı çocukta zorba davranışlarının ortaya çıkmasına neden olur. Bu süreçte saldırganlığa maruz kalan çocuk evde kurbanlaşır ve ev dışı çevrelerde de bu rolü sürdürebilir. Kimi durumlarda ise evde kurban olan çocuk, okulda zorbalılaşarak kendi travmalarıyla sağlıklı bir mekanizma yardımı ile başa çıkmaya çalışır.

Ailenin sağlıklı sınırları fiziksel şiddet yerine aşırı korumacılık şeklinde kendini gösterdiğinde, çocuklarda özellikle kurban rolüne yatkın-

lık gelişir. Zarar görmesi endişesi ile adeta fanus içinde büyütülen çocuğun; girişimcilik, deneme yanılma ile öğrenme gibi süreçleri yaşaması engellendiği için çocukta özgüven eksikliği, kaygıya yatkınlık, sosyal geri çekilme ve hata yapmaktan kaçınma tutumları gözlenir ki bu çocuklar zorbaların hedefi olacak kurbanlar olmak için birincil adaydır. Korumacı aile yapısında sorunlar ve olumsuz duygular ifade edilmez, problem çözme becerisi açısından çocuklar öğrenme yaşayamaz. Dolayısıyla bir zorbalıkla karşılaştığında yardım isteyemez ve bu durum zorbalığın devamına neden olur.

Sonuç olarak, akran zorbalığı; aile ve toplumsal yapıda meydana gelen bozulma ile kendine zemin bulan bir saldırganlık örüntüsüdür. Sağlıklı sınırları olan bireyler olamadığımızda sağlıklı ebeveynlik tutumları geliştiremeyiz. Ayrıca ailemizde ve toplumumuzda insani değerleri, sevgiyi, merhameti ve diğerkâmlığı geri plana itip şiddete yönelten sağlıklı gücü, sağlıklı kaygıyı ve sahip lenmeci korumayı öne çıkardığımızda akran zorbalığı; kaçınılmaz ilişki bozukluklarından sadece birisi olur. İnsaniyetimizle ve fitratımızla uyumlu bir yaşam sürüp, sağlıklı bireyler ve ebeveynler olarak akran zorbalığın önlenmesini sağlayabiliriz. Özellikle sevgi, saygı ve merhamet tohumlarını ektiğimiz aile ortamları ile çocuklarımızı ve toplumumuzu akran zorbalığından koruyabiliriz.

Bir insanın ancak güce sahip olursa mutlu olabileceğine inandıran görsel-işitsel uyarılar; akran zorbalığını ciddi oranda beslemekte, bir anlamda zorbalığı meşrulaştırmaktadır.

İyi bir veli miyim?

İREM KURTULUŞ

Eğitimci

Uzun bir tatil sonrasında öğrencilerimiz okula dönmeye hazırlanırken ebeveynleri de yeni eğitim-öğretim yılı için gerekli olan araç-gereçleri hazırlamakla meşgul. Peki, okul araç gereçlerini hazırlarken bir yandan ebeveynler olarak kendimizi de yeni eğitim öğretim dönemine hazırlıyor ve bir yandan da "Nasıl iyi bir veli nasıl olabilirim?" sorusunu kendimize soruyor muyuz? Eğitim; aileden bağımsız işleyen bir süreç değildir, aksine öğrencinin akademik başarısının artışından insani değerleri ve manevi gelişimine kadar her noktada veli-okul işbirliğine ihtiyaç vardır.

İyi bir veli olmak için, çocuğumuzun kaleminden silgiye, kitaptan deftere, okul kıyafetine kadar maddi ihtiyaçlarını karşılamak yeterli değildir. Sabah okula gidişinden akşam eve dönüşüne kadar ve hatta ertesi gün okula gidişine kadar takip etmemiz ve ilgilenmemiz gereken hususlar bulunmaktadır;

- Okula giderken çocuğumuzun kahvaltı yapmasını temin etmek;
- Olumlu ve istekli bir duygu durumu içinde okula gidişine imkân sağlamak;

- Okul dönüşü onu sıcak bir yemek ve sıcak bir tebessümle karşılamaya özen göstermek;
- Gün içerisinde okulda neler yaptığını, eleştirel bir üsluba düşmeden dinlemek;
- Ödevini yapmasını takip ve kontrol etmek;
- Öğretmenleriyle veli toplantısı haricinde de görüşmek, memnun oldukları ve olmadıkları konularda bilgi alıp onları bu konularda yönlendirmek; bunlardan önemli bir kaçıdır.

Veli, okula giden çocuğun her türlü davranış ve tutumundan sorumlu olup; onunla ilgili işleri izleyen, takip eden kimsedir ki kendisi; bahsi geçen sorumluluklarını yerine getirmez ise öğrencinin de sorumluluklarını yerine getirmesi mümkün değildir. Ne kadar başarılı ve sorumluluk sahibi bir veli olursak çocuklarımızın da o denli sorumluluk sahibi ve başarılı olacakları unutulmamalıdır.

İyi veli olmak için önemli bir yaklaşım da bu konudaki sorumluluğun farkında olunmasıdır. Velisi olduğumuz çocuğu gözlemlemek, takip etmek, korumak ve başkalarını da ondan korumak en başta bizim vazifemizdir. Bu bizim başkasına devredemeyeceğimiz "Başkası öğretsin!" ya da "Olursa olsun..." diyemeyeceğimiz bir durumdur. Çocuklarımıza okulda çizilen sınırları anlamak, onlara anlatmak ve ev hayatında da sınırlar çizmek bu bakımdan bizim görevlerimiz arasında yer almaktadır. Sınırlar koymak, çocukların özgürlüklerini kısıtlamak, onları korkak ve ezik bireyler yapmaz; onların sorumluluk sahibi, özgüvenli ve saygılı bireyler olmalarını sağlar. Sanıldığının aksine çocuğumuzun sınırları öğrenme süreci okulda değil evde tamamlanmalıdır. Ne yazık ki evde ebeveyni tarafından sınırsız özgürlükle büyütilen çocuklar hem okuldaki kurallara uymakta sorun yaşarlar hem de "akran zorbalığı" gösterirler. Veli olarak çocuğumuzun akranları tarafından zorbalığa uğrayıp uğramadığını yahut zorbalık yapmaya eğilimli olup olmadığını tespit öncelikle bize düşmektedir. Çocuğumuzun davranışları bakımından dikkatle gözlemlemek bu noktada fayda verecektir. Çünkü çoğu zaman çocuklar bir zorbalığa maruz kaldıklarında bunu ailelerine veya öğretmenlerine söylemekten korkarlar. Bazen gereğinden fazla yapılan bir abur cubur alışverişi bazen tedirgin bir bakış bu noktada velilere çok önemli ipuçları verecektir. Diğer yandan çocuğumuzun zorbaca, merhametsizce bir başka çocuğu ezmesine, zarar vermesine yahut kullanmasına da fırsat vermemeli; bu konuda da dikkatli olunmalıdır. Çoğu zaman 'benim çocuğum yapmaz' yaklaşımı ile öğretmenlerin bazı ikazları göz ardı edilebilmektedir. Oysa kötü davranışa anında ve doğru müdahale uzun vadede çocuğumuzun yararına olacaktır. Diğer yandan hak, adalet ve merhamet ailede öğretilir duygulardır. Aile içinde bu duyguları öğretmediğimiz çocuklarımız bu ve buna benzer çokça olaya sebep olabilirler.

Yaygın bazı tehlikelere karşı çocuğumuzu korumak da okul ve öğretmenlere nazaran bizlerin öncelikli görevidir. Çağımızın vazgeçilmezleri olan telefon, tablet ve bilgisayarın okul çağındaki çocuklarımızın ilgisini okuldan çok sosyal medyaya yönlendireceğini bilerek onları bu zararlardan korumak; öğretmenlerin tek başına yapabileceği bir şey değildir. Veli olarak çocuğumuzun teknoloji ile ilişkisini kontrol etmek ve düzenlemek asli görevlerimiz arasında yer almaktadır. Son model akıllı telefonu eline vererek okula yolladığımız çocuğumuzu öğretmenlerin kontrol edebilmesini öğretmenlerinden beklemek haklı ve doğru bir yaklaşım değildir.

Kendi dönemimizdeki veya çevremizdeki başka çocuklarla çocuğumuzu kıyaslamak da kimseye faydası olmayan bir yaklaşımdır. Onları oldukları gibi kabul etmemek, kapasitelerinin üzerinde beklentilere girmek hem bizi hem de onları yoracak ve kimseye bir şey kazandırmayacaktır. Öğrenme güçlüğü çeken çocuğunun tıp fakültesini okumasını hayal eden ebeveynler yalnızca üzülmüş ve yorulmuş olurlar. Herkesin çocuğu kendisine kıymetli ve değerlidir hiç şüphesiz; ancak "Bu çocuk tıp fakültesi okuyamaz!" diyen öğretmen, çocuğumuzu kıymetsiz görüyor anlamına gelmez. Gerçeklerin farkında olarak "çocuğumuzu daha ileri nasıl taşıyoruz" gayesiyle hareket etmek meselenin esasıdır.

Hasta Kalbi Her Mahzun

BETÜL ŞATIR

Mekân değiştirmek farklılık olacaktı onun için, iyi gelecekti vücudunun dörtte üçüyle kalmış bir yatalak hastaya.

- "Evini çok merak ediyorum kızım."

- "Kolay mı seni götürmek anne? Boş ver! Görmesen de olur."

Daha yumuşak bir cevap beklerdi Perihan Hanım. Ne de olsa hassas oluyordu insan, hasta olunca. Çaresizce muhatap bırakıldığı yer yatağının içinde, hassas olmak en büyük lüksü sayılırdı. Ne kadar mahzun olsa da; anlatmaya, bu sızıyı dindirmeye dair bir teselli bulması çok güçtü. Doğrulamak için duvara sağlamca iliştilmiş tokmağın ipine yüklendi. Bedeninin yanında mahcubiyetinin ağırlığı tartılsa daha fazla çekerti şüphesiz. Safiye'nin gözleri, rahatsız edecek şekilde, annesinin hantallaşan vücudu üzerinde gezindi. Bakışlarından, çaresiz annesi habersiz değildi. "Unutulsaydım..." diyen Meriem'in tevekkülünden dileniyordu. Her daim duası, bu yük olma külfetinden bir an evvel kurtulmaktı. Ona bakmak durumunda kalan herkesin rahatlamasını diliyordu Allah'tan.

Yordamsız rüyaların hayra çıkmamış sabahındaydı sanki. Yattıkça artıyordu kilosu gibi mutsuzluğu da. Ne canının istediğini yiyebiliyor ne de istediği bir yere gidebiliyordu. Ah şeker! Onu sağlığından ve dahası sol bacağından

dan etmişti. Hâlâ pembelik barındıran yüzü, yaşına göre genç ve güzel sayılırdı. Gü-lümsemeye değer hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Tebessümü, yıldızlara nergis kokusu taşıyan güzelliğinden kalan son hatıralardandı ne de olsa. Pırıltılı, koyu kahve gözleri matlaşmaya başlamıştı. Bir zamanlar tükenişlerin yanından yel gibi geçen bacağını, iptila olmuş bir hastalığa kap-tırmıştı. Güzelliğini konuşan diller; 'vah'lar 'tüh'ler eşliğinde, yakalandığı çaresiz hastalıklarını konuşuyorlardı. Arnavut kaldırımlarına, aceleci kundura sesleri bırakan genç ve güzel kadının ihtişamlı cüssesini; 'kanser' habersizce, sinsice devirmişti. İkinci ölümcül hastalığından bihaber, evlatlarının insafında çilesini dolduracaktı bundan sonra. Oysa önünde planladığı hayat çok daha farklıydı. Alamadıklarını alacak, seya-

Yordamsız rüyaların hayra çıkmamış sabahındaydı sanki. Yattıkça artıyordu kilosu gibi mutsuzluğu da. Ne canının istediğini yiyebiliyor ne de istediği bir yere gidebiliyordu.

hatlere çıkacak, yiyemediklerini yiyecek hayatının son demlerinde rahat edecekti...

Yaptığı dokuz doğumun ardından elinde; yaşayan, sadece iki evlat kalmıştı. Birçok kez boş beşiklere bakıp ağlamış, az giyilmiş patikleri koklamıştı. İlk göz ağrısı Safiye'nin göstermelik ziyaretleri, mesafeli duruşu, nedense canını daha çok acıtıyordu. Oğlu Harun ve gelini seve seve ilgileniyorlardı kendisiyle ama en çok Safiye'yi seviyordu yine de. Vefasızdı Safiye, kırıcıydı da... Olsun! Buğulu camlarda terleyen bekleyişini, arada bir dindiriyordu ya. Her anne gibi mantıksızca seviyordu yavrusunu.

Kesilen bacağına ayrı üzü-lüyordu. Avunacak bir çıkış yolu bulması imkânsızdı. Kim aile mezarlığına uğrasa, gömülen bacağını soruyordu

**Kan revan
bir yürekle
yalvarıyordu.
Ağlıyordu
ne zaman
yalnız kalsa.
Ne zaman el
ayak çekilse
derdinin ezici
ve büyük
yalnızlığı ile
içten dualar
ediyordu.**

yeniden yerine takılacakmış hassasiyetiyle. Nereye gömüldüğünü, kimin mezarına ne kadar yakın olduğunu... Gidip bakmaya bile elvermiyordu sağlığı. Beyhude sorulara, sabır tavsiyeli cevaplar alıyordu. Hıçkırığa, yatağına olduğu kadar mahkûmdu; ne yazık! Fani olduğunu erkenden ondan ayrılan bir uzvu ile tecrübe ediyordu şüphesiz. Dünyanın geçiciliğine, yalan olduğuna sahici bir iman ile iman ediyordu gün geçtikçe.

Hırslarını, tamahlarını bir kenara bırakmış ömrünce muti bir eş olmuştu. Bu tahminsiz hasat zamanında huzurluydu... Evvel zaman içinde, kol kola girdiklerinde çok yakıştıran çiftin diğer teki, elinden geleni yapıyordu müebbet sevdiğine. Halil Bey, günden güne eriyen eşine refakat ederken güzel hatıralarıyla avunuyordu. Tülbendinin beyazlığında yolunu kaybediyor ve kızılötesi bir maharetle tüm acılarını, mahcubiyetini,

sıkılğanlığını, umutsuzluğunu kendi içinde hissedebiliyordu. Torun, oğul, gelin ve misafirler açısından dinamik bir ev sayılırdı. Diğer ahali için pişirilen, tadı tuzu yerinde yemekler; Perihan Hanım'ın burnuna alaycı kokular taşıyordu. O da etimeklerine ve tatlandırıcılarına bakıyor, odasında eskittiği havayı içine çekiyordu. Seslerle avunabiliyordu. Canhıraş çalışan motosikletin pedalına takılıyordu bazen hayalleri, bazen şaşkın bir martının kanadına... Düzensiz anten silüetlerini, çanaklardan görünmez olan çatıların maviliğe başkaldırışını, şehrin beton soğukluğunu, kalabalığını gezip geliyordu yine imdat kokan nevresimlerinin içine. Her fırsatta değiştiriyordu Ayşe Gelin. Hizmet ederken hiç şikâyet etmiyor, en doğal göreviymiş gibi huzurla yapıyordu. Gelin hanımın en zorlandığı şey; pijamaların sol tarafını keserken ve katlayıp içinden dikerken yüreğinin çok acımasıydı. Sol bacağını kestirmek zorunda kaldıkları kayınvalidesini hangi cümlelerle teselli edebilirdi ki? İyi niyetli, akça pakça, sabun kokulu bir gelindi Ayşe Hanım. Bezdirmeyen dozda titiz sayılırdı. Kayınvalidesini yatağa mahkûm eden hastalığa üzülmüyordu. Sayılı zenginlerden, düzeyli hayatların kadını Safiye'den daha merhametliydi şüphesiz. Çocuklarını nur yüzlü bir ninenin masallarıyla büyütüyordu, daha ne isteyebilirdi. Her hizmetini gülümseyerek, büyük sevaplar umarak yapıyordu. İncitmek zaten karakterinde hiç olmayan bir şeydi.

Olmayan bacağıyla geceleri,

dünyaya çelme takıp, namazla yardım alma hakkını kullanıyordu Perihan Hanım. Tevazu ile secdeye kapanıyordu akli, fikri bedeninin acizliğine inat. Rahatlık tuzağına düştüğü günler için af diliyordu. Sağ salim anları için... Bütün azalarının tam olduğu günlerde şükredebilmiş miydi yeterince? Tadı tuzu yerinde yemekler yediği günler nasıl bir lütfun ve ikramın ortasında olduğunu bilebilmiş miydi? Sıhhatin ne denli güzel bir nimet olduğunu, bir nefes huzurun nasıl bir ayrıcalık olduğunu düşünebilmiş miydi?

Başına gelen bu imtihanla baş edebilmek için gökleri tutuşturan bir yangınla, Allah'a yakarıyordu. Işıktan bir ip sarkıtması ve içine düştü-

ğü bu durumdan kendisini çekip kurtarması için.

Safiye... Vefasız, sevgisiz Safiye... Oysa o her düştüğünde, annesinin dizleri kanardı. Bu sefer kanayan, yüreği idi Perihan Hanım'ın. Kan revan bir yürekle yalvarıyordu. Ağlıyordu ne zaman yalnız kalsa. Ne zaman el ayak çekilse derdinin ezici ve büyük yalnızlığı ile içten dualar ediyordu. Olmayan bacağının bıraktığı boşluğa bakıp tekrar eskisi gibi yürüyemeyeceği gerçeği ile yüzleşmeye çalışıyordu.

Günler günlerin üzerine doğdu. Takvim yaprakları duvarda iyice azaldı. Bir zaman geldi ki en yalın hâliyle icabet buldu duası. Bir Perihan Hanım gelmiş geçmiş oldu bu dünyadan. Gülüşü ile gü-

Bir zaman geldi ki en yalın hâliyle icabet buldu duası. Bir Perihan Hanım gelmiş geçmiş oldu bu dünyadan. Gülüşü ile güzelliği ile yakalandığı derdi ile zor olan imtihanı ile...

zelliği ile yakalandığı derdi ile zor olan imtihanı ile... Sessizce gelmiş geçmişti bütün gidenler gibi, dert ve aldatmacadan ibaret dünyadan.

Titrek bir suskunlukla yutkundu ölüm karşısında herkes. Yarın devam edilecek masallar yarım, Safiye ve Harun öksüz kalmıştı. Hangi gerekçeyle bilinmez, evlerinin yakınında bir kabristana defnedildi. Bacağından çok uzağa... Yeni adresinde süresini doldurmak ve mahşer telaşında iki bacağı da tastamam diriltmek üzere...

Zaman ipinden kurtulmuş bir topaç gibi dönmeye devam etti... Safiye anladı geç kalışlığın ıstırabını. Şefkatli annesinin onu her koşulda affedebileceğini bilmeden ince bir sızı duydu ömrü boyunca.

NEDİR HELAL ÜRÜN?

SALİH ŞENGEZER

Din İşleri Yüksek Kurulu Uzm. Yard.

Allah Teâlâ'nın kullarına helal ve temiz olandan yemeleri konusunda ki: "Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden helal ve temiz olarak yiyin ve kendisine inanmakta olduğunuz Allah'a karşı gelmekten sakının." (Mâide, 5/88.) buyruğu, bir Müslümanın tükettiği gıdalarda bu özellikleri aramasını zorunlu kılar. Yine Resûlullah Efendimizin (s.a.s.) ha-

dislerinde ve sünnetinde görülen hassasiyet de müminlerin örnek alması gereken tavrı sergiler. Dinî hassasiyet sahibi Müslümanlar, ayetler ve hadisler temelinde oluşan saiklerle, gerek gıda tüketiminde gerekse diğer ihtiyaç malzemeleri kullanımında helal, tayyib ve tahir olanı bulma ve tercih etme güdüsüyle hareket ederler.

Bütün eşya, esasen insanların istifadesi için yaratılmıştır. Eş-

yada yenilmek ve içilmek itibarıyla asıl olan mubah/helal olmaktır. Bu sebeple aslında temiz olan akla ve sağlığa zararlı olmayan bazı hayvanların etleri; buğday, arpa, pirinç gibi hububatlar; sebzeler; meyveler ve sıvılar helaldir. Bunlar yenilip içilebilirler. Fakat bazı şeyleri yiyip içmek; insanlara zararlı, hikmet ve maslahata aykırı olduğu için haram kılınmıştır. (Bilmen, İlmiyal, "Yenilmeleri Ve İçilmeleri

Aslında temiz olan, akla ve sağlığa zararlı olmayan bazı hayvanların etleri, buğday, arpa, pirinç gibi hububatlar, sebzeler, meyveler, sıvılar helâldir. Bunlar yenilip içilebilirler. Fakat bazı şeyleri yiyip içmek, insanlara zararlı, hikmet ve maslahata aykırı olduğu için haram kılınmıştır.

Helallerle hemhâl olmanın ahirette getireceği saadet ise her şeyden önce, haramlara verilecek olan o dehşet verici cehennem azabından kurtulmuş olmaktır.

Helâl Olup Olmayan Şeyler” Bahsi, Madde: 109; s. 590.)

Haram kılınan gıdaların hangi gerekçelere ve illetlere binaen haram kılındığı konusunda eski zamanlardan beri pek çok söz söylenmiş ve farklı görüşler ileri sürülmüştür. Beden veya akıl sağlığına zararlı olması, pis veya iğrenç olması, temel dini ilkelerle bağdaşmaması gibi durumlar; gıdalardaki haramlık hükmünün illeti olarak gösterilebilmek-

tedir. Ancak ehline malum olduğu üzere; dini hükümlerde her zaman illetin tespit edilmesi mümkün olmadığı gibi, çoğu zaman illet ile hikmetin birbirinden tefrik edilmesi dahi zordur. Dolayısıyla hangi gerekçe ile haram olduğundan çok, gıdaların haram olup olmaması üzerinde durulması gerekir. Bu sebeple yiyecek ve içecekler açısından bakıldığında; Kur'an-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde

yasaklanmış olan meyte (tezkiye edilmemiş hayvan), kan, domuz eti, Allah Teâlâ'dan başkası adına kesilmiş hayvanlar, sarhoş edici ve uyuşturucu maddeler, tiksindirici canlılar ve insan sağlığı için ciddi tehlike oluşturan şeyler dışında geniş bir helal dairesi mevcuttur. Önünde bu kadar helal çeşitlilik varken, insanın sırf nefsinin arzularına uyarak gayrimeşru ürünlere yönelmesinin hiçbir makul izahı olmaz.

PEKİ, NEDİR BU HELAL GIDA?

Helallik konusu, sadece gıda sektörüyle sınırlı kalmamış, kozmetikten giyime, aksesuardan ilaca kadar hemen her türlü tüketim alanında etkisini göstermiştir.

Helal; en sade ifadesiyle 'işlenmesi sebebiyle hakkında (dinen) ceza verilmeyen şey' ya da 'İslam dininin yapılmasını serbest bıraktığı şey' şeklinde tanımlanabilir. (El-Cür-cânî, Kitâbu't-Ta'rîfât, I, s.92.)

Tayyib; helalin bir üst kademesi addedilir ve şöyle açıklanır: "Helalin her türlü şâibeden berî, saf, temiz kısmına 'tayyib' denir". (Bilmen, İlmi-hal, "Tahâret" Bahsi, Madde: 22; s. 64.) Rûhu'l-Beyân tefsirinde Bakara Suresi'nin 57. ayetini tefsir ederken tayyib kelimesi için: "İnsan tabiatı açısından (tabîaten) tiksinti duyulmayan, İslam dini açısından (şerîaten) kerahet görülmeyen şeydir." denilmektedir. (İsmâîl Hakkî, Rûhu'l-Beyân, I, 142.)

Ayet-i kerimeden hareketle genelde, helal kavramıyla birlikte tayyib kavramı da kullanılmaktadır. Hatta bazen, aradaki ayrıma işaret etmek için, tayyib kavramını 'hijyen' olarak tercüme ve izah etme gayretine girilmektedir. (<http://www.gimdes.org/gimdes-standartlari/gimdes-helal-standardi>, Erişim Tarihi: 24.01.2015.) Oysa tayyib kavramını hijyenle özdeşleştirmek doğru değildir. Çünkü bilimsel açıdan hijyenik olacak derecede temiz olan bir gıda maddesi, dini açıdan tayyib olmayabilir. Dolayısıyla bu kelime tayyib sözcüğünün anlamlarını karşılamak için yeterli değildir. Bu sebeple aslî hâli ile kullanılan helal kav-

ramında olduğu gibi, tayyib kavramının da tercüme edilmeksizin kullanılması da-ha doğrudur.

Gıda (veya besin); yiyeceklerde bulunan ve canlıların yaşamını devam ettirmesi ve büyümesi için gerekli olan protein, vitamin, mineral gibi maddelere denir. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Yiyecek>, Erişim Tarihi: 07.12.2014.) Son zamanlarda terkip edilmiş ve gitgide yaygınlaşmaya başlamış olan helal gıda ifadesiyle de; 'yenilmesinde, içilmesinde ve tüketilmesinde İslam dininin temel ilkeleri açısından mahzur bulunmayan yiyecek ve içecekler' kastedilmektedir. Ancak helallik konusu, sadece gıda sektörüyle sınırlı kalmamış, kozmetikten giyime, aksesuardan ilaca kadar hemen her türlü tüketim alanında etkisini göstermiştir. Bu nedenle gıda sektörü dışındaki alanları da kapsayıcı olması için bir üst terim olarak 'helal ürün' ifadesinin kullanılması ağırlık kazanmaktadır. Dolayısıyla helal ürün, helal kelimesiyle yakın anlamlı olarak 'tüketilmesinde ve kullanılmasında İslam dininin hükümleri açısından mahzur görülmeyen ürünler/mallar' anlamı taşımaktadır. Öte taraftan, helalin mukabili mekruh veya haram olabileceği için helal olmayan bir ürünün dini hükmünden söz ederken bu iki ihtimalin de dikkate alınması gerekir.

NİÇİN HELAL GIDA?

Dinî alandaki emir ve nehiyeler söz konusu olduğunda "Niçin?" sorusunun cevabı hep aynı noktada düşümlenir: "Dünyada ve ahirette saadete ve selamete ermek için." Dünyadaki saadet öncelikle sağlıklı bir bedene sahip olmakla başlar. Zira helal ve temiz olan gıdalardan, helal ve meşru ölçülerde tüketen bir Müslüman, haram ve pis olan şeylerden ve aşırı tüketimden kaynaklanan sayısız rahatsızlıktan uzak kalır. Ayrıca birikimini haram olan şeylere ve israfa varan aşırı tüketime kurban etmediği için iktisadi olarak da dünya hayatında huzurlu olacaktır.

Ekonomiden söz açılmışken, dünya nüfustaki Müslüman oranı dikkate alındığında, üretim açısından da helal gıda sektörünün müşteri potansiyelinin oldukça iştah kabartıcı olduğuna ve bu alanda hâlihazırda söz sahibi olanların gayrimüslimler olduğuna dikkat çekmek gerekir. Müslümanların bu ala-

na yönelmesinde hem ferdi olarak hem de ümmet olarak büyük kârların elde edileceği aşikârdır. Şayet bu noktada ihtiyaç duyulan adımlar atılabilirse, Müslümanlar için dünya saadetine bir başka boyutu gerçekleşir.

Beslenmede, giyimde ve diğer tüketim alanlarında helale riayet edilmesi Allah'ın hoşnutluğunu celp edeceği için; ibadetlerden tat alınmasında, duaların kabul olmasında, Müslümanlar arasında birlik ve beraberliğin sağlanmasında en temel etkidir. Zira Resûlullah'ın (s.a.s.) uzun bir yolculuğa çıkıp toz toprak içinde ellerini semaya açıp, "Yâ Rabbi! Yâ Rabbi!" diye dua eden bir kimse için: "Halbûki (bu adamın) yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, gıdası haram. Böylesinin duası nasıl kabul olur?" (Muslim, Zekat, 65.) buyurmasından bu açıkça anlaşılıyor.

Helallerle hemhâl olmanın ahirette getireceği saadet ise

Beslenmede, giyimde ve diğer tüketim alanlarında helale riayet edilmesi Allah'ın hoşnutluğunu celp edeceği için; ibadetlerden tat alınmasında, duaların kabul olmasında, Müslümanlar arasında birlik ve beraberliğin sağlanmasında en temel etkidir.

her şeyden önce, haramlara verilecek olan o dehşet verici cehennem azabından kurtulmuş olmaktır. Gerek ayetlerde gerekse hadislerde tasvir edilen can yakıcı azap, gelip geçici olan dünyalıklar karşılığında hiçbir şekilde göze alınamaz. Dolayısıyla bu dünyada helallerle yaşamış olan Müslümanlar, ahirette bu tür cezalardan kurtulma saadeti ni yaşayacaklardır.

Ahret saadeti sadece azaptan selamet olmayacak elbette. Pek çok ayette anlatılan cennet nimetleri, bildiği ve sevdiği şeylerin yanında hiç görülmemiş, duyulmamış nice cennet lezzetlerinin de tadını çıkarmak bu saadetin zirvesi olur.

Sadece zikredilmesi dahi insanın dünya bahtiyarlığını ve ahiret iştiağını artıran bu lütuflara ermemiz için; aldığımız-sattığımız, duyduğumuz-gördüğümüz, yaptığımız-ettiğimiz, yediğimiz-içtiğimiz, kıscası her şeyimiz helal olsun!

Ben "Dünyada ahde vefa kalmadı." dedirtmem!

SABRİ AKPOLAT

Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

En büyük vefakârlık, Yüce Yaratıcı'ya verilen sözü tutmaktır. O'na kul olmak ve kulluğun gereğini yerine getirmektir. Tavrı ve davranışlarıyla dost-düşman herkese güven vermektir.

Vefa; sözünde durma, sevgi ve dostlukta sebat etme, kendini sevenleri, kendisine iyiliği dokunanları unutmama, dostlarıyla ilgiyi kesmeme gibi anlamlara gelir. Bu güzel özelliklere sahip olan kimseye de vefakâr denir. En büyük vefakârlık, Yüce Yaratıcı'ya verilen sözü tutmak-

tır. O'na kul olmak ve kulluğun gereğini yerine getirmektir. Tavrı ve davranışlarıyla dost-düşman herkese güven vermektir.

Şöyle bir menkıbe anlatılır: Bîşr-i Hâfî, kendisine 20 yıl hizmet etmiş müridine bir gün "Bizimle devam edemezsin." der. Müridi çok üzülür ve sebebini sorar. Bîşr şu ce-

vabı verir: "Evladım bizim yolumuz öyle bir yoldur ki, bu yolda düşmanların bile senden emin olmalıdır." Evet; bu yol öyle bir yoldur ki, insanlar sizi sevmeseler bile, sizin için "vefasız, güvenilmez" dememelidirler. Ahde vefa; yaptıkları ve söylediklerinde Sevgili Peygamberimiz gibi olabilmektir, sevdiklerini hayatta iken ve vefatı sonrası

hayırla yâd edebilmektir:

Hız. Hatice'nin vefatından yaklaşık on yıl sonraydı. Hız. Hatice'nin kız kardeşi Hâle; oğlunu, gelini Zeyneb'i ve torunu Ümame'yi görmek için Medine'ye gelmişti. Peygamber Efendimiz bir gün Hız. Âişe'nin odasında iken kapı çalındı ve bir kadın sesi, içeri girmek için izin istedi. Peygamber Efendimiz birden sarardı ve titredi. Bunun sebebini anlayan Hız. Âişe ona sitem etti. Hız. Peygamber'in, Hâle'nin sesinde ablası Hatice'nin sesini duyar gibi olduğunu anlamıştı. Nitekim Peygamber Efendimiz, Hız. Âişe'nin tahminini doğruladı ve Hâle'nin içeriye girmek için izin isteyiş şeklinin de, se-

"Evladım bizim yolumuz öyle bir yoldur ki, bu yolda düşmanların bile senden emin olmalıdır." Evet; bu yol öyle bir yoldur ki, insanlar sizi sevmeseler bile, sizin için "vefasız, güvenilmez" demelidirler.

sinin de aynen vefat eden eşi Hız. Hatice gibi olduğunu buyurdu. Hız. Âişe hadisenin devamını şöyle anlatıyor: "Sanki dünyada Hatice'den başka kadın yok... İhtiyarlıktan ağzının dişleri dökülmüş ve bir zamanlar ölüp gitmiş Kureyşli bir kocakarının nesini anıp duruyorsun? Allah sana onun yerine daha hayırlısını verdi." dedim. Allah Resulü bunun üzerine: "Hayır, Allah Teâlâ bana ondan daha hayırlısını vermedi. Halk bana inanmazken o inandı. Herkes bana yalancı derken o, doğru söylediğimi kabul etti. Kimse bana bir şey vermezken o, beni malıyla destekledi ve Cenâbı Hak bana ondan çocuklar ih-san etti." (İbn Hanbel, VI, 118.) dedi. İçimden "Bir daha Hatice hakkında kötü söz söylemeyeceğim." dedim. (Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr, 20; Nikâh, 108; Müslim, Fedâilu's-Sahâbe, 73, 78.)

Bir başka gün ise yaşlı bir kadın Peygamberimize ziyarete geldi. Peygamberimiz o kadına özel ilgi gösterdi ve ihtiramda bulundu. Bu durum Hız. Âişe'nin dikkatini çekti. Merakla "Bu kadın kimdi ya Resûlullah?" diye sordu. O da, "Hatice'nin arkadaşıdır. Onun sağlığında bize gelip giderdi. Kuşkusuz ahde vefa göstermek imandandır." (Hâkim, Müstedrek, I, 20.) buyurdu.

Vefa, doğruluktan ve verdiği söze sadakatten ayrılmamaktır. Sevgili Peygamberimizin kabrini ziyaret amacıyla Medine'ye gelen bir genç; devesini öldüren ihtiyara attığı taşla, ihtiyarın ölümüne sebep olur. Yapacak bir şey yoktur. Adamın çocuklarını bulur ve durumu anlatır. Çocuklar,

genci Hız. Ömer'in huzuruna getirir ve kısas isterler. Genç hükme razıdır. Ancak, yetim bir çocuğun altınları kendisinde emanettir. Bunun için üç gün izin ister. Yerine kefil bulması hâlinde izin verilebilecektir. Medine'nin yabancısı olan bu genç kefil olarak Ebu Zerr'i gösterir. Ebu Zerr de buna rıza gösterir. Günler geçer ve nihayet üçüncü günün sonuna doğru kan ter içinde genç gelir. Kaçıp kurtulması mümkünken, kısas için geri gelmiştir. Durumuna hayret edenlere ise şu dersi verir: "Mümin olan sözünde durur, ahbine vefa gösterir. Ölüm öyle bir şey ki vakti ne ileri alınır ne de geri... Ondan kaçmakla kim kurtulmuş ki ben kurtulayım? Geldiğime hayret ediyorsunuz. Elbette gelecektim! Ben 'Dünyada ahde vefa kalmadı.' sözünü söyletirmiyim?" Bu arada Ebu Zerr'in tanımadığı bir adama canı pahasına kefil olması da son derece hayret verici bir başka olaydır. Ona da bu genci tanıyıp tanımadığı ve böyle bir kefilliği nasıl kabul ettiğini sorduklarında: "Hayır bu genci tanı mıyordum. Lakin bu olay Müminlerin Halifesi ve birçok sahabenin huzurunda gerçekleşti. Çok samimi bulduğum ve çaresiz kalmış bir kimsenin işini görmemek, üstelik bana güvendiği hâlde onu yüzüstü bırakmak doğru muydu? Hem, ben bu teklifi kabul etmeyip 'Bu dünyada fazilet diye bir şey kalmamış.' dedirtir miyim?" der.

Asr-ı saadet, vefa konusunda da günümüze ışık tutuyor. Yeter ki aydınlanmasını bilelim...

KUR'AN'LA İlk tanışma

ÜLKÜ GÜNDÜZ

Sevgiyi, saygıyı, adaleti, doğru olmayı hatta dilimi kamaştıran kiviye bile burun bükmeden yemeyi orada öğrendim ben... Paylaşmayı, küstükten sonra çabuk barışmayı, boş bulduğum yere oturup mavi sandalyeyi kapmamayı da...

Annem anlatmıştı anlatmasına da ben bir çocuğum, anlayamam ki bir anda. Mevsim sonbahar, günlerden pazartesi. Erkenden çalan saatin zili. Sahanda kırılan bir çift yumurta, boğazı ısıtan bir bardak çayla, inmeye başlanır yokuştan aşağıya...

Sağ tarafta bir fırın ilişti gözüme, sıcak simitlerin buharı üzerinde. İleride oyuncak sa-

tan bir dükkân, muzır aklımda hesaplar...

Yolun bittiğini anlayınca, sımsıkı tuttum annemin ellerini. Biraz korku, biraz ürkeklikle geri çektim kendimi.

Açılan kapı ardında gördüğüm öğretmen. Annem dedi: "Hadi bakalım girmelisin içeri, hemen."

Ben ayırlamam, ya geri gelmezse annem? Yollara dök-tüğüm fındıklar da yoktu,

ben nasıl bulurdum evimizin yolunu...

O an bir şey gelmişti aklıma. Avazım çıkana kadar ağlayınca annem de girmişti sınıfa.

İki hafta annemle gittim okula... Bir gün öğretmenin bana sarıldı, gözleri gözlerime bakınca ben ona güvenmişim ama ardından "Annen artık seninle gelmemeli!" dedi...

Uğurlarken annemi iki parmak gösterdim. Bunlar bitince unutma, hemen gel ne olur dedim... Parmaklarımı çoktan saymaya başlamış, sessizce bir kenara oturmuştum. Ara sıra dışarıya bakıyor, sen bakınca başımı öne eğiyordum. Bana doğru yaklaşan kırmızı topa vurmaya da hiç ihmal etmiyordum. Aslında yalnız da değildim burada. Yeni yeni arkadaşlar vardı etrafımda...

Nihayet eve dönüş vaktinde annem de gelmişti. Ben evin yolunu tutmuştum sen orada kalmıştın. Küçükken, öğretmenler hep okulda kalır sanırdım. Sen "Yarın yine gel olur mu?" deyince, ertesi gün birkaç sarı çiçekle gelmiştim sana. Neden mi öğretmenim? O güzel gülüşünün hatırına...

Sana her geçen gün biraz daha alışmış, seni biraz daha sevmiştim. Okula gidiş saatlerini ipe çeker, hafta sonunun gelmesini bile istemezdim.

Bir gün, "Sınıfta gizli bir hazine var." dedin. Hazine mi? Çok güzel olmalıydı. Bir filmde görmüştüm, parıldayan taşları bile vardı. Bir sağa bir sola koşuşturdun pır pır eden kalplerimiz. Ve sonunda bulduk onu. Rengârenk simli kalpler, balonlar, şekerler vardı içinde. Şeker ve balonlar dibe inince, mukaddes Kur'an çıktı önümüze...

Önce harfleri öğrendik. Her şey çok kolaydı. Sonra ne mi oldu? Harflerin kuyrukları koptu. Bir iken iki, hatta üç bile oldular. Harfler el ele tutuştu deyince öğretmenim,

Bir gün sınıfta gizli bir hazine var dedi öğretmenim. Hazine mi? Bir sağa bir sola koşuşturdun pır pır eden kalplerimiz. Ve sonunda bulduk onu. Rengârenk simli kalpler, balonlar, şekerler vardı içinde. Şeker ve balonlar dibe inince, mukaddes Kur'an çıktı önümüze...

hele de bir sır verince bana nefes aldım derin derin. Ben de size bir sır vereyim mi? Öğretmenim de bu sayfada çok zorlanmış ama çok çalışınca okumaya başlamış...

Oyunu bırakıp Kur'an odasına gelmek zordu ama yine de her defasında koşarak gelirdim. Şimdilerde daha iyi anlıyorum sebebini, bir güneş gibi kalbime girmiştin ya hani. "Yarınki dersini kaç kere okumak istersin?" diye sorar, çalışma sayısını hep bana bırakırdın. Bıraktığın sorumlulukmuş, sözünde durmamış, o zamanlar hiç anlamazdım...

Kur'an okurken şirin sözlerin geliyor bazen aklıma. "Bak! Burada, hatta burada da aynı kelime var." deyişin. Sen gelmeden kukla sahnesinin arkasına gizlenişim, ardından dakikalarca süren gülüşüm.

Ekmek çok uzun yollardan gelmiş. Hürmeti ise çoktan hak etmiş. Allah (c.c.) ise israf etmeyenleri severmiş. Buna sebep; akşam misafir olduğumuz evde bile boş yere yanan lambaları kapatmış, sofraya duasını da tabi ki ben yapmıştım. Ertesini gün de heyecanla sana anlatmıştım.

Severdim her şeyi seninle paylaşmayı. Sadece senin çözeceğine inanırdım bütün sorunlarımı. Küçük yaralarımı, bazen "Çok acıyor!" diyerek sardırırdım sana. Büyüdüğümde ise, en büyük yaralarla başa çıkmayı, senden öğrendiklerim öğretti bana.

Şekerden kolyeler asmıştın boynumuza. Her biri ayrı renk ve tatta. Sonra da beklemiştik dakikalarca. Şeker kolyemi sınıfta sabretmeyip ilk ben yemiş olsam da her sabretmediğimde, o şeker gelirdi aklıma.

Sevgiyi, saygıyı, adaleti, doğru olmayı, hatta dilimi kamaştıran kiviye bile burun bükmeden yemeyi orada öğrendim ben...

Paylaşmayı, küstükten sonra çabuk barışmayı, boş bulduğum yere oturup mavi sandalyeyi kapmamayı da...

Pencere önündeki mercimeklerin büyüdüğünü gördükçe Allah'ı düşünmeyi, sen göz hizama inip konuştuğunda önemsenmeyi...

Onunla (s.a.s.) ilgili anlattığın her güzellikte Efendimizi daha çok sevmeyi ve daha nicelerini öğretmenim; nicelelerini...

ÖMRÜ OKUMAK ÖMÜR OKUMAK

MUHAMMED KÂMİL YAYKAN

Gülbeşe Ata

"O ku!" (Alak, 96/1.)
Her insanda başkalarının ne yaptığına ya da ne düşündüğüne dair hissiyat az da olsa mevcuttur. İnsan, merak eder. Bu merak, doğru yönlendirildiği takdirde kişiyi emsalsiz bir hazza dahi ulaştırabilir. "Okumak" ise bu merakın aslında en doğru olanıdır.

İç dünyasında hayat bulan kelimeleri başkalarının istifadesine sunar yazarlar. Kitaplar meydana gelir. Okurlara yeni ufuklar, müşahede edilecek yeni dünyalar sunulur. Bu

ikramı boş çevirir mi hiç okur? Okur da okur... Kapağını araladığı her yeni kitapla bambaşka bir hayata dokunur bazen; bazen de kimsenin bilmediği maceralara atılır. Kâh okuduğu kahramanda kendinden parçalar bulur kâh öğrendiği bilgileri hayatına tatbik ederek yaşam kalitesini artırır.

"Okuma hevesimi dünyanın bütün hazinelerine değişmem." diyor, Rus edebiyatının büyük ismi Lev Tolstoy. Bu iddialı sözün yalnızca bir aforizma olduğunu düşünüyorsanız Gülbeşe Teyzemizle gerçekleştirdiğimiz bu sohbet

ti okumanızı tavsiye ederiz. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Sıradışı Okurlar" belgeselinden de tanıdığımız Gülbeşe Ata bugünlerde 83 yaşında.

"8. ayın 16'sında, Kırşehir'in Tatar İlyas Yayla Köyü'nde dünyaya geldim." diyerek söze başlıyor. "7 yaşında okula gittim. Benim zamanımda başöğretmen yoktu. Eğitimde okudum 3 sene. Sonra öğretmen öldü. Zaten akrabalarımızdandı. İki sene ara verdim okula. İki yıl sonra bir öğretmen geldi. O da gitti. Sonra başka bir öğret-

men geldi. O da gitti. Sonra da bu köyümüzden başka bir öğretmen çıktı. İki sene de onda okudum. Beşi bitirdim. 58'de mezun oldum. Tek kız bendim. Benim emsallerim üçten sonra okumadılar. Ben ise beşe kadar okudum."

Bir çırpıda anlatmaya başlıyor hayat hikâyesini. Çocukluğundan beri var olan okuma ve öğrenme şevkini de anlatıyor sonra; her cümlesinden ders çıkarmamız gereken, yılların getirdiği bir büyüklükle...

"Okulu bitirdikten sonra İstanbul'a gittim. 20 yaşındayken evlendim. Okumayı çok seviyordum ama. Eşim de o yıllarda sürekli yurt dışına, Arap ülkelerine giderdi çalışmak için. Dört tane çocuğumuz oldu sonra. Yalnızlığımı kitaplarla paylaştım. Devamlı kitap okurdum. Geceleri kalkıp kitap okurdum hatta."

Kitaplarla bezeli, kitaplarıyla birlikte nakış nakış işlediği ömrünün 25 yılı İstanbul'da geçmiş Gülbeşe Teyzemizin. Dile kolay, 25 koca yıl. Sonra sılaya göç vakti gelmiş gurbetten. Eve dönüş başlamış. Ama Gülbeşe Teyze'ye pek ağır gelmiş bu. "Memlekete göçünce hiç benimsemedim burayı. Oradan geldim ya buraya alışamadım. Gene tek başına kalınca yine devamlı kitap okumak istedim." diyerek derdine nasıl derman olduğunu söylüyor gözleri parlayarak adeta.

Nasıl okuduğunu, okumalarını hangi vakitlerde yaptığını soruyoruz sonra; bizi derin-

den sarsan bir cevap veriyor sorumuza: "Erken kalkınca her işin olur. Ben üstüme hiç güneş doğdurmam. "Allahü-ekber" dedi miydi müezzin, kalkar abdestimi alır namazımı kılarım önce. Ondan sonra kitabımı alır yatağın içinde okurum."

"Sıradışı Okur" olma sürecini de anlatmasını istiyoruz Gülbeşe Teyzemizden. Elindeki kitapları bitirip okuyacak kitabı kalmayınca kütüphaneye gidiş sürecini aktarıyor sonra. Kitaplardan uzak geçirdiği zamanlarda yaşadığı can sıkıntısını, içini kemiren büyük boşluğu kitaplarla nasıl yendiğini dile getiriyor:

"Sonra kütüphaneye vardım. Oradan kitap aldım. Devamlı okudum. Okudukça hem içim açıldı hem kasvetim geçti. İstanbul'dan buraya göçünce boşluğa düşmüştüm. Oku-

dukça dertlerimi unuttum. 24 saat okusam 24 saat okurum. Çok seviyorum okumayı. Ben hiç bıkmadım ki okumaktan..."

Ne güzel söylüyorsun sen Gülbeşe Teyze diyoruz. Okumayla ilgili bir pişmanlığının olup olmadığını soruyoruz. "Evet, çok pişmanım. Çok da üzgünüm." diyor gözleri buğulanarak. Şaşıryoruz önce, "Nasıl olur, okumayla geçen bir ömür nasıl pişmanlık duyuyor?" diye geçiriyoruz gönlümüzden.

"Benim zamanımda hiçbir şey yoktu. Şimdi her şey var. Taşınmalı kütüphaneler bile var. Genç yaşımda daha çok okusaydım; okulu bitirdikten sonra ortaya, liseye geçseydim çocuklarımı daha iyi yetiştirdim. Onun için çok üzgünüm. Yoksa insan okumaktan hiç pişman olur mu evladım." sözleri dökülüyor dudaklarından. İçimiz burkuluyor bu sözlere ama ondan da öte gıpta ediyoruz teyzemizin bu şevkine.

"Ya oku, ya doku!" demiş atalarımız. Okumak çok iyi bir şey. Ben çok seviyorum okumayı. Herkese de okumayı tavsiye ediyorum. Özellikle gençlere. Kütüphaneleri çok gezsinler. Çok okusunlar. Her şeyi okusunlar."

Teşekkür ediyoruz, ellerini öpüyoruz Gülbeşe Teyzemizin. Okumaya vakfedilmiş bir ömrü ilk ağızdan okumanın hazzıyla ayrılıyor ondan. Okuduğumuz her kitabın fark etmesek bile- bizde kalıcı izler bıraktığını bir kez daha anımsıyoruz...

"Genç yaşımda daha çok okusaydım; okulu bitirdikten sonra ortaya, liseye geçseydim çocuklarımı daha iyi yetiştirdim. Onun için çok üzgünüm. Yoksa insan okumaktan hiç pişman olur mu evladım."

Dünya malına esaret

MAHİR KILINÇ

Tutku, coşkun ihtirasın neticesinde iradenin teslimiyeti veya insanın farkında ol(a)madığı bir tutsaklıktı. İnsanı tutsaklığa düşüren bu tutku, insanın masumane sevgisiyle başlar ve sevgi aşırı düşkünlüğe dönüşünce ortaya çıkar. Tutku haline dönüşen sevgi artık insanı esir eder ve insanın esareti de tam burada başlar. Artık insan, tutkun olduğundan vazgeç(e)mez, ondan başkasını gör(e)mez, kendi varlığını ona

endeksler; o varsa kendisi vardır yoksa da yoktur. Dolayısıyla da tutkusu olduğunu her daim üstün tutmak, canlı tutmak, korumak ve daha da arttırmak için çabalar durur.

Oysaki tutkun olma hâli sadece Allah için olmalıdır. Çünkü Allah, insanoğlunun kendisi dışında herhangi şeye meftun olmasını kabul etmez. Allah, insana nimet olarak verdiklerinden hiçbirini insanı kendi-

sinden uzaklaştırması için yaratmamıştır. Elbet insanoğlu mal, mülk, servet sahibi olacaktır. Ancak asıl olan malın, mülkün, servetin sahibi olmaktır; mala, mülke, servete ait olmak değil. Dünya hayatında Allah'ın özne olma şerefini bahşettiği insan, kendisine sunulan nesnenin özne olduğunu kabullendiğinde ve ona göre yaşadığında maalesef kendi esaret hayatını da başlatmış olur. Artık esiri olduğu malın, mülkün, servetin isteği doğrultusunda yaşamını sürdürür. Varlığıyla var olduğuna inandığı malını, mülkünü, servetini asla kaybetmeme hatta ve hatta daha da çoğaltma, biriktirme cehdi içerisinde ömrünü geçirir. Bu çaba doğrultusunda yaşayan kişi, dünya ve ahirette kendisini zillete düşürür.

İşte kendi zilletini, esaretini görmeyen adeta "Malım, malım!" diye hayatını sürdüren kişinin ibretlik bir hikâyesidir aşağıdaki:

Hikâye bu ya! Vaktiyle birbirinden pek ayrılmayan iki arkadaş varmış. Bu arkadaşları birbirlerinden farklı kılan tek şey ise dünya sevgisiymiş. Biri için mal, mülk, servet çok değerliymiş; diğeri içinse malın değeri ancak dünya sathındaki ederi kadarmış. Günün birinde bu iki arkadaş gemiyle uzak bir diyara seyahate çıkmışlar. Sırtlarında kendilerine ait taşı-

dıkları yükleri varmış. Bu arkadaşlardan biri gemiye binince sırtındaki yükü hemen indirmiş ve üstüne oturmuş. Diğeri ise sırtından yükünü indirmemiş ve yüküyle birlikte oracığa çömelmiş. Arkadaşı ona: "Yükünü indirsene! Bak böyle rahat edemiyorsun." demiş. O da: "Ben yükümü indirmem. Benim malım kıymetli, onu sırtımda taşıyım." diye cevap vermiş. Arkadaşı: "Yahu, delilik etme, indir şu yükünü! Üstüne de güzelce otur, bir dinlen! Bak ben ne güzel dinleniyorum!" diye ısrar etmiş. O ise arkadaşının söylediklerini umursamaz bir şekilde: "Sen dinlen, ben yükümü indirmem." diye cevap vermiş yine.

Bu şahsın yükünü sırtında taşıması ve yükünü bir an bile olsun yere indirmemesi gemidekilerin de dikkatini çekmiş. Onlardan bazıları da malının tutsağı olan bu kişiye arkadaşının söylediklerinin aynısını tekrar etmişler lakin adamın onlara verdiği cevap hiç değişmemiş. Herkesin kendisine böyle tuhaf bakması üzerine, "Malımı alacaklar galiba." diye şüphelenmiş ve geminin kenarlarına, köşelerine kadar yaklaşmış. Aslında buralarda durmak çok tehlikeliymiş. Fırtınayla, dalgayla denize düşülebilir; hem canından hem de malından olabilir. Ancak onun için malını kaybedeceği endişesi her türlü tehlikeden daha da tehlikeliymiş. Gemidekiler ona "Öyle tehlikeli yerlerde durma, gel, yanımızda dur!" deseler de onları dinlememiş. Hatta insanların bu ikazlarını malında gözleri olduğuna yormuş. Aradan çok geçmemiş bir fırtına, bir dalga, adam yüküyle birlikte denize uçup gitmiş. Malından olduğu gibi canından da olmuş.

Celâleddîn-i Rumi hazretleri, bu olayı anlattıktan sonra buyuruyor ki: "Ey aziz! Dünya malını sırtından indiren, ne kadar rahat yolculuk yaptı. Ahireti zaten rahat. Allah demeye vakti çok. Diğerrinin ise hem dünyası harap, hem de ahireti. Yoruldu, korktu, üzüldü, 'Malım! Malım' diye kahroldu. Allah demeye bile vakit bulamadı. Dünyasını da mahvetti, ahiretini de..."

İnsan bir kere tutsak olmayagörsün dünya hayatına, dünyanın süsüne, malına, mülküne, servetine! Çoğu zaman fakirlik endişesiyle sarıldığı bu dünya hayatı nesne olmadan öteye gitmemeli hâlbuki. Onun özneliğini kabullenmesi, kendisinin de nesne olduğunu ilan etmesi demek. İşte asıl fakirlik de bu olsa gerek. Ne güzel de söylemiş Cüneyd-i Bağdâdî: "Fakr, senin dünyalığa sahip olmaman değil dünyanın tamamına sahip olsan da dünyanın sana sahip olmasına engel olmandır."

TÜRK DİL KURUMU BAŞKANI PROF. DR. MUSTAFA SİNAN KAÇALIN İLE DİL ÜZERİNE

Düşünemeyen, yabancı bir dille idare eden bir entelektüel düşünce yapısı var. Eski yazı bilmeyen biri entelektüel olamaz. İngilizce kaynaklarla kendi tarihimize ait bir çalışma hazırlanmaya çalışılırsa böyle bir çalışma başarıya ulaşamaz.

1957'de İstanbul'da doğdu. 1990 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Dili Bilim Dalında doktorasını tamamladı. 1998'de Dedem Korkut'un Kazan Bey Oğuz-nâmesi Hikayeti'ni Oguz-name-i Kazan Bég ve Gayrı-Metin ve Açıklamalar başlıklı çalışmasıyla doçent, 2006'da profesör oldu. Yurt içinde ve yurt dışında pek çok üniversitede öğretim üyesi olarak dersler verdi. Çok sayıda kitap ve akademik makale kaleme alan Kaçalın, 2012 yılında Türk Dil Kurumu başkanlığına getirildi.

"G

üz el dil Türkçe bize / Başka dil gece bize" dizeleriyle başlayalım söze. Güzel dilimiz Türkçe'nin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak, onu yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe erdirtmek amacıyla kurulan Türk Dil Kurumunu bir de başkanından dinlemek isteriz. Kuruluşundan bu güne TDK'nin çalışma alanları nelerdir?

Cumhuriyet dönemi öncesinde, Osmanlı'nın son döneminde başlayan 'kelimenin Türkçesi olsun' cereyanı var. 1918'lere dek bu çok tasfiyeci olmayan Genç kalem hareketi, Türk'ün anladığını gündeme getiren bir yol çizmiş. Bu hareket Cumhuriyet'te dilimizin yine eski yadigârlarının bulunması, gündeme getirilmesi, okunması ve çözülmesini sağlamak şeklinde devam etmiş. Bu dönemde aşırıklardan söz etmek mümkün. Üstelik bazen hayli cahilce uygulamalar da olabilmiş. Mesela "şehir" kelimesi Farsçadır denilmiş ama yine Farsçadan "kent" kelimesi alınmış.

Bu süreçlerin dışında Atatürk, Türk Dil Kurumunu kurmuş. Ve o zamanın eli kalem tutanlarından, ilim adamlarından çeşitli kişiler bu kuruluştaki yer almış. Sonra eski kültürümüzü bugüne taşımaya hizmet etme düşüncesi içinde olan Kilisli Muallim Rifat gibi ilim adamları da Arapçadan ve Rusçadan tercümeler yapıp Türkçeyi ilgilendiren hususlarda destek vermişler.

Bir süre sonra kurumumuz eserler neşretmeye başlamış. Sözlükler, tarama sözlükleri, tanıklarıyla tarama sözlükleri, halk ağzından derleme sözlükleri başta olmak üzere pek çok eser neşredilmiş. TDK; Türkçenin kültürel hazinesini, yazılı ve sözlü kaynaklardan bulmak için kurulmuş. Bu faaliyetlerin yanında gönül coğrafyamızdaki Kırgız, Yakut, Çuvaş, Kazak kardeşlerimizi tanıma ve onlara ait Türkçe'nin özelliklerini de ülkemize kazandırma çalışmaları da yapılmış.

Daha sonra ilmi toplantılar yapılmış. Atatürk zamanında üç toplantı yapılmış ve bu toplantılar günümüzde de devam ediyor. Bu da kurumumuzun ilmi tarafını gösteriyor.

İlmî toplantılar yanında Türk Dili Belleten İlmî Dergi, Türk Dili Dergisi başta olmak üzere pek çok süreli yayıncılık; dünya çapında öneme sahip Kutadgu Bilig, Atabetü'l-Hakayık gibi kadim Türkçe eserlerimizin neşri de yapılmış kurumumuz tarafından.

26 Eylül, ülkemizde "Dil Bayramı" olarak kutlanıyor. Bu yıl 83.'sünü kutlayacağımız Dil Bayramı'na tarihçesinden de hareketle değinmek isteriz.

Dil kurultaylarının ilki 26 Eylül'de yapıldı. Bu tarih de ülkemizde "Türk Dili Bayramı" olarak kutlanıyor. Dilimizin önemini hatırlatma ve dilimize ait hususların farkına varılması amacını güdüyor bu bayram. Çünkü dil, insan için çok mühim. Halkımızın bilgilendirilmesi, kimi konulara dikkatinin çekilmesi amacıyla ülkemizde pek çok gün kutlanıyor biliyorsunuz. İşte Dil Bayramı da dile hassasiyetimizin devam etmesi, dilin unutulmaması, dilde vurdumduymazlık yaşanmaması amacıyla kutlanıyor. Dilin öneminin fark edilmesi ve dilin kullanımına dikkat edilmesi gibi...

Ayrıca 2017 yılı Cumhurbaşkanlığı-mız himayeleriyle "Türk Dili Yılı" ilan edildi.

Açık söylemek gerekirse Dil Bayramı yeterli olmadı. Biz bunu fark ettik. Dil bizim olmazsa olmazımızdır. İnsanın dili olmazsa derdini anlatamaz. Dilsizlik çok acı bir şeydir. Bozulma, küflenme ufak ufak başlar

ve zamanla çürümenin önüne geçilemez. Biz de bu küflenmeyi fark ettik ve bir çözüm bulmak için gayet gösterdik. 26 Eylül'deki üniversite açılışlarına rastlayan Dil Bayramları soluk geçiyor maalesef. Biz de bundan hareketle bu konuya yıl boyu dikkat çekme gayretini güttük. Bunu da Cumhurbaşkanlığı düzeyinde bir devlet meselesi olarak ele almayı istedik. Teklifimiz olumlu karşılandı. Sonuç olarak 2017 yılı "Türk Dili Yılı" ilan edildi ve dilimizin önemi hususunda devlet çapında yıl boyu sürecek bir faaliyete başladık. Dili kullanan her seviyedeki muhataplarımızın Türk dili konusunda hassas olmasını diledik. Cumhurbaşkanımız da sağ olsunlar bizim sesimizi duyurdular.

Halkımızın bilgilendirilmesi, kimi konulara dikkatinin çekilmesi amacıyla ülkemizde pek çok gün kutlanıyor biliyorsunuz. İşte Dil Bayramı da dile hassasiyetimizin devam etmesi, dilin unutulmaması, dilde vurdumduymazlık yaşanmaması amacıyla kutlanıyor. Dilin öneminin fark edilmesi ve dilin kullanımına dikkat edilmesi gibi...

Dilimiz, küreselleşen dünya ve gelişen teknoloji gibi pek çok âmil sebebiyle bugün hiç olmadığı kadar tehdit altında. Kimi araştırmalara göre her 14 günde bir dil yok oluyor. Böyle bir ortamda dilimizi korumak için bize ne gibi görevler düşüyor?

Üzülerek belirtelim ki dilimiz büyük bir tehdit altındadır. Çok da karamsar bir tablo çizmeyelim ama insanlarımız maalesef Türkçe konuşmuyor tam anlamıyla. Halkımız Türkçe konuşmasa da derdini anlatabilir başka bir dille de. Sağlık, hukuk, eğitim gibi pek çok ihtiyacını giderebilir. Ama tüm bu ihtiyaçlarını köle olarak, üçüncü sınıf bir insan olarak giderir. Karşımızdaki en büyük sıkıntı budur. Allah'ın bize bir lütfudur bu dil. Bu dili korumak da bize düşer. Türkçe konuşmasını bilen kişi Türkçe konuşmalıdır. Peki, nasıl düzeltebiliriz? Bunun iki yolu var: Birincisi tarihten kopmayacaksınız, ikincisi de bugüne gümrük koyacaksınız. Nasıl ki tüccarımızı korumak için gümrük sistemimiz var, kendi sanayi ve ticaretimiz gümrük ile ayakta duruyor, dile de kota konulmalıdır. Bizdeki en önemli gümrükçüler ise mütercimlerdir. "Bu kelimenin Türkçesi yok!" diyerek kenara çekilmemelidir. O kişi bu kelimenin dilimizdeki karşılığını da bulmalıdır. Başka kültürden bize bilgi taşıyan kişiler filtre vazifelerini iyi yapmalıdırlar. Ondan sonra da burada kullanıcı olan bizlere iş düşüyor. Yargılama yapmalıyız. Yabancı-Türkçesi gibi bir listeden ziyade anlamının peşine düşmemiz gerekiyor. O zaman da kendiliğinden bir süzgeç oluşacaktır. Örneğin: Berid kelimesi posta demek, berid Türkçe değil, posta da Türkçe değil ama kelimenin pasaportu var. Bir geçerliliği var yani. Uydurma bir sözcük de değil. Kelimeler kısmen girebilir dile. Bizim de vücudumuzda ağır metaller ve hatta radyasyon var ama bunların yüzdesi çok değil. Bunun gibi dilimizde de yabancı kelimeler olabilir. Ancak yüzdeliğinin az olması gerekmektedir. Benim çocukluğumda tahlil kelimesi vardı. Yabancı bir kelime ama dediğim gibi pasaportu var. Birkaç yüzyıldır bizimle birlikte, bu kelime bizden olmuş. Bunu yabancı diyerek atıp yerine analiz kelimesini getirmek hiç mantıklı mı?

“

Üzülerek belirtelim ki dilimiz büyük bir tehdit altında. Çok da karamsar bir tablo çizmeyelim ama insanlarımız maalesef Türkçe konuşmuyor tam anlamıyla. Halkımız Türkçe konuşmasa da derdini anlatabilir başka bir dille de. Sağlık, hukuk, eğitim gibi pek çok ihtiyacını giderebilir. Ama tüm bu ihtiyaçlarını köle olarak, üçüncü sınıf bir insan olarak giderir. Karşımızdaki en büyük sıkıntı budur.

Bu noktada bize düşen, tarihten kopmamak, atalarımızdan miras kalan kelimeleri sahiplenmek ve yeni istilalara da filtre koymaktır. Tezyinatı atıp iskontoğu almamak gerek. Her şey Türkçe olamayacağı gibi İngilizce ve Arapça da olmaz, olamaz. Buraya dikkat edelim. Ama öte yandan rekonstrüksiyon için kimse bir şey demiyor. Yaptırma ve yaşatma anlamına gelen tamir ve onarım var bizde. Bu kelimeler için yeni kelimeler aramaktan, bu kelimelerin istilasından kaçınmamız gerekiyor.

Özellikle başta sosyal medya olmak üzere yeni gelişmeler ile dağarcıklarımıza pek çok yabancı kelime girdi. Bu durumun dilimizin temel dengelerini bozmaması, bir istilaya dönüşmemesi için neler yapabiliriz?

Teknolojik gelişmeleri istila olarak görmemeliyiz. Bir zamanlar döpiyes vardı. Döpiyes gidince kelimesi de kıyafetiyle birlikte gitti. Çocuklar veya gençler yabancı sanatçılara hayranlık duyabilir. Ama büyüdüklerinde o yabancı sanatçıya hayran olduğunu dahi unuttur. Bunun gibi düşünebiliriz. Bu tarz dönemler geçicidir. Dolayısıyla sosyal medyayla olan ilişkilerimiz de düzelmeye başladıkça onunla birlikte var olan bu yapay dil de yok olacaktır. Bizim burada dikkat etmemiz gereken önemli husus günlük hayat dilini muhafaza etmemizdir. Müteahhit kelimesinin yerine yüklenici kelimesini kullanmak da yanlış. Çünkü bir kelimenin anlamını tersine çevirdiğinizde kelimenin anlamını yitirmemesi gerekmektedir. Örneğin: Pinus, çam demektir. Ama çam ağacı çok çeşitlidir. Karaçam, sarıçam, köknar gibi pek çok çeşidi vardır. Ben bu

kelimeyi karaçam diye tercüme edersem karaçamı da yine diğer dile de aynı kelime ile tercüme edebilmeliyim. Müteahhidi yüklenici yaptığımızda yükleniciyi tekrar tercüme edersek aklımıza bu sefer hamal geliyor. Çünkü yükü hamal taşır. Taahhüt etmek hamalın işi değildir çünkü. Onun işi yüklenmektir. Asıl problemimiz budur.

Düşünemeyen, yabancı bir dille idare eden bir entelektüel düşünce yapısı var. Eski yazı bilmeyen biri entelektüel olamaz. İngilizce kaynaklarla kendi tari-

himize ait bir çalışma hazırlanmaya çalışılırsa böyle bir çalışma başarıya ulaşamaz. Osmanlıca bir metne kıyasla İngilizce metinleri kaynak olarak alıyoruz. Asıl tehlike de işte tam olarak burada. Bizim bu noktaya hassasiyet göstermemiz gerekiyor. Osmanlı sicillerini, Osmanlı kroniklerini rahatlıkla okuyabilecek entelektüeller yetiştirmemiz gerekiyor. Ayrıca tarih hafızamızı da güçlü tutmamız lazım. Eğer bunu güçlü tutarsak dilimize karşı olan tutumumuz da güçlenecektir. Atalarımızın, dedelerimizin dilini konuşmamız; onların kullandığı kelimeleri kullanmamız gerekmektedir. Bugün bir Avrupalı çocuk kilisedeki Latince, Grekçe kitabeyi hiç zorlanmadan okuyabiliyor. Peki, bizim çocuğumuz bir kitabe okuyabiliyor mu? Adımlarımızı gerçeğe basmak zorundayız.

Ve efendim, ayrıntılar çok mühim. Ayrıntıları küçük görmememiz lazım. Bir aracın pistonlarının arasına küçücük bir toz zerresi girse o motor çalışmaz olur. Bu yüzden koruyucu malzemeler kullanılır ki motorun çalışması engellenmesin. İşte dilimizdeki küçük

ayrıntılara da böyle dikkat etmemiz gerekiyor. En küçük bir ayrıntıyı dahi atlamamamız gerekmektedir.

Son olarak her geçen gün yok olan kelimelerimize ve kelime dağarcığımıza sahip çıkmak hususunda neler yapabileceğimizle ilgili Prof. Dr. Mustafa Sinan Kaçalın bizlere ne önerir?

Ben bu hususta söyleyebileceğim tek şey şu olur yalnızca: "Sen ne yapıyorsun? Sen diline sahip çıkabiliyor musun? Yani annenin, babanın dilini konuşabiliyor musun? Deden rahmetlinin dilini anlayıp konuşabiliyor musun? Onların kültürlerine sahip çıkabiliyor musun?" Bilmem anlatabiliyor muyum? Çünkü dedenin dilinde inovasyon yok ya da dedenin dilinde deneyim yok. İşte bizim kendi kültür mirasımıza, kendi hazinemize sahip çıkmamız lazım. Kültürel mirasımızda sayılamayacak kadar çok eserimiz var. Bu eserleri ve bu eserlerin dillerini kullanmamız lazım. Geçmiş ile bağımızı hiçbir zaman koparmamamız lazım.

H

er oda ayrı bir dünyadır. Hepsinde ayrı ayrı şeyler yaşar insan.

Farklı anıları vardır; her insanın veya her anın farklı oluşu gibi... Giriş kapısından ayak bastığında, hepsinin kapılarının değişik olduğu kare veya dikdörtgen yaşam alanları karşılar kendisini... Güvende hissediyor, sevinçle dolaşır içinde...

Eve geldiğinde ilk önce ayak kabısını koyar ayakkabılığa... Varsa çantasını ve elindeki poşetlerini bir kenara... Huzur bulmak istediği veya bulduğunu yuvasına kavuşmuştur. Genelde üstünü değiştirmek için kendi odasına gider, rahatlar ve elini yüzünü yıkadıktan sonra ailesinin yanına gitmek için sabırsızlanır. Eğer yemek saati ise mutfaktan güzel kokular gelir. Genelde oturma odasında bulur sevdiklerini...

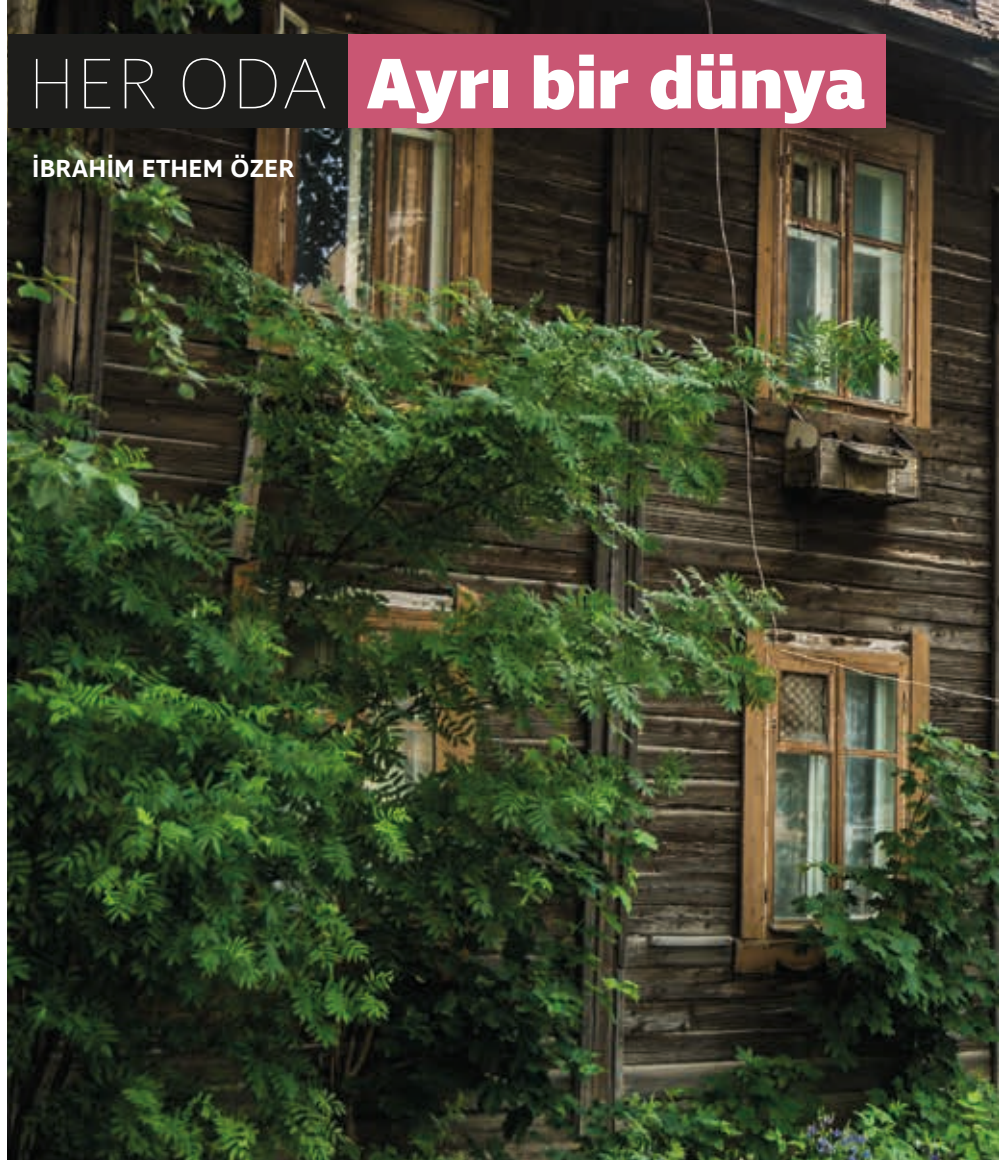
'Oda' kelimesini evimizin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yayan, banyo, salon, giriş benzeri yerler dışında kalan bir veya birden fazla çıkışı olan bölümü diye tarif edebiliriz. Kökeninin "od" kelimesinden geldiğini ve 'ateş yanan yer' manasında kullanıldığını; Divan-ı Lügati't-Türk'te ise otağ (çadır, göçebe evi) diye geçmekte olduğunu görüyoruz.

Dört tarafı duvarlarla kaplı, betonarme veya ahşap mekânlardır odalar. Ev için olmazsa olmaz diye düşünülen yer diyebileceğimiz bu yaşam alanları, insanın psikolojik durumuna göre değer kazanıyor sanki. Morali bozursa ayrı, sevinçliyse ayrı bir önem taşıyor kişi için. Sevinçli haberleri veya negatif durumları öğrendiği,

HER ODA

Ayrı bir dünya

İBRAHİM ETHEM ÖZER

Misafir odası, oturma odası, çocuk odası... Hepsi ayrı anılarla, türlü türlü insanlarla dolu... İsimlerinin değişik olması verdiğimiz önemi değiştirmez. Hepsi kıymetlidir bizim için.

güzel bir haber ise yerinde durmadığı, içinde bir oraya bir buraya gidebildiği anlarla dolu... Üzüldüğü anlarda ise hemen kendini yatağa attığı, kimseyle görüşmek istemediği veya dertleşerek rahatladığı küçücük mekânlar...

Odalar, bazı görgü kurallarını da beraberinde getirip öğretir bizlere. Kapısı kapalıysa odanın tıklanmadan girilmeyeceğini öğrenir çocuklar, ebeveynlerinden örneğin. İnsanın her an aynı psikoloji-

de olamayacağını ve dikkatli davranmanın önemini öğretir mesela...

Misafir odası, oturma odası, çocuk odası... Hepsi ayrı anılarla, türlü türlü insanlarla dolu... İsimlerinin değişik olması verdiğimiz önemi değiştirmez. Hepsi kıymetlidir bizim için. En çok oturma odasında vakit geçirilmesine rağmen baş tacı, misafir odası olmuştur. Misafire verdiği önemden olsa gerektir ki evin bereket getiren odası

Eskiden elektriklerin sık kesildiği zamanlarda bile çok eğlenceli hâle getirilebilirdi odalar. Karanlık; mumlar yardımıyla biraz azaltılır, el ile yapılan gölge oyunları ve anlatılan eski hikâyeler, yaşanan mutlu anları beraberinde getirirdi.

siyle yapılan toplar, kendi kendimize oynayıp sunduğumuz maçlar... Mükemmel zaman dilimleriydi hepimiz için.

Yıllar sonra ağır bir mobilyanın altından çıkan üstü tozlu eşyalarımızı bulduğumuz güzel mekânlardı odalar; belki de en kıymetlimizle yeniden karşılaştığımız, bir daha kaybetmemek üzere sarıldığımız...

Eskiden Anadolu köylerinde bulunan, erkeklerin bir araya gelip sohbet ettiği ya da köyü ilgilendiren önemli toplantıların yapıldığı tek gözden ibaret olan yapılara da oda denmektedir. Bu mekânlar köy muhtarlığına ait olup kahvehane olarak kullanılmazdı. Misafir bir yerden bir yere giderken kalacak yer bulamadığı zamanlarda bu odalarda dilediği kadar kalabilirdi. Kendini yabancı hissetmesin diye, en titiz duygularla hareket edilirdi. Bazı yerlerde hâlâ yaşatılıyor bu güzel gelenek. Nereden olursa olsun, Allah'ın misafiri duygusuyla, kendi evi gibi hissetmesi için çaba sarf edilen hoş ağırlama yerleri olmuştur. Misafirin duasını en içten duygularla sunduğu, yüzlerin hep güldüğü, dini sohbetlerin edildiği, belki de Allah'ın razı olduğu en güzel alanlar olarak kalabilmiştir tir akıllarda.

Karanlık iken ayrı aydınlıkken ayrı güzel odalar, dert ortağı sanki insan için. Bazı şiirlere ve şarkılara konu olması da hayatın içinde önemli alanlardan olduğunu gösteriyor. Ve insanın içinde ne kadar da çok vakit geçirdiğini...

da denilebilir. Üç oda bir salon, dört oda bir salon deriz ve salona oda değilmiş gibi davranırız fakat aslında o da bir odadır ve en önemli misafirlerimizi kabul etmemizi sağlar. Bazen imdadımıza yetişir misafir odası. İçerisi dağınıksa, acil almamız gereken misafirlerimizi buraya alıp konuk ederiz. Çoğu zaman derli topludur çünkü. Kurtarıcımızdır.

Eskiden elektriklerin sık kesildiği zamanlarda bile çok

eğlenceli hâle getirilebilirdi odalar. Karanlık; mumlar yardımıyla biraz azaltılır, el ile yapılan gölge oyunları ve anlatılan eski hikâyeler, yaşanan mutlu anları beraberinde getirirdi. Zaten çoğu evlerin bir veya iki odalı olmasıyla mecburen de olsa birlikte oturulur, oyuncaklar halının üstüne yığılırdı. Sandalyeler tren, kütüphane kapakları ise araba direksiyonlarıydı hayallerde... Yataklardan kalkan uçaklar, çorapların birleşme-

Yel değirmenleri ile ünlü ZAAANSE SCHANS

Bir Bosna atasözü şöyle diyor: "Seyahatin önündeki tek engel kapının eşliğidir."

Gerçekten de öyle... Uzun yıllardır dağ-tepe demeden geziyorum. Her seferinde: "Ya-hu biraz da evinde otur. Bak ne kadar güzel, gel keyfim gel. Hem kim valiz hazırlayacak? O kadar yol nasıl bitecek? Ohoo gece kalk yollara

düş... Ya uçağı kaçırırsam..." bu ve bunu gibi bir sürü düşünce aklımdan geçiyor. İnanın şaka yapmıyorum. Ama bu düşünceler ayağımı kapının eşliğinden attığım an sona eriyor... İşte ondan sonra heyecan başlıyor...

Bu ay sizlere ismi epey değişik, küçük bir bölgeden bahsetmek istiyorum. Adı: Zaanse Schans. Hem kendim, hem sizler için kolaylaştıra-

yım. Okunuşu: Zanse Şayn.

Hiç hesapta yokken bir anda kendimi Benelüks gezisinde buldum. Bu ismi ilk defa duyanlar için açıklayayım. Be: Belçika, Ne: Netherland yani Hollanda, Lux: Lüksemburg. İşte bu üç ülkeye bir de Fransa'yı eklemişler. Bir hafta boyunca o ülke senin bu ülke benim gezip durdum.

Ama inanın, sizlere anlata-

Zaanse Schans, Hollanda'nın Amsterdam kentindeki küçük bir hayal kasabası. Yazıyı okuyunca neden böyle dediğimi anlayacaksınız. Buranın en önemli özelliği yel değirmenlerinin bulunması.

cak o kadar fazla birşey bulamadım. Doğa ve yeşillik beni her zaman kendine çektiği için sanırım bu ayki yazımı bu bölgeye ayırdım. Hadi başlayalım.

Zaanse Schans, Hollanda'nın Amsterdam kentindeki küçük bir hayal kasabası. Yazıyı okuyunca neden böyle dediğimi anlayacaksınız. Buranın en önemli özelliği yel değirmenlerinin bulunması. Ams-

terdam'ın kuzeyindeki bu küçük köy, Hollandalıların ilk yerleşim merkezlerinden biriymiş. Hollanda deyince de benim aklıma ilk olarak Srebrenitsa'da Sırp ordusu tarafından, silahsız Müslüman kardeşlerimizin katledilmesi geliyor. Birleşmiş Milletlerin güvenli bölge olarak ilan ettiği bu yeri, Hollanda Barış Gücü askerleri koruyordu güya. Bu askerlerin bir anda(!) ortadan kaybolmasıyla Sırplar,

Srebrenitsa'ya girdiler. Ve beş gün içinde 8 binden fazla Bosnalı Müslüman'ı katlettiler. Bu yazıyı yazarken bile içim titredi. Katledilen binlerce Müslüman kardeşimiz için bir kez daha Fatiha okudum. Gezip görmeye sadece nerde ne yenir ya da ne satın alınır veya şurada da bir fotoğrafım olsun gibi nesnel yaklaşmadım. Ülkelerin ve şehirlerin her zaman yaşayan bir ruhu olduğuna inanmı-

Ülke genelinde tahta ayakkabının oldukça büyük bir sektör olduğunu söylemeliyim. Hediyelik eşya olarak farklı renk ve boyutta onlarca çeşidi var. Ben de birkaç tane aldım.

Fotoğraf: Seher Meriç

şımdır. O ruhu ise, tarihi şekillendirir.

Zaanse Schans; sadece yel değirmenleri ile değil, müzeleri, tahta ayakkabı ve peynir üretimi ile de tanınıyor.

Eğer bir tur ile geziyorsanız ulaşımında bir sorun yok. Ama yok, ben kendim geziyorum dersenez; bu kasaba Amsterdam'dan araba ile yirmi dakika uzaklıkta. Toplu taşıma ile gelmek isterseniz de Dam Meydanı'ndan yaklaşık kırk dakikada varabiliyorsunuz.

Buraya gelmeden önce okuduğum yazılarda kasabanın girişinde bulunan kakao fabrikası nedeniyle harika bir çikolata kokusuyla karşılaşacaksınız.

nız diyordu. Ama ya fabrika o gün çalışmıyordu, ya da ben çikolatayı pek sevmediğim için bu kokuyu alamamıştım ama onun yerine kasabaya girer girmez sol taraftaki bir mücevher dükkânı ve tahta ayakkabı atölyesi dikkatimi çekti. Her tarafta su kanalları olduğunu da söylemeliyim. Su dediğime bakmayın. Öyle bizim bildiğimiz su değil bu. Koyu gri renkli bir sıvı desem daha doğru olacak.

Hollanda, topraklarını denizden ödünç alan insanların yaşadığı bir ülke ve başkent Amsterdam'da bugün Venedik'ten daha fazla kanal bulunuyor. Yel değirmenleri de bu toprakları, suyun basmasından koruma amacıyla

Hollanda, topraklarını denizden ödünç alan insanların yaşadığı bir ülke ve başkent Amsterdam'da bugün Venedik'ten daha fazla kanal bulunuyor.

kullanılıyor. Yani bizim bildiğimiz gibi buğday ya da herhangi başka bir tahıl öğütme için değil. Küçük küçük köprüleri ve etrafımdaki sevimli evleri geçerek yel değirmenlerine ulaşmaya çalışıyorum. Ben yel değirmenlerine yaklaştıkça artan rüzgârla birlikte değirmenlerin pervaneleri de hareketlenmeye başlıyor. Bu bölgenin epey rüzgarlı olduğunu söylemeliyim. Hafif bir uğultu, rüzgâra karışıyor. Fotoğraf çekmeye devam ediyorum. Değirmenlerin önünden geçen yolda epey bir turist var. Tabii, bol miktarda Türk turist de dolaşıyor. Hollanda'nın dörtte biri su seviyesinin altında. Hollanda topraklarının sadece yarısı su seviyesinin bir metre üstündeymiş. Yel değirmenleri ise hem su seviyesinin altındaki yerlerden suyun dışarı pompalanmasında kullanılıyormuş hem de göletlerin kurutulup verimli tarlalara çevrilmesine yardımcı oluyormuş.

İsterseniz bu değirmenlerin içini de ufak bir ücret karşılığında gezebilirsiniz. Ufak diyorum ama Euro olarak ufak. Ama yine de Türk Lirası'na çevirmeyi unutmayın derim ben... Bu değirmenlerin bazıları bıçkı tezgâhı, bazıları da yağhane olarak kullanılıyormuş. Bu kadar yel değirmeni gezisi tamam derseniz, benim gibi peynir üretim ve tahta ayakkabı yapım atölyelerine yönelebilirsiniz...

Peynirin envaiçeşidini yapmışlar. Bunları bazı soslarla birlikte sunuyorlar. İsterseniz peynirin yanında sosu da küçük bir kavanozla alabiliyor-

sunuz. Ama yine memleketimin mis kokulu peynirlerini hiçbir şeye değişmem. "Sen de hiçbir şeyi beğenmiyorsun!" demeyin lütfen. Çünkü inanın bana kendi ülkem diye demiyorum, bu vatan öyle bereketli ve öyle gerçek ki... Batı ülkeleri bana hep plastik eşya hissi veriyor. Gerçeklikten uzak ve yapay.

Neyse, gelelim tahta ayakkabılara. Buralarda pek ünlü, onlarca çeşidini yapmışlar. Sağlıklı olduğunu söylüyorlar. Buraya kadar iyi de; o kocaman ve ağır ayakkabıları nasıl yerden kaldırıp yürüyeceğimizi söylemiyorlar. Ülke genelinde tahta ayakkabının oldukça büyük bir sektör olduğunu söylemeliyim. Hediyelik eşya olarak farklı renk ve boyutta onlarca çeşidi var. Ben de birkaç tane aldım. Unutmadan, eğer

Yel değirmenleri ise hem su seviyesinin altındaki yerlerden suyun dışarı pompalanmasında kullanılıyormuş hem de göletlerin kurutulup verimli tarlalara çevrilmesine yardımcı oluyormuş.

Amsterdam'da kalacaksanız ve hediyelik eşya alacaksanız hemen hemen her şeyin fiyatlarının en uygun olduğu yer Zaanse Schans'a benzeren ve deniz kıyısında bulunan Volendam. İki kasaba da birbirlerine çok yakın.

Yine unutmadan bisiklet olayından da bahsetmeliyim. Gerek bu kasaba, gerekse ülke geneli dümdüz. Yanlış hatırlamıyorsam en büyük yükseklik üç yüz metre civarındaymış. Bir ülke için ne kısmetsizlik. Gelip, Ağrı ya da Kaçkarları görünce neden şaşırdıklarını şimdi daha iyi anlayabiliyorum. Neyse, söylemek istediğim Zaanse Schans'ta isterseniz bisiklet kiralayarak da etrafı gezebilirsiniz.

Bu kadar yeri gezdikten sonra eğer hâlâ vaktiniz varsa ve biraz dinlenmek isterseniz benim gibi su kanallarının kenarında ağaç altı bir yer bulun. Dibi görünmeyen bu su kenarında bol miktarda, değişik bir tür sinek bulunuyor. Sürekli akan bir su olmadığı için böyle olması normal tabii. Ama yine de ayakkabılarınızı ve çoraplarınızı çıkarıp gri renkli suda yüzen ördekleri seyredebilirsiniz. Ve içinizden bu ördeklerin; ülkemiz sularını, mesela Akyaka'yı gördüklerinde yaşayacakları şaşkınlığı hayal edebilirsiniz...

Hollanda hakkında söyleyeceğim daha çok şey var. Uyuşturucu ve dolayısıyla çöken ahlak sistemi bunlardan birkaçı. Lakin bana ayrılan bölümün sonuna geldim. Başka bir yolculukta görüşmek üzere...

CENGÂVER BİR HANIM SAHÂBÎ

Nesîbe bint Ka'b

DOÇ. DR. AYŞE ESRA ŞAHYAR
Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Uhud Savaşı'nın en sıcak saatleriydi. Müslümanlar için kısa süren bir üstünlükten sonra birden dengeler değişmiş, bozgun başlamıştı. Herkes bir yöne kaçışmaktaydı. Resûlullah'ın etrafında kalanlar on kişiyi geçmeyecek kadar azdı. Müşriklerin olanca şiddetiyle saldırdıkları saatlerde Peygamber Efendimizin yanında kalıp onu cansiperâne savunan kişiler arasında Nesîbe bint Ka'b, eşi ve oğulları vardı. Kahramanca çarpışıyor, müşrikleri Peygamber Efendimizden uzaklaştırıyorlardı. Üstelik Nesîbe'nin elinde bir kalkan dahi yoktu. Allah Resulü, elinde kalkan olan bir sahabeye seslenerek kalkanını Nesîbe'ye vermesini istedi.

Nesîbe, Resûlullah'ı muhafaza etmeye çalışırken on iki yerden yaralanmıştı. (Bu yaraların iyileşmesi bir yıldan fazla sürecekti.) Nesîbe bir an dönüp oğluna bakınca onun da yaralandığını fark etti. Koşarak yanına koştu, evladının yarasını sardı ve ardından: "Kalk yavrum, müşriklerle çarpışmaya devam et." dedi Bu Medineli aile; Peygamber'i korumak için kendi canlarından, çocuklarından çoktan vazgeçmişlerdi.

Hz. Peygamber, Uhud savaşındaki sıkıntılı anlardan söz ederken Nesîbe'yi kastederek şöyle buyurmuştur: "O gün nereye baksam Ümmü Umâre'nin beni korumak için savaştığını görüyordum."

Nesîbe ve ailesinin samimiyet ve fedakârlıkları karşısında Resûlullah: "Allah ev halkınıza rahmetiyle muamele buyursun." diye dua edince Nesîbe: "Ya Resûlullah; dua buyur, cennette sana komşu olalım." dedi. Resûlullah da: "Allah'ım, bunları bana cennette komşu ve arkadaş eyle." diyerek Nesîbe ve ailesine tekrar dua etti.

Peygamber Efendimizin dilinden böylesine bir dua işitmekten daha kıymetli ne olabilirdi ki? Kıymetine paha biçilemez bu duayı işiten Nesîbe'nin dudaklarından şu sözler döküldü: "Bana artık dünyada ne musibet gelirse gelsin! Bu dua bana yeter."

Nesîbe'nin Uhud'daki bu cengâverliği aslında II. Akabe Biati'nde Peygamberimize verdiği sözün bir gereği idi. Bi'setin on üçüncü senesi hac mevsiminde Mekke'de gerçekleşen bu biatte ikisi hanım yetmiş ensârî sahabe; Resul-i Ekrem'i, Medine'ye hicret etmesi halinde ailelerini korudukları gibi koruyacaklarına dair söz vermişlerdi. İşte bu biate iştirak eden iki hanım sahabe biriydi Nesîbe. Verdiği sözün arkasında durarak Resûlullah'ı canı pahasına Uhud'da muhafaza etmeye çalışmıştı.

Nesîbe'nin cihad meydanlarında görünürlüğü Uhud ile sınırlı değildi. Benî Kurayza Gazvesi'ne, Hudeybiye'ye, Hayber'in Fethi'ne, Umretü'l-kazâ'ya, Mekke'nin Fethi'ne, Huneyn'e ve Yemâme Savaşı'na da katıldı. Bey'atü'r-Rıdvân'a katılan dört kadından biriydi. Ashabın yanlarında çok az silâh bulundurduğu Bey'atu'r-Rıdvân günü, Mekkelilerden gelebilecek bir saldırı ihtimalini dikkate alarak beline bir bıçak bağlamıştı.

Ümmü Umâre künyesi ile bilinen Nesîbe, Uhud'un bozgun anlarında çarpışmaya devam ettiği gibi aynı tavrı Huneyn'de de sergiledi. Müslümanların dağılmaya başladıkları sırada çarpışmaya devam eden sayılı kişiler arasında Nesîbe de vardı.

Peygamberlik iddiasında bulunan yalancı Müseyli-me'ye karşı gerçekleştirilen Yemâme Savaşı'nda da bir ara dağılan Müslümanların yeniden toparlanması

Nesîbe'nin cihad meydanlarında görünürlüğü Uhud ile sınırlı değildi. Benî Kurayza Gazvesi'ne, Hudeybiye'ye, Hayber'in Fethi'ne, Umretü'l-kazâ'ya, Mekke'nin Fethi'ne, Huneyn'e ve Yemâme Savaşı'na da katıldı.

Peygamberlik iddiasında bulunan yalancı Müseylime'ye karşı gerçekleştirilen Yemâme Savaşı'nda da bir ara dağılan Müslümanların yeniden toparlanması için uğraş verdi, kahramanca çarpıştı; on bir yerinden yaralandı, üstelik bir eli kesildi. Ancak Nesîbe ısrarla Müseylime'yi aramaya devam etti.

için uğraş verdi, kahramanca çarpıştı; on bir yerinden yaralandı, üstelik bir eli kesildi. Ancak Nesîbe ısrarla Müseylime'yi aramaya devam etti. Nihayet; Uhud Savaşı'nda da fedakârca çarpışıp yaralanan oğlu Abdullah, Vahşi b. Harb ile birlikte Müseylime'yi öldürmeye muvaffak olunca Nesîbe, Allah'a şükretti.

Nesîbe sadece cihat meydanlarındaki kahramanlıkları ile tarihe geçmiş bir kadın değildi. Dikkatle Kur'an okur, Resul-i Ekrem'e sorular sorardı. Bir gün Hz. Peygamber'e gelerek sitemkâr bir dille şöyle demişti: "Ey Allah'ın Resûlü, bakıyorum da Kur'an'daki her şey erkekler adına, kadınlardan hiç bahsedilmiyor!" Düşüncelerini oldukça rahat bir dille ifade ettiği anlaşılan ve aslında bu sözleri ile birçok kadına tercüman olan Nesîbe'nin sorusu üzerine şu ayetler nazil oldu: "Şüphesiz Müslüman erkeklerle Müslüman kadınlar, mümin erkeklerle mümin kadınlar, itaatkâr erkeklerle itaatkâr kadınlar, doğru erkeklerle doğru kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah'a derinden saygı duyan erkekler, Allah'a derinden saygı duyan kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar var ya işte onlar için Allah, bağışlama ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır." (Ahzâb, 33/35.)

Nesîbe bu ayet-i kerimede övülen vasıflara sahip bir hanımdı. Cengâverliği ve kahramanlığı kadar ibadet hayatı ve misafirperverliği de bilinmekteydi. Bir gün Resûl-i Ekrem'i evine davet etmiş, imkânları nispetinde Peygamber Efendimiz için bir sofraya hazırlamıştı. Ancak kendisi o gün oruçluydu ve hiçbir şey yemedi. Peygamber Efendimiz de ona: "Yanında başkaları yemek yediği sürece, melekler oruçlu kişiye dua eder." müjdesini verdi. (Tirmizî, Savm, 67.)

Peygamberimizin ve meleklerin dualarına mazhar olmuş bu hanım sahâbî, Hz. Ömer'in hilafet yıllarına kadar yaşamıştır. Kendisinden iki hadis rivayet edilmiştir.

En'lerin Ülkesi: **ENDONEZYA**

SALİHA DİLMAÇ

Türkiye'nin dünyada büyük bir ülke olacağını görüyorum. Çünkü Türkiye; doğal afetler, yoksulluk ve toplumsal çatışmalar sebebiyle sıkıntı yaşayan diğer ülkelere yardım ediyor. Dünyaya bir ümit veriyor.

Siti Maesaroh

Endonezya, Güneydoğu Asya ve Avustralya arasında yer alan dünyanın en fazla nüfusa sahip dördüncü ülkesi. Misafirimiz aynı zamanda dünyada Müslüman nüfusun da en fazla olduğu ülkeden geliyor. Adı Siti Maesaroh. Siti öncelikle kendini tanıtarak başlıyor konuşmasına:

"Endonezya'nın en kalabalık adasındaki Kediri ilçesinde doğdum. 15 yaşında bir kız kardeşim var. Müslüman bir ailede büyüdüm. Türkiye'ye dört sene önce geldim. Şu an Türkiye burslusu olarak Ankara Üniversitesi Tarla Bitkileri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Yemek yapmayı, gezmeyi, özellikle tarihi yerleri çok severim."

Endonezya'dan Türkiye'ye uzun bir yola çıkmasının hikâyesini şöyle özetliyor Siti:

"Ortaokulda iken, Osmanlı'nın nasıl bir medeniyet olduğunu ve burada yaşanan İslam'ı çok merak ediyordum. Bir de kitaptan 'Dünya bir ülke olsaydı Konstantinopolis başkent olurdu.' diye bir söz buldum. Burası şimdi İstanbul dediğimiz şehirdi. Üniversiteden mezun olunca yüksek lisans yapmaya karar verdim. Burs programlarını araştırırken Türkiye burslarını buldum. Türkiye'de okuyan arkadaşlarıma Türkiye'deki yaşamı, okulların ve Türk kültürünün nasıl olduğunu sordum. Ayrıca hocalarımdan da Türkiye'de yüksek lisans yap-

mam konusunda tavsiyeler aldım. Bunun üzerine Türkiye burslarına başvurduğum ve kazandım. Şimdi ise tezimi yazıyorum."

Siti ülkesini anlatırken gözleri özlemle parlıyor:

"Endonezya Güneydoğu Asya'da, Hint Okyanusu ve Pasifik Okyanusu arasında bir yerdedir. Ülkem beşi büyük olmak üzere 18 binden fazla küçük adadan oluşur. Biyoçeşitlilik olarak tropikal hayvanların ve bitkilerin cenneti gibidir. Doğal güzellikleri dışında, tapınakları ile meşhurdur. 'Borobudur' adı verilen en büyük Budist tapınağı ülkemdedir. Bu yapı dünya mirasları listesinde."

Bazı insanlar Endonezya yerine Bali ya da Açe diyorlar. Bali ülkemizin en ünlü adalarından biri. Bali'de genellikle Hintliler yaşıyorlar. Açe'ye gelince, Açe Sultanlığı ile Osmanlı arasında güzel ilişkiler mevcutmuş. Osmanlı Devleti yıllarca krallığa yardım etmiş. Bundan dolayı orada eskiden Türk bayrağı özgürlük simgesi olarak kullanılmıştır. Açe'de şimdi bir Türk köyü vardır. Aralık 2004'te tsunami felaketi yaşadıktan sonra Türkiye'nin Açe'ye verdiği desteği ise unutamayız."

Güzel ülkenin güzel kızı anlatırken, tapınaklar oluşuyor hayalimde belli belirsiz resimlerle. İnsanoğlu hep inanmış, inancını kutsamak için hep tapınaklar inşa etmiş... Tsunami gibi felaketlerin yaşandığı bu ülkede ise inanç, insanların ayakta kalabilmelerini ve acıların göğüslemelerini sağlamış. Siti anlattıkça bilinçten bilince geçiyorum.

Hep merak edildiği üzere, dini bayramlara halkın ilgisini ve bayramları nasıl kutladıklarını sormadan edemiyorum.

"Dünya'nın en kalabalık Müslüman nüfusu Endonezya'da olduğu için özellikle Ramazan Bayramı özel olarak kutlanır. Erkekler 'koko', bayanlar 'mukena' adı verilen geleneksel kıyafetleriyle camiye gidip bayram namazı kırlarlar. Ramazan Bayramı boyunca akrabalarımız, arkadaşlarımız ve komşularımızı ziyaret ederiz. Ziyaretlerimizde özel ikramlar verilir. Bayramda birbirimizin bayramını tebrik eder, büyüklerin ellerini öper, hata yapmışsak özür dileriz. Büyükler küçüklere hediye olarak para verirler. Bazı şehirlerde Ramazan Bayramı'ndan sonraki yedinci gün 'Kupatan Bayramı' olarak kutlanır. 'Ketupat' ve 'lepet' adı verilen özel yemekler yapılır. Kupat, pirinç; lepet ise yapışkan pirinç ile hindistan cevizi yaprağıyla kapatılıp yapılır. Lepet 'lepat' kelimesinden gelip 'Afedersiniz!' anlamı da taşır."

Peygamberimizin "Her kim Ramazan orucunu tutar da, sonra buna Şevval ayında altı gün oruç daha ilave ederse bütün seneyi oruçla geçirmiş gibi olur." hadisi geliyor aklı-

ma Siti'nin anlattığı Kupatan Bayramı'nı duyunca.

"Ramazan ve Kurban bayramlarında genelde bayramdan bir gün önce akşam namazından sonra bayram namazına kadar camide, mescitte tekbirler getirilir. Hatta bazı şehirlerde grup olarak yollara çıkıp gezerek tekbirler getirilir. Buna Endonezya'da 'Takbiran Gecesi' diyoruz. Ramazan Bayramı geldiği zaman eğer Türkiye'deysem bu ortamı özleyorum."

Farklı kültürlerle rağmen, aynı inanca sahip iki ülkeyi şöyle değerlendiriyor Siti:

"Endonezya ve Türkiye'nin büyük çoğunluğu Müslümandır. Türkiye, diğer ülkelerden gelen Müslümanlar için bir nimettir. Çünkü burada ibadet etmek, helal yemekler bulmak çok kolay.

Türkiye ve Endonezya çok farklı coğrafyalarda yer alıyor. Bu nedenle iklimler, konumlar dolayısıyla kültürler de farklılık gösteriyor. Endonezya daha çok Doğu kültürlerinden, Türkiye ise Batı kültürlerinden etkilenmiş. Günümüzde Endonezya da giyim kuşam konusunda Batı kültürünün etkisi altına girmeye başladı."

"Endonezya Güneydoğu Asya'da, Hint Okyanusu ve Pasifik Okyanusu arasında bir yerdedir. Ülkem beşi büyük olmak üzere 18 binden fazla küçük adadan oluşur. Biyoçeşitlilik olarak tropikal hayvanların ve bitkilerin cenneti gibidir. Doğal güzellikleri dışında, tapınakları ile meşhurdur."

Endonezya'yı yakından tanımak için soruları ardı ardına sormaya başlıyorum. Çok zengin bir kültüre sahip olan ülkesinde, kültür çeşitliliğinin yaşattığı olumlu ve olumsuz özelliklerle başlıyoruz.

"Endonezya, çeşitli kabilelerin yer aldığı pek çok adadan oluşmuştur. Her bölge inanç, giyim kuşam, geleneksel törenler, yemekler gibi farklı lokal kültürlerle sahip. Farklı kültürlerle bir arada yaşamının avantajları olduğu gibi dezavantajları da var. Ancak kültür çeşitliliğine sahip olsa da üniter bir ülke olduğundan 'Farklı olmasına rağmen hedef aynı.' anlamına gelen 'Bhinneka Tunggal İka' sloganı kullanılmaktadır.

Endonezya'da dünyanın en pahalı kahvesinin üretildiğini biliyor muydunuz? Bu kahveden ve kahve kültürlerinden bahsetmesini isterken Siti'ye, Türk kahvesini sevip sevmediğini de soruyorum.

"Endonezya'da özellikle kahve üretilen Sumatra Adası, Java Adası, Bali Adası, Flores

ve Sulawesi Adaları gibi yerlerde sabah işe başlamadan, akşamları da uyumadan önce yorgunluk atmak için bazen de Türkiye'de olduğu gibi arkadaşlar ya da akrabalar ile sohbet ederken kahve içersin. Açıkta çok fazla kahvehane vardır. Buralarda Robusta ve Arabika kahvesi de üretilir. Bunların dışında Endonezya'da dünyanın en pahalı kahvesi üretilir. Hollanda sömürgesi XVIII. yüzyılda Endonezya'ya Yemen'den Arabika kahvesi getirmiş, o kahve Java ve Sumatra adasında yaşayan yerel halk tarafından yetiştirilmiş. Sömürgeciler yerel halkın içmek için kahve almalarına izin vermemiş. Çiftçiler, kahve dallarında gezerken kahve meyvelerini yiyen 'luwak' adı verilen Misk kedisinin dışkılarından atılan kahve çekirdeklerini toplayıp temizleyerek kavuruyorlarmış. Sömürgeciler bu kahvenin daha aromatik ve lezzetli olduğunu fark etmişler ve bu kahveyi zevkle içmeye başlamışlar. Üretiminin zor işlemlerden geçmesinden dolayı bu kahve dünyanın en pahalı kah-

"Türkiye ve Endonezya çok farklı coğrafyalarda yer alıyor. Bu nedenle iklimler, konumlar dolayısıyla kültürler de farklılık gösteriyor. Endonezya daha çok Doğu kültürlerinden, Türkiye ise Batı kültürlerinden etkilenmiş. Günümüzde Endonezya da giyim kuşam konusunda Batı kültürünün etkisi altına girmeye başladı."

vesi olarak bilinmektedir. Endonezya'da o kahveye 'Kopi Luwak' adı verilmiştir. Dünya'nın en pahalı kahvesi olmasının yanı sıra tadının taklit edilmesi mümkün değil. Misk kedisinin midesindeki enzimlerin de etkisiyle kaliteli bir kahve elde edilmektedir. Uzmanlara göre Luwak Kahvesi'nde diğer çeşitlere göre daha az bakteri vardır."

Kahve kültürü diye buna derim. Buradan çıkarılacak onlarca hikâye buluyorum. Hollandalı sömürgecilerin acımasızlığından başlayıp, halkın kendi ülkesinin toprakları üzerinde ürettiği kahveden bile tadamayacak kadar sömürülmesinden, kedilerin dramına onlarca hikâye...

"Dünyada kahve bazı insanlardan ayrılmaz. Ancak ben bu insanlardan biri değilim. Türk kahvesinin tadını, birkaç şeker koymama rağmen acı buldum."

En'lerin ülkesi Endonezya'nın belki de bizi ilgilendiren en önemli özelliği olan, en fazla Müslüman nüfusa sahip ülke olmasıyla ilgili konuya geliyoruz. Bu durumun avantajları ile birlikte Türkiye'yi de kıyaslayarak bir değerlendirme sunuyor bize Siti.

"Endonezya, en fazla Müslüman nüfusu olan bir ülke olmasına rağmen Müslüman devleti olarak tanımlanmıyor. Türkiye'de olduğu gibi Endonezya'da da belli cemaatler var. Ancak bana göre şu an en önemli olan tek şey, hepimiz temelde Müslümanız ve kardeşiz."

Ah işte bu coğrafyada o Şâfiî, bu Hanefî, hatta bu Müslü-

man, bu Alevî, bu Yahudi'den öte, inancın ötesinde hepimizin insan olduğu bir anlaşılmalı Siti...

Ülkesinin İslam'la nasıl tanıştığını ve dünyanın en kalabalık Müslüman nüfusuna nasıl ulaştığını soruyorum Siti'ye.

"Endonezya'ya VII. ve VIII.yüzyıllarda Arabistan, İran, Hindistan ve Gücerat'tan Müslüman tüccarlar gelmeye başlamış. O zamanlar Endonezya'da Hindu ve Buda kralarının hâkimiyetleri varmış. XII. yüzyılın sonunda Buda kralı olan Sriwijaya'nın etkisi azalmaya başlamış. XIII. yüzyılda ilk İslam kralı Samudra Pasai olmuş. Malaka bölgesinde Malaka Sultanlığı adlı krallık oluşmuştur. XV. yüzyılda; Java'daki en büyük Hindu Kralığı Majapahit çöküş yaşamış, Java'daki ilk İslam krallığı Demak kurulmuş. Daha sonra diğer İslam krallıkları da kurulmaya başlanmış. İslam krallıklarının gelişmesiyle Endonezya'daki İslam yayılmıştır. 'Wali Songo' ya da '9 Veli' bilinmektedir. Onlar özellikle Java'da sanat ve kültür yoluyla İslam'ın yayılmasında önemli rol oynamıştır. İslam'ın kolaylık dini olması, barış dini olması ve sosyal kültürel yaşayışa çabuk adapte olunması nedeniyle İslam dini kolaylıkla kabul edilmiştir."

Endonezya'dan sonra Siti'den bize Türkiye'yi anlatmasını istiyorum. Türkiye'ye ilk geldiğinde neler hissettiğini, burada yaşarken neler gözlemlediğini ve 15 Temmuz'u soruyorum.

"Türkiye burslarını kazanarak Türkiye'ye 2013 yılında geldim. Aslında uçaktan indi-

"Endonezya, en fazla Müslüman nüfusu olan bir ülke olmasına rağmen Müslüman devleti olarak tanımlanmıyor. Türkiye'de olduğu gibi Endonezya'da da belli cemaatler var. Ancak bana göre şu an en önemli olan tek şey, hepimiz temelde Müslümanız ve kardeşiz."

ğimde Türkiye'de olduğuma inanamıyordum. Ancak her yerde Türkçe konuşuluyordu. Türkçeyi hiç bilmediğim için iletişim kurmakta zorlanıyordum. Beni en etkileyen yönü her yerde cami ya da mescitlerin bulunması. Mısır için '1001 minareli ülke' denir. 1001 minareli ülke benim için Türkiye'dir.

Türkiye'nin dünyada büyük bir ülke olacağını görüyorum. Çünkü Türkiye; doğal afetler, yoksulluk ve toplumsal çatışmalar sebebiyle sıkıntı yaşayan diğer ülkelere yardım ediyor. Dünyaya bir ümit veriyor."

Ve devam ediyor Siti:

"15 Temmuz'da Türkiye'de değildim. Endonezya olarak bu olayı heyecanla izledik. Sonunda millet kazandı. Türk milleti ölümü bile göze aldı."

Geliyoruz ikili ilişkilere...

"Endonezya ve Türkiye arasında güzel bir ilişki var. Açe Bölgesi ile tarihten gelen bir bağlantı var. Özellikle eğitim sektöründe hem Endonezya'nın hem de Türkiye'nin yabancılara daha fazla destek vermesini bekliyoruz."

Gözler dalarken uzaklara ve kahve kokuları havada kaybolurken,

"Türkiye benim ikinci memleketim."

Hiç yabancı gelmedi bu sözler bana. Daha önce de duymuştum Balkanlar'dan, Orta Asya'dan, Afrika'dan...

"Tatilde iken Endonezya'ya döndüğümde bile zaman Türkiye'yi özledim. Mezun olduktan sonra kim bilir ne kadar çok özleyeceğim..."

Türkiye'de ikram bir şereftir. Onun içindir ki bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır. Her ne kadar abartılı bulsam da gizli bir onur duyarım "Evimi yıkar, yüzümü ağartırım." sözünden. Endonezya'nın güzel kızı Siti'den duymak varmış bunları. Ne güzel de anlattı Siti ülkesini ve ülkemi. O uzak diyarlar ısınan kalplerle yakınlaştı. Tropik cennetin sıcak kalpli kızı! 40 yıl değil, 1000 yıl değil, milyon yıl hatırimız kalsın sende. Senin hatırın da bâki bizde.

Şiirin için de teşekkürler...

Türkiye'm benim...

Türkiye...

Bahar gibi hayat başlar

Çiçek gibi ümit açar

Yağmur gibi aşk yağar

Türkiye aşkı bambaşka

Ne kadar özleyeceğim seni

Türkiye'mi...

KUŞ Dili

HASAN KARACA

insanlar ne kadar da değişiyor. Bayram münasebetiyle bir akrabamla vakit geçirmek durumunda kaldım. Durumunda kaldım diyerek günümüzde akrabalık ilişkilerinin ne kadar da öldüğü genellemesine gitme niyetinde değilim. Yalnızca benim sözünü ettiğim akrabamla ilişkilerim uzun süredir bitkisel hayat düzeyinde. Bunun da basit bir sebebi var. Uzun yıllardan beri yurt dışında yaşıyor. Ve o uzun yıllar üstüne tekrar bir sohbet ortamı oluştuğunda insanların yalnızca çok değişebildiğine değil, çok değişik olduğuna da ikna oldum. Akrabam buluttan nem kapan birisine dönüşmüş mesela. Kelimenin tam anlamıyla... Bulutların yalnızca fiziki bir oluşum olmadığına, onlarda manevi mesajlar aramamız gerektiğine, bazı bulutların şekillerinden anlamlar çıkarılabileceğine inanıyor. Hadi diyelim ki bulutlar insanın hayal gücünü harekete geçirmeye elverişli. Ben de bazen uçağın penceresinden bakıp da bulutları pamuksu bir gezegene benzetirim. Fakat iş bulutlarla bitmiyor. Bahsettiğim kişi kuşların uçuşundan, yere konuşundan, bakışından ve bakmayışından da anlamlar çıkarıyor. Bu bir tür psikolojik sorunsal ben adını bilmiyorum. Konuşmayı sonlandırmak için konuştuğunda kendini bir tür ezoterik öğretiyeye kaptırdığına ikna oluyorum sadece. Tabii bu arada bana her bakışında acaba benden ne gibi manalar çıkardığını düşünmekten de kendimi alamıyorum. Söylenenlere hiçbir şekilde karşılık veremediğim bu gitmek ve bitmek bilmeyen konuşmadan beni yine bir güvercin kurtarıyor. Aniden gelen, kavis çizerek yere yaklaşan ve bir başka güvercinin yemeye çalıştığı ekmek kırıntısını kapayan bir güvercin. Akrabam için bu hiç hayra delalet etmediğinden o mekânı terk ediyoruz.

Bilmem hiç duyduunuz mu, kadim Roma imparatorlu-

ğunda kâhinler meclisi varmış. Bunlar kuşların uçuşundan ve şimşegin çakışından anlamlar çıkarır, geleceğe dair ipuçları bulurlarmış. İlginç olan kısım şu ki bu meclisin kehaneti yerine göre imparatorun emrini iptal etmeye yetermiş. Günümüz tabiriyle imparator karşısında veto hakkı olan tek erk kâhinler meclisiymiş. Malum Mısır firavunlarının da buna benzer etkin ve sözü geçer bir büyücüler meclisi varmış. Bu meclislerin bilgilerine sıradan ölümlüler ulaşamayacağından yargılar, yerine göre imparator tarafınca bile sorgulanamaz kabul edilirmiş.

Akradaşımla yanında kendimi imparator gibi hissettiğimi söyleyemem. Fakat o kesinlikle bir kâhin gibi konuşuyordu ve kendisini bir kâhin gibi yargılanamaz görüyordu. Çünkü ona göre bu fani dünya gerçekten faniydi ve arkasında bir takım güçler egemendi. Bu güçler de bize bulutlarla, kuşlarla, belki şimşekle mesaj gönderiyordu. Oysa imparatorların, firavunların, Sezarların aksine ben kuşların yalnızca birer işaret olduğu bir dünyada yaşadığımı düşünmüyordum. Bu yüzden de o akrabamla makul bir iletişim kurmam mümkün değildi. Özellikle de oturuşumdan, bakışım- dan, ne bileyim parmaklarımın uzunluğundan anlam çıkardığını düşününce.

Gerçi oturmam, kalkmam, yürümem, gülmem ve parmaklarımdan anlam çıkaran bir başka tanıdığım var. Etrafımda çok garip insanlar olduğunu düşün- bilirsiniz. Oysa ben sadece istisnaları anlattığım için size öyle geliyor. Hem bu son bahsettiğim belki sizin çevrenizde de vardır. En azından bu aralar çok mak- bul bir kâhin üzerine konuşuyorum. Kişisel gelişim- ciler, beden dili okuyanlar. Biliyorsunuz bunlar birbiriyle ilintili. Seküler bir dünyaya düştüğümüzden beri ba- şımıza gelenlerin, yaptıklarımızın ve yapacaklarımızın sorumlusu kendimiz olduk. En azından kişisel gelişim bize bunu öğretiyor. Daha iyiye ulaşmak istiyorsan geliştirmen gereken kişi sadece kendinsin. Çünkü her şey sana bağlı. Başarının anahtarı sensin. Bu yüzden de sana bakarak, beden dilini okuyarak yargıya varabi- lirim. Bu duruşunla asla ikna edici olamazsın mesela. Bu yürüyüşün de kolay karar veremediğinin açık bir göstergesi. Tabii bunu yalnızca bu ilimde derinleşenler bilir. Kâhinler, kuşların uçuşundan hükme varıyorlar. Büyücüler, hükmü değiştirmek için kuşların uçuşunu etkilemenin yollarını arıyor. Birileri duruşumdan an- lam çıkarıyor. Birileri anlamlar değişsin diye duruşumu değiştirmeye çalışıyor. Gerçekten garip bir dünyada yaşıyorum. Çok sinir bozucu. Zaten şu güvercin de de- minden beri tuhaf tuhaf bakıyor.

İşaret dilinin gerekliliği

G. DİLŞAT GENÇ

Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları Uzmanı

i

şaret dili işitme veya konuşma engellilerin aralarında iletişim kurabilmek için el hareketlerini, yüz mimiklerini ve bir bütün olarak vücut dilini kullanarak oluşturdukları sessiz, görsel dilin adıdır. İşaret dili, işitme engellilerin temel iletişim aracıdır. Ne yazık ki bu metot hakkında çok az kişi bilgi sahibi. İşaret dilinin evrensel olduğu düşüncesi bilinçlendikçe yavaş yavaş azalan yanlış kanıdır. Dünyanın neresinde kimle olursa olsun iletişim kurabileceğimiz evrensel bir dil iyi olurdu, ancak işaret dili bu tanıma uymuyor. Ülkeden ülkeye değişen işaret dilinin bölgelere göre farklılık gösteren aksan ve lehçeleri bile var. Ayrıca, Türk İşaret Dili ve Türkçenin gramer yapısı olarak birbirinden farklı iki dil olduğunu da belirtmek gerekiyor.

İşaret dilinin Türk tarihindeki en eski yeri Osmanlı Devleti'ndedir. XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı'da mahkemelerde, mekteplerde ve bunun gibi çeşitli kuruluşlarda işaret dilinin kullanıldığına dair belli başlı kayıtlar bulunmaktadır. Hatta II. Abdülhamit döneminde işitme engelliler için "Yıldız Sağır Okulu" adında özel bir okul olduğu da bilinmektedir. Günümüzde kullanılan Türk İşaret Dili'nin Osmanlı Devleti'ndeki işaret dilinin devamı niteliğinde olup olmadığını ise kesin yazılı kaynaklar bulunmadığından dolayı bilemiyoruz.

Milli Eğitim Bakanlığı'na göre ülkemizde 400.000 işitme engelli bulunuyor. Yine aynı rapora göre bu nüfusun 120.000'ini çocuklar oluşturuyor ve bunların sadece 7.000'i okula gidiyor. Toplumda ayrımcılığı kaldıracak olan işaret dili, kardeşliğimizi de pekiştirir.

İŞARET DİLİ ÖĞRENMEK İSTEYENLER NE YAPMALI?

- Öncelikle empati kurmalı ve işaret dilini öğrenmenin zor olmadığını fakat sabır gerektirdiğini bilmeli.
- Öğrendiklerini sık sık pratik yapmalı.
- Bu dili öğrenmenin kendimize ve başkalarına sağlayacağı yararı ve mutluluğu düşünmeli.
- Öyleyse iş hepimize düşüyor. Aramız-

İŞARET DİLİ NASIL BİR DİLDİR?

İ

İşaret dilinin sözlü dillerde olduğu gibi bir grameri bulunmaktadır. İşaret dilinin de öğrenilmesi tıpkı sözlü diller gibi beyin ve nöronlar arasındaki iletişime bağlıdır.

B

İşaret dili sadece eller ile yapılan hareketlerden oluşmaz, bu dilde jestler, mimikler, yönlendirmeler de çok önemlidir. Çünkü sözlü dillerde sestek kelimeler olduğu gibi işaret dilinde de bir işaret birden fazla kelimeyi ifade edebilir.

L

İşitme engelli kişilerin işaret dilini küçük yaşlarda öğrenmesi oldukça büyük fayda sağlayacaktır. İşitme engelli bir bireyin özellikle beş yaşına kadar işaret dilini öğrenmesi çok önemlidir.

A

Türk dili ile Türk işaret dilinin anlam bakımından ilgi ve benzerlikleri olsa da farklı gramer yapıları söz konusudur. İki gramer arasında fark en az iki yabancı dil arasındaki fark kadardır.

C

İşaret dili yazı yazarken yaptığımız gibi harfleri (sembolleri) peş peşe sıralayarak kelime oluşturmak değildir.

F

İşaret dili eğitimi ile ilgili ilk yazılı kaynak 1995 yılında oluşturulmuştur ve materyal, sözlük ve bunun gibi öğretici gereçlerin oluşturulması hâlâ yeterli düzeyde değildir.

İşaret dilinin işitme engellilerin temel iletişim aracı olduğunu söylemek mümkün fakat ne yazık ki işitme engelli bireylerle iletişim kurmada bu kadar önem taşıyan bu metot hakkında günümüzde çok az kişi bilgi sahibidir. İşitme engelli birçok kişi insanlarla iletişim kurabilmek için büyük gayret sarf ediyorlar. Engelsiz bireyler bu konuda yeterince bilgi sahibi olmadığından işitme engelli bireyle oldukça fazla sorun yaşamaktadır. Ve birçok sorunun temelinde de engelsiz insanların onlarla iletişim kuramaması yatıyor. Çünkü aslında onlar işaret dilinde konuşarak engellerini aşabiliyorlar. Sadece engelsiz insanlar bu dili bilmediği için karşılıklı iletişim kurulamıyor. Bu durum işitme engellilerin eğitim, sağlık, istihdam gibi temel insan haklarına erişimini engelliyor.

İŞİTME ENGELLİLERLE İLETİŞİMDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER:

- Bireyin yüzüne bakmak gerekir. Bu sebeple göz kontağı kurmak karşılıklı anlaşmayı kolaylaştırabilir.
- İşitme engelli kişiye nasıl iletişim kurmak istediğinin sorulmasında fayda var. Kişi dudak okuyor ise yavaş konuşmak gerekir. Veya yazarak iletişim kurmak isteyebilir.
- Yüzümüzün, mimiklerimizin tam anlaşılacak şekilde olduğundan ve gölgede kalmadığından emin olmak gerekmektedir.
- İşitme engelli biriyle konuşurken elinizle işaret edebilir veya hafifçe omzuna dokunup size dönmelerini sağlayarak kendisiyle konuşulduğunu fark etmesini sağlayabilirsiniz.

daki engel, sadece ses ve bu engeli kaldırmamanın yolu ise işaret dili. Bizi işaret dili öğrenmeye istekli kılcak güç empati kurmak, sağduyulu davranmak ve bizimle iletişim

kurmak için işaret dilini kullanan yüreklerin harcadıkları çabayı boş çıkarmamaktan geçiyor. Birçok kurum ücretsiz işaret dili eğitimleri düzenliyor. Bunlardan birkaçı;

meslek edindirme kursları, belediyeler (örneğin; İBB Engelliler Müdürlüğü gibi). Yine MEB onaylı kurslarda eğitim görüp sertifika alabiliyorsunuz.

Büyük Türk bilim adamlarından olan Fârâbî; miladi 870 yılında, Türkistan'da, Sırderya yani Seyhun nehri ile Aris'in birleştiği yerde kurulmuş olan Fârâb'ın bir köyünde doğdu. 950 yılında 80 yaşındayken Şam'da vefat etti. Fârâb şehri bugünkü Kazakistan sınırları içindedir ve Otrar olarak bilin-

mektedir. Şam ise Suriye'nin başkentidir. Babası Mehmet adında bir kale komutanı idi. İlköğrenimini Fârâb ve Buha-ra'da tamamladı. Daha sonra, Bağdat'a gitti. Gençliğinde bir süre İran'da bulundu. Daha sonra o zamanın ilim ve sanat merkezi olan Bağdat'a gelerek medrese eğitimini tamamladı. Böylece ana dili olan Türkçeden baş-

Fârâbî; İbn Sînâ, Akşem-seddin ve Bîrûnî gibi birçok Türk-İslam bilgininden biri olarak İslam dünyasının altın çağları-nın eserlerini vermiştir.

ka, Farsça ve Arapçayı, batılı hocalarından da Latince ve Eski Yunancayı öğrendi. Daha sonra Harran Üniversitesi'ne yani medresesine giderek felsefe çalışmaları yaptı. Mütevazı bir hayat süren Fârâbî; Emir'in teklif ettiği yüksek maaşı kabul etmeyecek, küçük bir ticaretle yaşamayı yeğledi. Mısır'da kaldığı sürece, Türk kıyafeti ile dolaşıp Türkçe konuştuğu anlatılmıştır.

Eski Yunanlı filozof ve bilim adamlarının eserlerinin Arapçaya çevrilerek öğrenilmesi Fârâbî ile başlamıştır denebilir. Fârâbî'nin eserlerinin yüzyıllarca Avrupa'da tanınmasının nedenleri bunlardır. Bütün Orta Çağ boyunca, Avrupa'da böylesine tanınan Fârâbî'yi, birkaç yönden incelemek gerekiyor.

Hekim ve hâkim (doktor ve filozof) olmasına rağmen onun bütün sıfatları felsefe ile beraber kullanılır. Felsefeyi öğrendikten sonra görüşlerini Aristo felsefesi doğrultusunda geliştirdi. Bunları bir temele oturtarak kendine özgü bir okul kurdu. Olgun eserler yazmaya başladı. Psikoloji, mantık, zekâ, madde, metafizik, zaman, vahdet, boşluk, mesafe ve sayı gibi kavramlarla ilgili görüşler ileri sürdü. Katkıları en fazla felsefe, mantık ve sosyolojiye olmuştur.

Fârâbî aynı zamanda bir musiki üstadıydı. Birçok bestesi vardır. Müzik üzerine Kitâbü'l-Musika başlıklı bir kitap yazmıştır. Müzik sanatı ve bilimi üzerine büyük bir uzman idi ve müzik notaları bilgisine

katkıları yanında birkaç müzik enstrümanı da icat etti.

Matematik, botanik, tıp, müzik, siyaset felsefesi, ahlak sosyolojisi ve mantık alanında eserler yazmıştır. Mantık alanında kendine özgü yöntemler kullandı. Fizik alanında da önemli çalışmalar yapan Fârâbî, sesin fiziki açıklamasını yapan ilk bilim adamıdır. Yaptığı deneyler sonucunda titreşimlerin dalga uzunluğuna göre azalıp çoğaldığını tespit etti.

Tıp alanında özellikle insan bedenindeki tüm organların tanınması, hastalıkların çeşitlerinin bilinmesi, ilaçlarla ilgili detaylı bilgilere sahip olunması konularına öncelik verdi. Yazdığı eserler ders kitabı olarak uzun süre okutulan Fârâbî, yalnızca İslam âlimlerini değil, kendisinden sonra gelen birçok Batılı bilim adamını da etkiledi.

Gökbilimde de çalışmalar yapan Farabi'ye göre sadece astronomi ve matematik gerçek bilgiler verir.

Siyaset sosyolojisi ile ilgili olarak yazdığı Erdemli Şehir adlı eseri de ününü artırmıştır. Fârâbî, bu kitabında faziletli bir devletin ve devlet başkanının nasıl olması, ne gibi nitelikler taşıması gerektiği üzerinde durmuştur. Fârâbî; devlet hayatı ile ilgili ilkeleri sayarken ilk olarak "adalet"i belirtmekte ve: "Adalet, toplum mensuplarının paylaştıkları bütün iyi şeylerin başında gelir." demektedir.

Fârâbî'ye göre "Her insan kendini devam ettirmek ve üstün mükemmelliğe ulaşmak için

Fârâbî Üniversitesi, Kazakistan

birçok şeye muhtaç bir özellikte yaratılmıştır. Onun bu şeylerin hepsini tek başına sağlaması mümkün değildir. Her biri kendisinin özel ihtiyacını karşılayacak birçok insana muhtaçtır."

İnsanın, soyutlanmış bir varlık değil, iyi yönetilen bir toplumda başkalarıyla iyi ilişkiler içinde olabilen bir varlık olduğunu savunur. Fârâbî'ye göre kalbin vücudu idare etmesi, yöneticinin toplumu idare etmesine benzer. Erdemli şehrin yöneticisi herhangi bir insan olamaz. Yönetici yaratılışı ve tabiatı ile uygun olmalıdır. Yönetime yatkınlık, yetenek ve tutumları kazanmış olmalıdır.

İslam'ın bir anlamda altın

Psikoloji, mantık, zekâ, madde, metafizik, zaman, vahdet, boşluk, mesafe ve sayı gibi kavramlarla ilgili görüşler ileri sürdü. Katkıları en fazla felsefe, mantık ve sosyolojiye olmuştur.

çağında yaşamış olan Fârâbî'nin felsefesinin temelini onun Tanrı hakkındaki görüşleri oluşturur. Buna göre, gerçeğin zirvesinde "zorunlu varlık" (vâcibü'l-vücüd) olan Tanrı bulunur. O, Bir'dir ve bütün varlıkların dayanağı ve varlık nedenidir; varlığını başka hiçbir şeye borçlu değildir; tersine her şeyin varlığı O'ndan gelmektedir.

Fârâbî'ye göre ahlak, insanda erdemlerin ve güzel işler yapma olanağı sağlayan yatkınlıkların gelişmesini sağlar. Fârâbî şöyle der: "Güzel eylemler isteyerek ve seve seve yapılmalıdır, hayat boyunca her zaman ve her durumda yapılmalıdır. İyi bir insan öldüğünde ona ağlamayın. Asıl onu kaybeden topluma ağlayın. Sevginin kurduğu devleti adalet devam ettirir. Erdemlerin en büyüğü bilimdir."

Fârâbî insanı tanımlarken, "Âlem büyük insandır; insan küçük âlemdir." diyerek bu iki kavramı birleştirmiştir. İnsan ahlakının temeli, ona göre bilgidir. Akıl, iyiyi kötüden ancak bilgiyle ayırır. Bilgi ihtiyacı doğustandır. Bilimin ise üç kaynağı vardır: Duyu, akıl, nazar. Ahlak, siyaset, müzik, matematik uygulamalı bilimlere girer. Toplumlarda öz bakımından ikiye ayrılırlar: Erdemli toplumlar ve erdemsiz toplumlar. Bu toplumları yönetecek en kusursuz devletse, bütün insanlığı kapsayan dünya devletidir.

Fârâbî; İbn Sînâ, Akşemseddin ve Bîrûnî gibi birçok Türk-İslam bilgininden biri olarak İslam dünyasının altın çağlarının eserlerini vermiştir.

ŞİRAZESİZ

KALMAK

AHMET HAMDİ TANPINAR

"O

ğlum Behçet; sen bir medeniyetin iflası nedir, bilir misin?" dedi.

İnsan bozulur, insan kalmaz; bir medeniyet insanı insan yapan manevî kıymetler manzumesidir. Anlıyor musun şimdi derdin büyüklüğünü?.. Cahilsin; okur öğrenirsin. Gerisin; ilerlersin. Adam yok; yetiştirirsin, günün birinde meydana çıkıverir. Paran yok; kazanırsın. Her şeyin bir çaresi vardır. Fakat insan bozuldu mu, bunun çaresi yoktur.

Sen cilt yapıyorsun; şiraze nedir bilirsin. Bizde insanoğlu şirazesiz kalmış. Hayat

.....
Bize lazım olan, gömlek değiştirmek değil, içten değişmektir. Bu sadece dıştan yapılacak şey değil. Bunu olduğumuz yerden yapamayız; içten, dıştan her ufuk, bir görüş zaviyesidir.

onun için ahenksiz, birbirini tutmayan, günün hayatına cevap veremeyen bir yığın ölü kıymetler tarafından idare ediliyor. Dünyaya baktığımız zaman ayrı görüyor, kendi kendimize kalığımız zaman ayrı düşünüyoruz. Yığınlarca tezat içinde yaşıyoruz, bütün şark dünyası bir ıstırap içinde. Muttasıl gömlek değiştiriyor, Hind'i, Çin'i, Efgan'ı, Arab'ı, Türk'ü hep soyunuyoruz; soyunduğça da üstümüzden attığımız şeylerin alelade ekler olduğunu, daha derinden bir takım şeyler çıkarıp atmak lazım geldiğini görüyoruz. O zaman korkuyoruz; olduğumuz yerde imdat arar gibi

sağa sola bakmıyoruz. Sonra tekrar başlıyoruz, gene tabaka tabaka soyunuyoruz, tırnaklarımızla derimizi yüzer gibi bir şeyler daha atıyoruz.

Zaten biz soyunmasak bile onlar üzerimizden lime lime dökülüyorlar. Fakat olmuyor; bize lazım olan, gömlek değiştirmek değil, içten değişmektir. Bu sadece dıştan yapılacak şey değil. Bunu olduğumuz yerden yapamayız; içten, dıştan her ufuk, bir görüş zaviyesidir. Bütün cemiyet hayatı zihniyet etrafında döner, insanı yeni baştan, yeni esaslarla kurmamız lazım; yeni kıymetlerle yaşayan bir insan.

Bu metin, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Mahur Beste" isimli eserinden alınmıştır.

Ölmek'te dişiliğin ölümsüzlüğü, erilliğin ölümü temsil ettiğine dair derin bir metafor kuruluyor. Kitabın başından sonuna kadar devam eden gerilim, bir yandan ölümle burun buruna gelen iki insanı diğer yandan o iki insanın biyolojik ve psikolojik köklerini kurcalıyor.

Hikâye bildik hikâye. Birbirini çok seven iki insan dan biri ölüyor, diğeri yaşıyor. Ama bildik hikâyelerin bilinmedik anlatımları var ki, dünyanın her yerinde edebiyat oradan yükseliyor. Mesela Arthur Schnitzler'in Ölmek'i. Felix ve Marie adlı genç çift birbirini deliler gibi sevmektedirler. Fakat bilim aşkın gizemi ne darbeyi vurur ve Felix'e bir yıl ömrü kaldığını söyler.

Avusturyalı tıp doktoru olan Arthur Schnitzler; psikiyatri alanında çalışmıştı, telkin ve hipnozla da ilgilendi. Genç yaşından beri ilgi duyduğu edebiyata nitelikli eserler kazandırarak roman ve öyküler yazdı. Eserlerinden 100'e yakın sinema televizyon uyarlaması yapıldı.

Ölmek'te dişiliğin ölümsüzlüğü, erilliğin ölümü temsil ettiğine dair derin bir metafor kuruluyor. Kitabın başından sonuna kadar devam eden gerilim, bir yandan ölümle burun buruna gelen iki insanı diğer yandan o iki insanın biyolojik ve psikolojik köklerini kurcalıyor.

Eserlerinde insanı ve toplumu cesurca masaya yatırarak analiz eden Schnitzler'in bir solukta okunabilecek novellası Ölmek'te de yavaş yavaş gelen bir ölümün; kudretli hortumuyla aşkı, felsefeyi, mevsimleri ve memleket duygusunu nasıl acımasızca silip süpürdüğünü ve insanı ortalık yerde bıraktığı anlatılıyor.

"Dünya üzerinde ölmüş olan bütün büyük kimseler, geride kalanlara yol gösterme hususunda kendilerini sorum-

lu hissettikleri için ölmekte olan kişinin psikolojisi yanlış anlaşılıyor." ifadesi eserin ve yazarın iddiasını göstermesi bakımından en can alıcı cümlelerden.

Felix, dünyanın kendisinden sonra da devam edeceğini düşündükçe histerik düşüncelere kapılıyor. Marie'ye karşı karmakarışık duygular besliyor. Ölüm, hayat sokağının ucunda görüldüğü andan itibaren artık hiçbir şey eskisi gibi kalmıyor. İlkın Marie'ye üzülmemesini, yaşama tutunması gerektiğini telkin eden Felix; bir anda onun hayat doluluğunu görür ve bununla sarsılır. Kökensel bir kıskançlığa yaslanır ve kendisinden sonra yaşayacak olmasını katlanılamaz bulur. Kitap, maskeleri düşüren o eşikte, yaşanan zorlu yüzleşmeyi anlatıyor.

SERBEST KÜRSÜ

MERVE ÜNALLI

GENÇLERE SORDUK...

AİLENİZ KARDEŞLERİNİZLE ARANIZDAKİ İLİŞKİYE MÜDAHİL OLUR MU?

uzmanına SORDUK

NAZLI ÖZBURUN

Uzman Aile Terapisti

Ailede kardeşler arasında kurulacak ilişkinin niteliği ailenin devamı için son derece önemlidir. Kardeşler arasında saygı ve muhabbete, hürmet ve paylaşmaya dayalı ilişkileri inşa etmek anne babanın çocukluktan itibaren dikkatle, özenle eğilmesi gereken bir konudur. Kardeşler arasında kıyaslama yapmak, büyüğe küçük olanı ezdirmek ya da küçüğün büyüğe yaptığı saygısızlığı görmezden gelmek sonrasında ilişkilerin bozulmasına ve kopmasına neden ola-

bilir. Çocukluk döneminde yaşanan olayların olumlu ve olumsuz izleri hayat boyu kişilik üzerinde taşınır ve sonraki ilişkileri etkiler.

Anne babanın çocukları arasında dengeli ve tutarlı bir ilişki kurması önemlidir. Çocuklardan birisini evin gözdesi yapmak diğer çocukların duygularını incitebilir. Aralarında kıskançlık ve çatışma başlatabilir. Bu konuda anne babanın özenli olması gerekmektedir. Her bir çocuğun seilmeye, fark edilmeye ve anne

ANNE BABALARINA SORDUK...

ÇOCUKLARINIZIN KENDİ ARALARINDAKİ İLİŞKİLERİNE MÜDAHİL OLUR MUSUNUZ?

babasının gözdesi olmaya ihtiyacı vardır.

Çocuklar arasında zaman zaman tartışma çıkması kaçınılmazdır. Bu durumda herkes için kuralların eşit olması gereklidir. Bu sürtüşmeler belli sınırlar içinde hoşgörüyü karşılanmalı ve hemen anne baba olarak müdahale edilmemelidir. Eğer çocuklar tartışmaları aralarında halledemiyorlarsa anne-baba olarak arabulucu olunabilir. Kardeşlerden hiç birisi ayrıcalıklı tutulmadan kurallar

herkese aynı uygulanmak koşuluyla kardeşler arasında bozulan iletişim yeniden sağlanabilir. Duyguların ifade edilmesi kırılganlıkların ve kızgınlıkların açıkça konuşulması kardeşler arasındaki bağın yeniden inşası için önemlidir. Bazen anne-babalar kardeşler arasında çıkan tartışmaları kimin başlattığını anlayamayabilirler; bu durumda çocukların konuşmasına, durumu anlatmasına izin verilmelidir. Tek tarafı suçlamak yerine her iki tarafa da aynı cezayı vermek

bu gibi durumlarda kötünün iyisidir.

Anne-baba çocuklardan birisini diğerine benzemeye teşvik etmemelidir. Her çocuk ayrıdır. Bir tarafı sürekli diğerine benzemeye zorlamak kardeşler arasında çatışmaların artması için zemin hazırlar. Anne-baba, kardeşlerin beraber oynaması için ortam hazırlamalı ve kenara çekilmelidir. Ortak zaman geçirme konusunda kardeşleri zorlamamalı, teşvik etmeli ve kendi hâllerine bırakmalıdır.

KISSADAN HİSSE

ESMÂ-İ HÜSNÂ

El-Vehhâb: Karşılık beklemeden bol bol veren, bağışlayan...

Aklım kesiyor...

Ünlü bir hekim olan İbn Sînâ aynı zamanda matematik konusunda deha seviyesindedir. Babası onu çocukken matematik üzerine hassas eğitim veren bir okula gönderir. Ancak İbn Sînâ; cebir ve geometriyi bir türlü beceremez, okuldan kaçar ve babasından korktuğundan eve dönmeyiz. Bir kervana katılır.

Kervanbaşı, kervanın en küçüğü olan İbn Sînâ'yı su alması için bir kuyuya gönderir. Sapına ip bağlı kovayı kuyudan çekerken ipin, sürtündüğü taşı kestiğini görür ve kendine sorar: "Bu ip taşı nasıl keser?" Biraz daha düşünür: "İp, çok uzun zamandır bu taşı sürtünüyor ve aynı yere sürekli sürtüne sürtüne demek ki taşı kesebiliyor. Madem ip bile taş kesiyor, benim aklım niye cebiri kesmesin?" der.

Okuluna döner ve bildiğimiz tıp dehası İbn Sînâ olur.

BİR DUA

"Allah'ım! Her işimin koruyucusu olan dinim ile beni ıslah eyle. Beni kurtuluşa erdir. İçinde yaşadığım, geçimimi sağladığım dünyamı benim için ıslah eyle, hayırlı kıl." (Müslim, Duâ, 71.)

BİR İNCİ

İhtiyarlık, gençliğin sonu ve neticesidir. Netice ise, başa bağlıdır. Gençliğini iyi geçirenin, ihtiyarlığının da iyi geçeceği umulur. (Molla Câmi)

● çocuklar hepimizin emaneti. Onlar hayatın acı yüzüyle küçücükken karşılaşılanlar... Onlara sahip çıkma görevimizi bir kez daha hatırlattığınız için tüm ekibinize teşekkürlerimi sunuyorum. Beni himayesine alan ailemden de Allah razı olsun. Onlar olmasaydı ben bugünleri hayal bile edemezdim.

MEHMET EMİN Bursa

Uzun zamandır biz de eşimle birlikte koruyucu aile olma konusunu istişare ediyorduk. Böyle bir düşüncede iken yine derginizin pencere yazısının linki düştü ekranıma. Aklımdaki tüm sorulara cevap veriyordu adeta yazınız. Yazıya ek olan görüşler de ayrıca bizi bilgilendirdi. En kısa zamanda müracaatımızı yapacağız. Teşekkür ederiz...

HÜLYA KAVAS İzmir

Seher Hanımın yazılarını beğenerek okuyorum. Onun gezdiği yerleri görmek için de can atıyorum açıkçası. İhlara'ya da gideceğim Allah ömür verirse. Yazılarınızın devamını bekliyoruz...

ORHAN ÜKTEN Hakkari

Yakınlarda annesini kaybeden bir arkadaşımın çocuğunda bu vefattan sonra bazı davranış değişiklikleri meydana gelmişti. Çocuk çok hırçınlaşmış, anne-babasını dinlemeye başlamıştı. Arkadaşım da yavrusunun bu hâline bir çözüm

arıyordu. Tam böyle bir anda gördüm "Oyun Terapisi" yazınızı. Hemen arkadaşşıma da anlattım. Bir psikologla görüşme ayarladılar. İnşallah çocuğun sorunlarına çare olur. Bana böyle bir bilgi kazandırdığınız ve problemimizi çözmeye yardımcı olduğunuz için çok teşekkürler...

NURAY ÇOKPINAR Ordu

Astroloji yazınızı beğendim. İnsanların, özellikle gençlerimizin böyle uydurmalarla akli çeliniyor maalesef. Ama size de burada büyük görevler düşüyor. Tüm camilere, vaazlarda bu ve benzeri konuların daha sık işlenmesi gerekiyor. Sizlerden bunu talep ediyorum.

HABİBE DİNÇSEVER Kırıkkale

Derginizin kapağında Bahadır Yenişehirlioğlu'nun adını görünce ilk başta çok şaşırdım açıkçası. Çünkü derginizin varlığından dahi haberim yoktu. Önce röportajı okudum ama diğer sayfalarınıza da bakmayı ihmal etmedim tabi. Derginiz genel olarak güzel. Diyanet'in böyle bir dergi çıkarmasına sevindim. Umarım ömrü uzun olur derginizin.

MEHMET ERİKLİ Konya

Yaklaşık dört yıllık evliyim, bir de kızım var. İnsan, başından geçince bazı değerleri, duyguları tam anlamıyla idrak edebiliyor. Kızımdan sonra sokakta gördüğüm herhan-

gi bir çocuğu daha içten seviyorum mesela... Eskiden de kimsesiz çocuklara üzüldüm ama şimdi bir çocuğun anne ve babasız büyümesinin, mutlu bir çocuğun kahrkahrını ya da tam aksine mutsuz bir çocuğun ruhunda oluşabilecek derin yaraların ne anlama geldiğini artık daha çok kavrayabiliyorum. Velhasıl, eşimle birlikte bir çocuğun elinden tutma isteği uzun zamandır aklımızda, gönlümüzde ve sohbetimizdeydi. "Nasıl yaparız, kimden yardım alırız?" derken Ağustos sayınızdaki yazınızı gördük. Ufkumuzu genişletti, zor geleni kolay kıldı. Emeğinize sağlık...

BAYRAM ALİOĞLU İstanbul

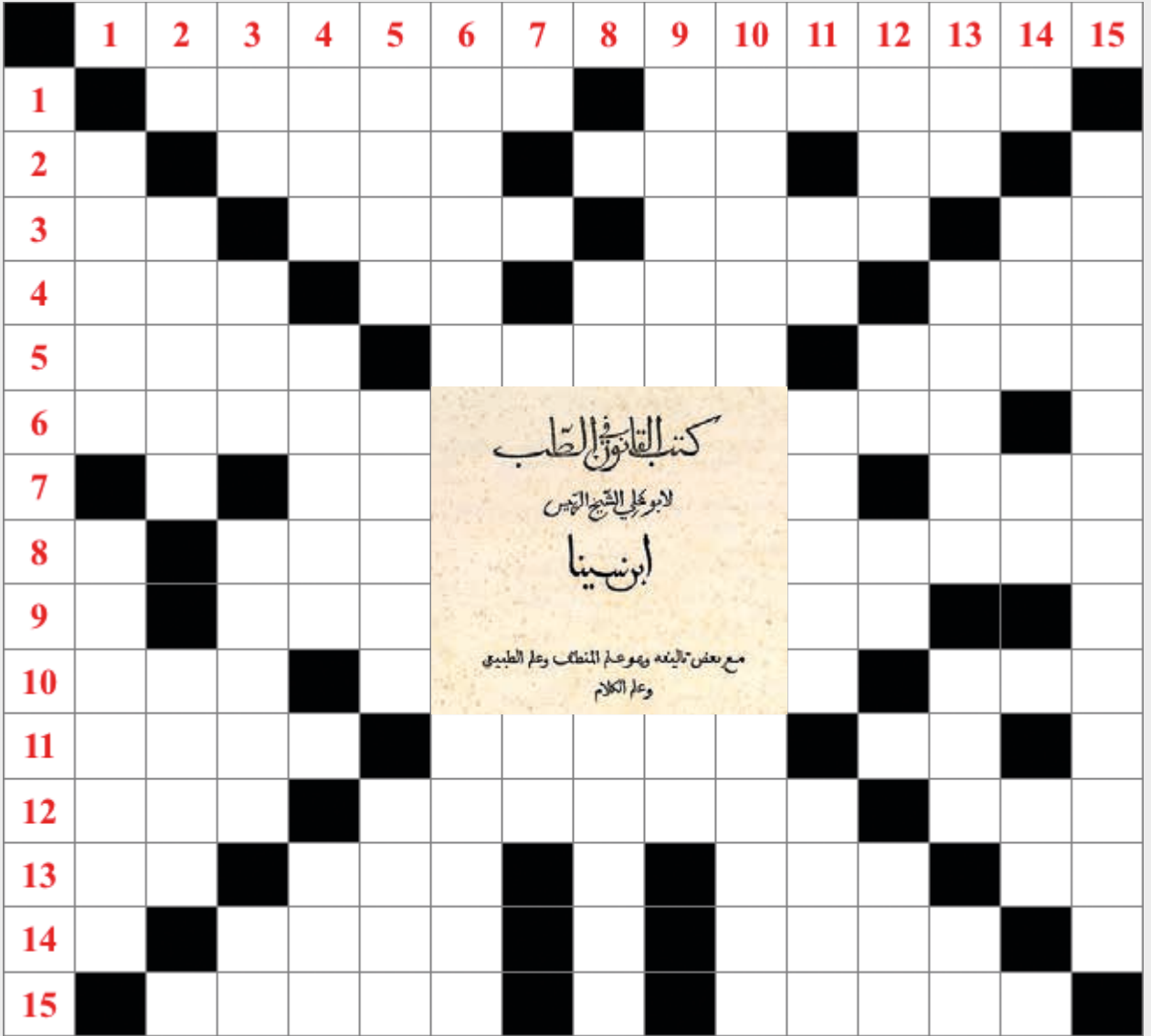
Derginiz güzel ama neden elimize zamanında geçmiyor? Bu problemi çözerseniz başarıyı yakalayabilirsiniz diye düşünüyorum. Bu gecikmeler derginizin kalitesini çok düşürüyor. Lütfen dikkat edin.

MEHMET VAKIF CALBAN Ankara

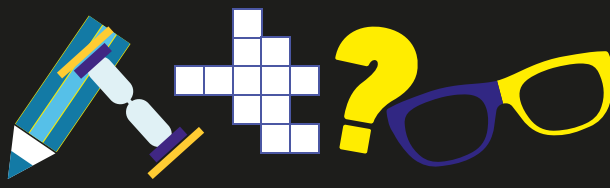
Muhafazakar dergilerde hep bir çıkmaz var: Gerçek hayattan kaçıyorlar, adeta insanların gündelik yaşamlarından saklanıyorlar. Diyanet dergileri bu kıstasın biraz dışına çıkmayı başarıyor. Sizler gündemi daha yakından takip ediyorsunuz, gündelik sıkıntılarımıza resmen ilaç oluyorsunuz. İyi ki varsınız!

TUNCER TAŞDÖĞEN İstanbul

BULMACA

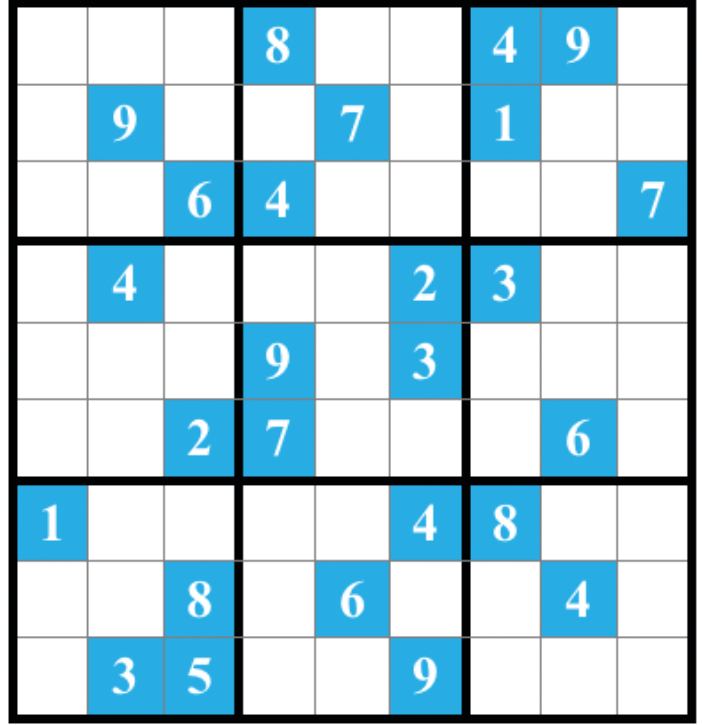

SOLDAN SAĞA 1- Camilerde müezzinin ezan okuduğu, sala verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı. – Yaprakları yayvan ve dikenli, güzel, parlak renkte çiçekler açan bir bitki, atlas çiçeği. **2-** Parça, kısım, tane, adet anlamlarında bir sözcük. – İşlenecek bir nesnede bulunması gereken yeterli ısı ve nem. – Bir cismin veya alanın sınırları arasında bulunan kısmı, dâhil. **3-** Mazlumdan alındığına aheste aheste çıkacağına inanılan, ses tonuna göre farklı duyguları ifade eden sözcük. – Klasik Türk müziğinde bir makam. – Birinden bir şeyleri zorla alma, vurma, dövme, çarpma. – Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. **4-** Genellikle su kıyılarında, bataklık yerlerde yetişen ince, açık sarı renkli kamış. – Temel içeceğimiz. – Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu, akarsu yatağı. – Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi. **5-** Genel görünüş, izlenim, imge. – Sıvıları ölçmek için kullanılan ölçü birimi. – Masallarda adı geçen ve gerçekte var olmayan, küllerinden tekrar doğma gibi pek çok efsanevi özelliğe sahip olan büyük bir kuş; Simurg. **6-** Her gün beş kez Allah'ın huzuruna çıkma eylemimiz, Müslümanın miracı. – Zilhicce ayının 9'unda ihrama girerek Arafat'ta vakfeye durulması ile başlayan; şeytan taşlama, tavaf ve say gibi ibadetleri de içeren; İslâm'ın beş temel şartından biri. **7-** Matematikte 3,14 sabit değerine karşılık gelen sayının adı. – Ceylan, karaca. **8-** Doymuş olan, aç karşıtı. – Hükûmet işlerinden birini yönetmek için işbaşına getirilen yetkili, nazır. **9-** Kars'ın merkez ilçesinde, il merkezine 48 km uzaklıkta, Arpaçay boyunca bulunan XI. ila XII. yüzyıla ait bazı İslam mimarisi eserlerini de barındıran 2012'de UNESCO tarafından Dünya Mirası Geçici Listesi'ne dâhil edilen ören yerinin adı. – Bir seslenme edatı. **10-** İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık, ruh. – Şiilik mezhebinden olan kimse. **11-** Gereken yiyecek ve içecek şeyler, nevale. – Mekke döneminde nazil olan, Hz. Muhammed'in peygamberliğinin ispatı ve müminler ile kâfirlerin akıbetlerini konu edinen; Nûn Suresi olarak da bilinen; Kur'an-ı Kerim'in 68. suresinin adı. – Eski dilde ayak. **12-** (Tersi) Büyü yapan, gelecekte haber verdiği, ruhlarla ilişki kurarak hastalıkları iyileştirdiğine inanılan kimse; şaman. – Adını, ilk ayetinde yer alan ve çoklukla övünme anlamına gelen sözcükten alan Kur'an-ı Kerim'in 102. suresi. – Klasik sanat dallarımızdan biri olan, güzel yazı yazma ya da yazıyı güzel yazmayı şiar edinen sanat. **13-** Binme, yük çekme, taşıma gibi hizmetlerde kullanılan tek tırnaklı bir hayvan. – Katıksız, en iyi cinsten, saf anlamında bir sıfat. – Çatı. – (Tersi) Sahip, iye. **14-** Eski dilde yemek, yiyecek. – Yalnız yasaca akraba sayılan, aralarında kan bağı bulunmayan, öz

olmayan. **15-** Bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece, uydurma. – İran, Suudi Arabistan, Umman, Katar ve Yemen’de kullanılan para birimi.

YUKARIDAN AŞAĞI 1- Adını ilk ayeti oluşturan iki harften alan, Kur’an-ı Kerim’in 36. suresi – Çok iri, büyük, koca anlamlarında bir sıfat. **2-** Taşıyıcı, mesleği taşımak olan kimse. – Serbest bırakma, salıverme. **3-** Bir şeyi başka şeylere tutturmaya yarayan şerit, bağ. – Bir şeyin fiyatını arttırma. – Gördüğünü ve bildiğini anlatan, bilgi veren kimse, şahit. – Uzaklık belirtmek için kullanılan bir ünlem. **4-** Kırmızıya çalan sarı sert bir kabukla örtülü, içinde çok sayıda kırmızı taneler bulunduran yuvarlak meyve; ateş anlamında da kullanılır. – Japonya halkından veya bu halkın soyundan olan kimse. – Olması istenen veya beklenen bir şey olur olmaz duyulan sevinç ve onama duygusunu anlatan bir ünlem. **5-** Ülkemizin Doğu Anadolu Bölgesi’nde doğup, Kura Nehri ile birleşerek Hazar Denizi’ne dökülen nehrin ismi. – Ra’d Suresi’nin 28. ayetinde “Kalplerin huzur bulması için” yapılacak eylem anlamında yer alan; birini anma, hatırlama. – Allah’ın buyruklarını yerine getirme, ibadet etme. **6-** Kelime anlamı “Risalet görevini yerine getiren” olan; Allah tarafından yeni bir kitap ve yeni bir şeriat ile bir topluma veya bütün insanlığa gönderilen kimse; elçi. – Bıçak, makas gibi bir araçla bir şeyi ikiye ayırma, parçalama, doğrama işi. **7-** Temizliğin, saflığın rengi, kara karşıtı. **8-** Diş hekimi ibaresinin kısaltması. – Elektrik akımıyla içindeki teller akor durumuna geçerek ışık veren alet. **9-** “Ölçmek, tahmin etmek, ölçüp takdir ederek tayin etmek; gücü yetmek ve kudret” anlamlarına gelen; Allah’ın ebede kadar olacak her şeyi, bu şeylerin zaman ve yerini, özellik ve niteliklerini, nasıl ve ne zamanda olacaklarsa onların tamamını ezelde bilip o şekilde sınırlaması ve takdir etmesi. – Müzikte durak. **10-** İşsiz, işsiz güçsüz, başıboş, aylak. – Okulları yönetmek, idare etmekle görevli kimse. **11-** Müzikte bir nota. – Bir olay, bir olgu üzerine çeşitli iletişim araçları vasıtasıyla edinilen bilgi, salık. – Öğrendiği hadisi başkalarına nakleden kimse anlamındaki hadis terimi. **12-** Hikâye, roman, tiyatro gibi uzun anlatıma dayalı edebî eserlerde kişi kadrosu içinde yer alan ve belli bir düşüncenin, topluluğun zihniyetini ve ideolojinin temsilciliğini yüklenen kişi. – Anadolu Ajansı’nın kısaltması. – Bir yılın on iki bölümünden her biri. – Türk halk müziğinde kullanılan, ağız yassı bir tür zurna, eski dilde şarap anlamında da kullanılır. **13-** İkidten sonra gelen sayı. – “Yalnızca” anlamında, sınırlama bildiren bir söz. – Satranç oyununda her yüne yalnızca tek hane hareket edebilen, oyunun en önemli taşı. – Şaşma, şaşkınlık bildiren bir ünlem. **14-** Gözyaşı. – Arap alfabesinin altıncı harfinin okunuşu. – Bir işte başta gelen kimse veya şey. **15-** Batı’da Avicenna olarak bilinen İbn Sînâ’nın kaleme aldığı; hâlâ günümüz tıp fakültelerinde ders kitabı olarak okutulmaya devam eden; yalnızca tıp değil tüm bilim dalları içinde en önemli kitaplardan biri olarak kabul edilen; hastalıkların sebebini, bu hastalıklara karşı geliştirilebilecek ilaçların prospektüslerini ve sağlık alanı ile ilgili pek çok bilgiyi ihtiva eden eserin ismi.

SUDOKU KURALLARI

Oyunun amacı dokuzar hücreden oluşan 9 eşit kutuya bölünmüş bir alan üzerinde sayıları tekrar etmeyecek şekilde dizmeyi başarmak. Her satır ve sütunda 1’den 9’a kadar olan sayıları sadece bir kez kullanarak dizmeniz gerekiyor. Aynı şekilde çizgilerle ayrılmış her kutu içerisinde de 1’den 9’a kadar olan sayılar da sadece bir kez kullanılmak zorundadır. Sudoku, hem zevkli bir bulmaca hem de iyi bir zihin jimnastiğidir. İyi eğlenceler.

ÇÖZÜMLER

ONUR DEMİRBAŞ

"Allah sizin şeklinize şemailinize ve mallarınıza
bakmaz, kalplerinize ve amellerinize bakar."

Müslim, Birr ve sıla, 34.

GELDİ GEÇDİ ÖMRÜM BENİM

Geldi geçti ömrüm benim şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gele şol göz açıp yummuş gibi

İşbu söze Hak tanıktır bu cân gövdeye konukdur
Bir gün ola çıka gide kafesden kuş uçmuş gibi

Miskîn Âdem oğlanını benzetmişler ekinciğe
Kimi biter kimi yiter yere tohum saçmış gibi

Bu dünyada bir nesneye yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi

Bir hastaya vardın ise bir içim su verdin ise
Yarın onda karşı gele Hak şarâbın içmiş gibi

Bir miskîni gördün ise bir eskice verdin ise
Yarın onda sana gele Hak şarâbın içmiş gibi

Yûnus Emre bu dünyâda iki kişi kalır derler
Meğer Hızır-İlyâs ola Âb-ı Hayât içmiş gibi

YUNUS EMRE

